

דער יוד

(DER JUDE)

ציטשריפט

פֿיר אלע ייִדישע אינטערעסען.

ערשיינט יעדע וואָך.

פֿערלאַג: חברה "אחיאסף".

אבאנאמענטס פרייז יאָהרליך:
אַסטרייך-אונגארן 12.— קראָנען.
האַלביאָהריג 6.—
פּירמעליאָהריג 3.—
דייטשלאַנד 10.— מאַרק.
אַרץ ישראל 12.— פֿראַנק.
אַנדערע לענדער 15.—
אַמעריקאַ, ענגלאַנד—10 שילינג.

פרייז פֿון מודעות (אנצייגען):
פֿיר יעדער קליינע שורה פעמיט
20 העללער, 25 פענינג, 10 קאפּ.

דער פרייז פֿיר רוססלאַנד:
גאַנץ יאָהרליך 5.— רובל.
האַלב יאָהרליך 3.— רובל.
פֿיערטעל יאָהרליך 1.50 רובל.
מען קען אויך אויסצאָהלען אין
3 ראַטען:

ביים אבאנירען — 2 רובל
דען 1טען אפריל — 2
דען 1טען אויגוסט — 1

ענדערען די אדרעסע קאסט
20 קאפּ.

Krakau, 5 Juli 1900.

נומער 27.

קראקווא, תמוז תר"ס.

ה. תר"ס — וואכענקאלענדער (לוח) — 1900				די טעג פֿון		אָנהאַלט:	
נייער ס.	אלט. ס.	תמוז (יוני) יולי-ליפיען	די טעג פֿון	וואָך	חודש		
25	8		זונטאג	י"א	א	(א) די דעלעגאטען.	ש. ראָזענפֿעלד.
26	9		מאנטאג	י"ב	ב	(ב) דער יעהרליכער דין וחשבון פֿון דער חברה יק"א.	
27	10		דינסטאג	י"ג	ג	(ג) דער 4-טער קאָנגרעס.	
28	11		מיטוואך	י"ד	ד	(ד) אַ קליינער ודוי.	ח. ד. הורוויץ.
29	12		דאנערס.	ט"ו	ה	(ה) פֿאָליטישע איבערויכט.	י. ל.
30	13		פֿרייטאג	ט"ז	ו	(ו) צייטונגס-שטימען.	א. ע.
1	14	יולי	שבת	י"ז	ז	(ז) מען שרייבט אונז.	
						(ח) די יודישע וועלט.	
						(ט) אלגעמיינע וועלט-נייעס.	
						(י) אַ תפלה. געדיכט.	ה. ד. נאָמבערג.
						(יא) בילדער פֿונ'ם לעבען 1. אברהם סטאַלער.	י. לערנער.
						(יב) די בוכדוקעריי.	י. ל.
						(יג) אַ מלחמה וועגען יודען. פֿעלעטאָן.	מ. ספֿעקטאָר.

נור פיר 1.05 ר"כ

אין צו קויפן די קליינע פאָטאָ-
גראַפֿישע

ספר תורה

וועלכע איזט פראַכטפֿולל הערליכ-
געגעבען אין "פאָר" אויף שטאַר-
קען פראַנצעזישען "פאָרמעט" מיט
שיינע פאָלירטע "עצי חיים" לעך" און
שיינע מעטפת.

פרייז אין איינפֿאַכער שאַכטעל
1.50 ר"כ, אין פלוש שאַכטעל
2 ר"כ מיט פאָרטא. — עס זינד
געבליעבען נאָך זעהר וועניג עק-
סעמפלערען צום פֿערקויפֿען וכל
הקודם זכה.

אויך דאָס זעהר קליינע

תנ"ך

מיט מעדאליאָן און פֿערנערסער-
גלאַז וועלכעס איז פאָסערנר אַלס
ברעלאַק צום טראָגען ביי דער
טאַשען-אווהר, פרייז אין מעטאָ-
לענעס מעדאליאָן (בראַנזירט אָדער
פֿערזילבער) 1 ר"כ, אין זילבער-
נעם 44 פראַנע 3,25 ר"כ, גוט
פֿערגאָלדעט 3,50 ר"כ. פֿערקויפֿט
זיך אין צוקערמאַנס בוכהאַנדלונג.

Книжный магазин
и библиотека для членія
А. Цукермана,
Варшава, Належки 7,
(прѣдѣ 15.)

АПТЕКА АП. КО-
ВАЛЬСКАГО
въ Варшавѣ, Гра-
ничная ул. № 10.

עכפֿייעהלט די בעריהמטע מיטלען,
וועלכע זענען ערפֿונדען פֿון וול.
רוסיאָן, און אויסגעארבעט אין פֿאב-
ריק, אונד נעמדיק:

בדאָססיקאָן צו פֿערשיעדענע
קאָפּף- און צאָהנשמערצען מיג-
רענען א. ז. ו. א. 40; 80; 1,50
און 2,50 ר' ; מיט פארטא (פלאַקאָן
פֿיר 80 ק') א 2 און 3 ר'. גראַנולקעס
צום הוסטען און אַסטמהא אד"ג.
א 60 ק' ; 2 שאַכטעל מיט פארטא
1,50 ר'. פאסטילען צו זגאנא און
מאגענקראנקהייטען א 40 ק', 2
שאַכטעל מיט פארטא 1 ר'. פֿערנער:
סודאָרין געגען אַבבריהען, שוויצען
פֿון קערפער און שלעכטען שווייס-
גערוד פֿון די פֿוס, הענד, פאָהוועס
אדג. א 30; 50 און 75 ק' ; מיט
פארטא 1 ר' (שאַכטעל פֿיר 75 ק').
קלאַוויל צו אַראָבנעהמען מאָ-
זאָלען, בראַדאָווקעס אדג. א 45;
מיט פארטא 1 ר' (פֿיר פֿלאַש א 45 ק').
קרינאָר, וועלכער פֿערהיט פֿון
ליסינא, נעהמט אַרויס שיפֿפען,
שטאַרקט די האַרץ און מאַכט זיי
וואַקסען א 1,20 און 2 ר' ; מיט
פארטא א 1,50 ר' און 2,25 ר'.
ביסמוטה-פֿודער, פֿערדערבט נישט
די הויט און איז נישט שעדליך צום
קערפער א 20; 30; 50 און 100 ק';
מיט פארטא 1 ר' (שאַכט. פֿיר 50
און 30 ק') און 1,50 ר' (שאַכט. פֿיר
1 ר' און פֿיר 30 ק') פֿערנער:
"מאַלטמעל" קארמעלקעס צום הוס-
טען און צום שטאַרקען פֿון האָניג,
מאָרץ און קרייטעכער. מינערע-
נשיפֿמען פֿון אמאָן מענטאָר און
דאָרום זעהר ניצליכע. פאסטילען
פֿון חניעזשע נאָכאָרבער און פֿער-
שיעדענע אנדערע.

ביי יעדער רפואה געפֿינט זיך א
בֿעשרייבונג ווי זי צו בענוצען. בע-
שטעלונגען ווערען געשיקט אָהן
האנדלעך אויף נאָכאָהמע.
סוהרים בעקומען א גרויסען ראַכאַט.

עקזיסטירט פאן 1824-טען יאהר
פאבריק פון פלאטירטע כלים

יוזעף פראזשע

ווארשוי, עלעקטאראלנא Nr. 16

Józef. Fraget

w WARSZAWIE, ul. Elektoralna Nr. 16.

אייגענע געשעפטען געפֿינען זיך:

אין ווארשוי: סענאטארסקא 17 — קראקויער פֿארשטאט 69 —
נאלעווקי 16. אין לאָדז: פֿיאטרקאווסקא 61.

לעזט

ביכער אין וואַרשאָן, לשון קודש,
רוסיש, פאָלניש און דייטש אין
צוקערמאַנס לייבהיבליאָטהעק
נאלעווקי 7 (פֿריהער 15)

גראַסער אויסוואַהל -- זעהר
בילליג !!

!! נייעס !!

אפאראט פֿיר ליי-
דענדע אויף מערידען
אונד פוקדעס, וועל-
כער היילט גרינדליך
אָהנע אפּעראציע.
פרייז מיט איבער-
זענדונג 2 רוב' 50
קאָפּ.

D. Moszkowskj, Warschau,
Muranow. 16.

Пудра Пр. А. Дубровича Варшава, Дикая Н. 42

די פודער איז ערלויבט פון ווארשויער ווארשעבנא אופראווא פ. נ. 491 מיט
דיפלאם פֿון פראפ' יאמטרע-
באו און אויך אנדערע בע-
ריהמטע דאקטוירים. די פודער
איז אנגענומען אין אלע וואר-
שויער שפיטעלער. ער נעהמט
שנעל אראב לישאיען, וויספ-
קעס, אויסשלאגען, אגניקע-
אבגעבריהטע אדער אבגעברע-
טע ערטער, און בעזאנדערס
פֿייכטע וואונדען. אויך פערן
טרייבט די פודער שווייס, און
איז נוצליך פֿיר מוהלים און
קליינע קינדער.

מיר בעטען זיך צו היטען פון פאלשע נאכגעמאכטע פודער און אכט געבען
אויף אונזער מאַקע מיט דעם נומר 491.
צו בעקומען אין אַלע אפּאָטהעקען און אפּטעצישנע סקלאַדען.

!! נייעס !!

ברוכבענדער עלעקטרא-נאל-
וואנישע היילען גרינדליך נאך
קורצען געברויך, ווי עס איז איבער-
צייגט געוואָרען, אז נאך 3 מאָנאט-
ליכען טראגען, ווירד דער כרוך
פֿאַללשטענדיג אויסגעהיילט. פרייז
פֿאַן איינער זייטע 6 רובל,
צווייזייטיג 10 רובל. בייכבינדען
פֿיר פֿרויען, עלאסטישע זאקען פֿיר
געשוואַלענע פֿיס, אונד פֿערשיע-
דענע אנדערע כירורגישע ארטיק-
לען — צו בעקומען נור ביים
אַפּטישען-כירורגישען געשעפט אונ-
טער דער פֿירמא: אלעקסאנדער,
סענאטארסקא 22 ווארשוי.
אדרעסע:

"АЛЕКСАНДРЪ"
Сенаторская ул. № 22,
Варшава.

דא עס האט זיך געציגט
דאס מען מאכט נאך דיעזע
ברוכבענדער ביטען מיר אייפֿמערק-
זאם צו זיין אויף די אָרויגעלע
מיטן סטעמפל פֿאַן אונזער פֿירמא.

זעהר וויכטיג !

פֿיר ליידענדע אויף העמארידען און פוקלעס

אפאראט

וועלכער היילט גרינדליך אָהנע אפּעראציען.

פרייז מיט פארטא 2 רוב' 50 קאפ'.

Zakład optyczny, Herman Feldblum, Warszawa,
Bielańska Nr. 7.

ערקלערונג צום אפאראט ווערט בייגעלעגט.

נייע אינזערעסאנטע ביכער

וועגען רויכערען און טרינקען, נאך גראַפֿ טאַלסטאָ.

פראַפ' באַטקין א. ז. ו. ו.
הילפֿסבוך פֿיר קאסירען און בוכהאַלטער
Циутникъ צי דער רויכשער ברעסטאַכאַטיע ווינאַגרא-
דאו און אנדערע
יוסף פערל, ביאַגראַפֿיע.
Писни Ціона
קאָטיקס אייסגאבען פֿון 10 ביז 25 ק' (פֿאַרטא פֿריי).
Р. Самуель Могилеберъ.
און אלערהאַנד אנדערע ביכער אין פֿערשעדענע שפראַכען צו ביליגע פרייזען
(קליינעס געלד מיט פֿאַסטמאַרקען).

г. Бѣлостонкѣ, книжный Магазинъ А. К. Кауфмана.

דער יוד

צייטשריפט

פֿיר אלע יודישע אינטערעסען.

ערשיינט יעדע וואָך.

— פֿערלאג: חברת "אחיאסף". —

דער פרייז פֿיר רוסלאנד :
גאנץ-יאָהרליך — 5 רובל.
האלב-יאָהרליך — 3 רובל.
פֿירטעל-יאָהרליך 1,50 רובל.
מען קען אויך אויסצאהלען אין
3 ראטען :
ביים אבאנירען — 2 רובל
דען 1טען אפריל — 2 "
דען 1טען אויגוסט — 1 "
ענדערען די אדרעסע קאסט
20 קאפ.

אבאנאמענטס פרייז יאָהרליך :
אסטרייך-אונגארן — 12 קראנען.
האלב-יאָהרליך — 6 "
פֿירטעל-יאָהרליך — 3 "
דייטשלאנד — 10 מארק.
ארץ ישראל — 12 פֿראנק.
אנדערע לענדער — 15 "
אמעריקא, ענגלאנד — 10 שילינג.
פרייז פֿון מודעות (אנצייגען) :
פֿיר יעדע קליינע שורה פעמיט
20 העלער, 25 פעעניג, 10 קאפ.
Erscheint Donnerstag.

Krakau, 5 Juli, 1900.

נומער 27.

קראקווא. תמוז תר"ס.

די דעלעגאטען.

יעצט קאכט עס און ס'זיידט אין אלע יודישע שטעט און שטעטלעך, אין אלע ציוניסטישע קהילות און פֿעראייניגען; מע רעדט, מע שמועסט און מע דרישט איבער די אָדער יענע פֿראגע אין ציוניזם, איבער דעם קאנגרעס — ווי ער וועט זיין: גרעסער אָדער קלענער פֿון די פֿאַריגע; וואָסערע רעזולטאטען ער וועט בריינגען: גרעסערע אָדער קלענערע אלס די געוועזענע, גאָר ניט, אָדער על פֿל פֿנים זעהר וועניג, ווערט גערעדט גראדע איבער די „דעלעגאטען-פֿראגע“; דאָס הייסט: מע אינטרעסירט זיך מיט דעם קאנגרעס, אָבער ניט מיט די מענשען וועלכע עס בילדען דעם קאנגרעס.

האָטש אין אמת'ן, איז די דעלעגאטען-פֿראגע די סאמע וויכטיג-סטע פֿראגע וועלכע זאָל בעשעפֿטיגען די ציוניסטען פֿאַר אַ קאנגרעס; אין דעם ווי צו קלייבען דעלעגאטען, און וועמען קלייבען פֿאַר דעלעגאטען היינט אָב די גאנצע וויכטיגקייט און טהעטיגקייט, אָדער אונזיכטיגקייט און אונטהעטיגקייט פֿון אַ קאנגרעס.

און די געוועזענע דריי קאנגרעסען האָבען אונז געוויזען, אז די גרעסערע צאָהל פֿון אונזערע ציוניסטען בעשעפֿטיגט גראדע די פֿראגע זעהר וועניג, פֿון פֿעל שטעט פֿלעגען געשיקט ווערען דעלעגאטען אויף דעם קאנגרעס, ניט ווייל די געשיקטע זענען אלס ציוניס-טען געווען וויכטיג, ניט ווייל מע האָט געפֿונען אַז זיי קענען דעם קאנגרעס ניצליך זיין, נאָר גאָר צוליעב זייטיגע זאכען, וועלכע קעהרען זיך מיט דעם ציוניזם גאָר ניט אָן, אָדער זעהר וועניג, איינער — למשל — ווערט אַ דעלעגאט ווייל ער קען פֿאַהרען אויף אייגענע הוצאות; דער אנדערער, ווייל ער איז אַ שענער „בעל-הבית“ און ס'פֿאסט ניט מע זאָל שיקען אַ נאָדערען; דער דריטער, ווייל ער איז רבי וועל-וויל שמעלקעס, און אז ער וועט פֿאַהרען וועט מען קענען נאָכדעם ווויזען די געגנער, וואָסערע שענע יודען ס'זענען ציוניסטען; דער פֿיער-טער — ווייל „מהיכא-תיחא“, פֿאַר וואָס ניט צומאָל זענען די פֿלומ'ישע דעלעגאטען אפילו ניט אויסגעקליבען געוואָרען, ווי דער שטייגער איז, נאָר פשוט מיט גוואלט אָדער מיט אַ קונץ האָבען זיי געקראגען „מאנדאטען“; גאנץ איינפֿאַך, מע נעמט אַ בויגען פאפּיער, און מע געהט פֿון שטוב צו שטוב און מע קלייבט חתימות — און פֿערטיג, איך אליין האָב געזעהן אַ מאנדאט פֿון אַ שטאָדט, וואָס קיינער פֿון די ציוניסטען אין שטאָדט, האָט אפילו ניט געוואוסט אז זיי האָבען אַ דעלעגאט אויף דעם קאנגרעס, נור דער דאָרטיגער ציוניסטישער סעקרעטאר, האָט אליין געמאכט עטליכע צעהנדליג חתימות, אָב גע-שטעמפעלט אַ מאנדאט, און צוגעשיקט זיינעם אַ בעקאנטען אין אַ אנדער שטאָדט, וועלכער האָט אפילו קיינמאָל זיינע כלומרשט אויס-

קלייבער אין די אויגען ניט געזעהן און זיי האָבען איהם ניט גע-זעהן, אויף דעם בעסטען אופן, קלייבט מען זיך אויס ערגיץ אין אויסלאנד אַ מענשען מיט אַ קליינעדיגען נאָמען — ווי הערצל, נאָרדוי, גאסטער און ד. ג. — און מע שיקט איהם צו אַ „מאנדאט“, און מע גיט איהם איבער די דעה, אזוי אז איין מענשען מיט פֿלעצעהן דעות איז געווען ניט זעלטען צו בענענגען אויף דעם קאנגרעס.

פֿון אָט אזא מין שיקען דעלעגאטען ליידיט דער קאנגרעס אונז-געהויער פֿעל, אָט דאָרף מען, צום ביישפּיעל, קלייבען מענשען אין פֿערשידענע קאמיסיעס: אָרגאניזאציע-קאמיסיע; קולטור-קאמיסיע; פינאנץ-קאמיסיע; קאָלאָניזאציע-קאמיסיע; אַנימאציע-קאמיסיע א. ד. ג. איז פשוט ניטא פֿון וואָנען צו קלייבען, די פֿאַר צעהנדליג טיכטיגע מענשען וועלכע געפֿינען זיך אויף, דעם קאנגרעס, ווערען איבערלאסעט מיט אַרבייט, זענען בעשעפֿטיגט אין פֿערשידענע קאמי-סיעס, אַרבייטען טאָג און נאכט, און ווערען קיינמאָל ניט פֿאַרטיג-על כל פנים ניט אין דער צייט, דערצו קומט נאָך צו, אז פֿמעט אלע וויכטיגסטע מענשען זענען מהרסעטען טהיילס ניטא אין זאָל פֿון קאנגרעס (ווייל זיי זענען פֿערנומען אין די קאמיסיעס), און קענען דעריבער זעהר וועניג אנטהייל נעמען אין די ויכחים, וואָס עס איז אַ גרויסער פֿעהלער פֿאַר דעם קאנגרעס, דעריבער מוזען אויך צומאָל אויסגעקליבען ווערען אין די קאמיסיעס אַזעלכע מענשען וועלכע האָ-בען כמעט קיין בעגריף ניט פֿון די פֿראגען אום וועלכע עס האַנדערט זיך דאָרט.

פשוט עס פֿעהלט מענשען!

ניט מאנדאטען — זיי מענען אפילו ליגען אין די קעשענס ביי די פֿיינסטע ציוניסטען — זענען וויכטיג פֿאַר דעם קאנגרעס; ניט שענע פֿיגורען דאָרף דער קאנגרעס; ניט קיין „מהיכא-תיחא“ בעלי-בתים זענען נייטהיג דעם קאנגרעס און ניט קיין שענע יודען אפילו אַזעלכע ווי רבי וועלוויל שמעלקעס.

ניט מאנדאטען — נאָר דעלעגאטען, ניט פיגורען נאָר מענשען, ניט גוטע יודען — נאָר גוטע ציוניסטען דאָרף און האָט נייטהיג דער קאנגרעס, דער קאנגרעס איז ניט קיין סעודת-מאָצה, קיין חתונה אָדער ברית, וואָס מעהרערע שענע בערד איז אלס פֿיינער די שמחה, אויף דעם קאנגרעס דאָרף מען אַרבייטען, אויף דעם קאנגרעס דאָרף מען טראכטען, אויף דעם קאנגרעס דאָרף מען פֿערשטעהן וואָס אנדערע רעדען און מע דאָרף קאנען אליין רעדען און וויסען וואָס צו רעדען.

און נאָך עטוואָס, דער ציוניזם האָט צווישען זיינע מיטגלידער מענשען מיט פֿערשידענע מיינונגען, מיט פֿערשידענע ריכטונגען און מיט פֿערשידענע פֿאַרדערונגען, און נור דאָן וועט דער קאנגרעס קענען

דיג; ער טהוט ווי ער פערשטעהט, די מאנדאטגעבער האבען איהם זיי ער מיינונג ניט געזאגט און האבען ביי איהם זיינע מיינונגען ניט געפרעגט.

אייזן ביישפיעל. ווילקער יודען, למשל, זענען דער מיינונג, אז איידער מע וועט קריגען א טשארטער, אדער א ערלויבעניש פון סולטאן צו קאלאניזירען פאלעסטינא, זאלען מיר זיך דערווייל פארוואַר-לינקע, שטילערהייט, ווייטער טאקע קויפֿען ביסליכווייז ערד, גרינדען קאלאניעס, פֿלאנצען ווייניגסטאָקען, אָט ווי מע האָט געטהון ביז אהער, אין פאלעסטינא, און דער טשארטער מאכט ניט אויס, עד וועט שוין קומען שפעטער, וואָרום אָבשטעלען דערווייל די אַרבייט אין פאלעס-טינא אין גאנצען איז קיין פלאן ניט. אזוי זאָגען ווילקיער יודען, למשל; ד"ר הערצל אָבער מיינט, צום ביישפיעל, פונקט פֿערקעהרט. ער זאָגט, אז ווי לאנג עס וועט ניט זיין די ערלויבעניש פֿון סולטאן, דאָרף מען ניט קיין האנד אין קאלט וואסער אריינשטעקען — בעסער שפעטער אַבי זיכער.

ווילקיער ציוניסטען, וואָלטען נאטירליך זעהר וועלען, אז דער קאָנגרעס זאָל בעשטימען, מע זאָל ווייטער קאלאניזירען פאלעסטינא ווי ביז אהער, זיי וואָלטען וועלען זייער מיינונג ארויסזאָגען אויף דעם קאָנגרעס. נו קען אָבער ווילקי קיין דעלעגאט ניט שיקען, זי קען נור שיקען א מאנדאט. און וועמען ניט מען איבער די דעה, דעם מאנדאט? ווי זאָגט מען, אז קיין געלד קאָסט ניט — טראכטען זיך ווילקיער ציוניסטען — טאָ לאָמער האָטש האָבען א פֿיינעם פֿאַרשטעהער. און דאָרף מען עפעס האָבען א פֿיינערען פֿאַרשטעהער ווי ד"ר הערצל אליין? און העכסט צופֿרידענען פֿון דעם איינפֿאַל, שיקט ווילקי אוועק איהר מאנדאט דעם ד"ר הערצל אליין. ד"ר הערצל ווערט אַלזאָ, גאָר ניט געריכטערהייט, ווילקיער דעלעגאט.

אויף דעם קאָנגרעס רעדט מען איבער די קאלאניזאציענס פֿראגע, ווער פֿאַר, ווער געגען. ד"ר הערצל — זאָגען מיר, ווי מיר ווייסען — איז געגען, מע בעשטימט: יעצט זאָל מען זיך מיט קאלאניז-זאציע ניט בעשעפֿטיגען, ווילקיער ציוניסטען זענען דערמיט אונצור-פֿריעדען.

יעצט זענען זיי מיט דער בעשטימונג אונצופֿריעדען, און אויף דעם קאָנגרעס האָבען זיי דאָך אליין געגעבען א שטימע געגען

הייסען א ציוניסטען קאָנגרעס; נור דאן וועט ער קענען עטוואס טהון און בריינגען די נוצען וואָס ער דאָרף בריינגען און קען בריינגען, ווען די אלע פֿערשידענע מיינונגען, ריכטונגען און פֿאַרדע-רונגען וועלען האָבען זייערע פֿערטרעטער אויף דעם. קאָנגרעס; ווען זיי וועלען אָפֿען ארויסגערעדט ווערען, און דייטליך בעגרינדעט ווערען אויף דעם קאָנגרעס.

אייניגע וואָכען פֿאַר דעם קאָנגרעס, איז מען געוועהנליך מוזיג אלע ציוניסטישע פֿעראייניגען, איבער וועלכע פֿראגען עס וועט גע-רעדט ווערען אויף דעם קאָנגרעס. ציוניסטישע חברות דארפֿען זיך פֿערזאמלען און זיך גאנץ גוט ערקלערען: ווי איז זייער מיינונג איבער די אלע פֿראגען? ווי וואָלטען זיי בעשלאָסען איבער די אלע פֿראגען? און אז זיי זענען זיך גענוג קלאָר געוואָרען דעריבער, דארפֿען זיי אויסקלויבען א מענשען וואָס האלט אין אמת'ן מיט זיי אין די אלע ציוניסטישע פֿראגען, וועלכער איז איינשטימיג מיט זייער מיינונג, און איהם איבערגעבען זייער דעה, זייער „מאנדאט“, אזוי אז ער, דער דעלעגאט, זאָל טאקע אין אמת'ן פֿערטרעטען די מיינונגען פֿון די ציוניסטען וועלכע האָבען איהם געשיקט, און זאָל רעדען דאָס, וואָס עס וואָלט גערעדט יעדער אַנדער מיטגליעד פֿון זייער חברה, ווען מע וואלט יענעם געשיקט.

„ניט יעדער שטעדטיל איז אָבער אים שטאַנד צו שיקען א דעלע-גאט, — גאנץ ריכטיג! נאָר אויב בינסגאַלע, גירטיגאַלע און ווענדזיגאַלע, זענען ניט אים שטאַנד יעדע בעזונדער צו שיקען א דעלעגאט זענען זיי אָבער אלע דריי צוזאַמען אים שטאַנד צו שיקען איין דעלעגאט, אָדער מען ציהט צו נאָך אפֿאַר שטעדטליך, און מע שיקט זאלבעפֿינפֿט איין דעלעגאט, אלס וועלען זיי דאָך געפֿינען א מענשען וועלכער זאָל אויף דעם קאָנגרעס פֿערטרעטען זייער מיינונג; אלס איז דאָס בעסער איידער שיקען א „מאנדאט“ גלאט אין דער וועלט אריין, א מענשען וואָס מע האָט נור געהערט זיין נאָמען, אָבער מע ווייסט כלל ניט זיין מיינונג איבער ציוניסטישע פֿראגען, וואָס דאָס איז דער עיקר, און עס טרעפֿט אָפֿט אז דער וואָס קריגט דעם „מאנ-דאט“, בענוצט זיך נאטירליך מיט דער שטימע וואָס מע האָט איהם געגעבען און שטימט פֿאַר אָדער געגען א זאָך וואָס די שטימונגעבער וואָלטען עס בשום אופן ניט געוואָלט, און דער דעלעגאט איז כלל ניט שול-

פֿעלעטאָן.

א מלחמה וועגען יודען.

פֿון רומעניען זענען ארויסגעגאנגען טויזענדער יודען מיט ווייבער און קינדער, מיט טאָרעס אויף די פֿלייצעס און מיט שטעקענס אין די הענד. זיי געהען צו פֿום, אין אלע פֿיער עקען אין דער וועלט, זיי געהען וואוהין די אויגען וועלען זיי טראָגען, נור ניט אום צו בלייבען אין דעם פֿינסטערען לאַנד רומעניען, וואו מען לאָזט זיי ניט לעבען און ניט אַטעמען, וואו מען נעמט ביי זיי צו אלע מענשליכע רעכטע; מען לאָזט זיי אפֿילו ניט אַרומ-טראָגען פֿון איין שטאָדט אין די אַנדערע א פֿעקיל גראַשענע סהורה צו פֿער-דיענען א פֿאַר קאָפֿיקעס. יודישע קינדער לאָזט מען ניט לערנען ניט נור אין די אלגעמיינע שולען, נאר אפֿילו אין די יודישע שולען, וואָס זענען געמאַכט געוואָרען פֿון יודיש געלד, פֿראַסטע יודישע בעלי-מלאכות לאָזט מען זיך ניט פֿערנעהמען מיט זייער אַרבייט. רומענער פֿאלען אָן אויף די יודען מיט מעסער אין די הענד, פֿאַריגעס יאָהר האָט מען אויף די דאָרטיגע יודען גע-מאַכט פֿאַגראַמען, זייער פֿערמעג האָט מען צובראָכען און צוראבעוועט און זיי אליין האָט מען געשלאָגען און געהרג'ט. יעצט אז עס איז פֿאַרגעקומען דער משפט, האָט מען די יודען וועלכעס בעשטראַפֿט זיצען 6 חדשים אין געפֿענגעניש, ווייל זיי האָבען זיך געראנגעלט מיט די פֿאַגראַמטשיקעס, ד. ה. פֿאַר וואָס זיי האָבען זיך ניט געלאָזט מען זאָל זיי שלאָגען. וועגען דעם זעלטענעם משפט האָבען די רומענישע אַנטיסעמיטישע צייטונגען געפֿונען פֿאַר נייטדיג דערמאָנען אז דאָס צווייטע מאל זאלען יודען געדענקען דעם משפט, ד. ה. אז ווען מען וועט זיי וועלען נאָך אַמאָל שלאָגען, זאלען זיי זיך מעהר ניט ראנגלען און זיך לאָזען שמיסען, שלאָגען און ראבעווען.

דאָס אלעס קומט פֿאַר אין אַלאַנד, וואָס האָט נאָך אין 1878-טען יאָהר אונטערגעשריעבען דעם בעוואוסטען בערלינער טראַקטאט אז אלע רומענישע בירגער, קריסטען און יודען דארפֿען האָבען אלע רעכטע, דעם פונקט האָט דאָן גאנץ אייראָפּא פֿערלאַנגט פֿון דער קליינער מלוכה וואָס איז געווען אָבהענגיג פֿון טערקיי. רומעניען האָט דעם פונקט אונטערגעשריע-בען מיט דעם בעדינג, אז דערפֿאַר וואָס זיי גיט אלע איהרע איינוואָהנער גלייכע רעכטע זאָל טערקיי מעהר ניט האָבען איבער איהר צושאפֿען און זיי זאָל ווערען אַזעלכסטשטענדיגע מלוכה. אייראָפּא איז דערויף בעשטאָנען, פֿון דער צייט אָן האָט טאקיי רומעניען אַראָבגעוואָרפֿען פֿון זיך דעם יאָך פֿון טערקיי און געוואָרען זעלבסטשטענדיג, נאר יודען האָט זיי ווי פֿרי-הער, ניט קוקענדיג אויף דעם אונטערגעשריעבענעם טראַקטאט ניט געגעבען קיין רעכטע און נאָך מעהר געדריקט און געשטיקט, ביז זיי האָבען צו פֿים אָנגעהויבען אַנטלויפֿען פֿון דעם פֿינסטערן לאַנד אין אלע פֿיער עקען וועלט, ווען די אייראָפּעאישע קאָנסולען האָבען זיך דערפֿון דערוואוסט, האָבען זיי אין נאָמען פֿון אייראָפּא זיך געווענדט צום רומענישען ערשטען מיניסטער מיט דער פֿראגע פֿאַר וואָס רומעניען האלט ניט איהר אונטער-געשריעבענעם טראַקטאט.

— מיר האָבען אַפונקט אז מיר דארפֿען געבען אלע רעכטע נור געבאָרענע רומענער יודען אָבער ניט קיין פֿרעמדע, האָט דער ערשטער מי-ניסטער געענטפֿערט.

— ווען אייער רעגירונג האָט אונטערגעשריעבען דעם טראַקטאט, האָבען שוין אלע פֿרעמדע יודען געוואָהנט אין אייער לאַנד, דערום דאָרף מען זיי אויך געבען אלע בירגערליכע רעכטע, האָבען די קאָנסולען דערויף געזאָגט.

— קיין פֿרעמדע יודען וועלען מיר קיין רעכטע ניט געבען, גענוג פֿאַר אונז אינוערע אייגענע יודען פֿאַר וועלכע פֿרעמדע רעגירונגען האָבען קיין רעכט זיך צו מישען אין אונזערע היימישע זאַכען, אזוי ווי מיר האָבען קיין רעכט זיך מישען אין אייערע היימישע זאַכען; מיט אונזערע יודען מע-

נור אויב מע וועט א זון קלייבען וועלען מיר האבען אמת'ע ציוניסטען-פערטרעטער: נור אויב מע וועט א זון איבערגעבען "מאנדאטען", וועלען מיר האבען אמת'ע פערטרעטער, און נור אויב מע וועט שיקען אזעלכע מענשען, וועלען מיר האבען די נייטהייט און געווינשטע נומערן פון קאנגרעס. ש. ראזענפעלד.

דער יעהרליכער דין-וחשבון פון דער חברה יק"א.

דעם 10-טען יוני איז געווען אין הויז פון דער חברה די אָספּהד פּללית (גענעראלפּערזאָנלונג) פון דער יק"א (יודישע קאָלאָניזאַציע-געזעלשאַפֿט). דער דין-וחשבון וועלכען מען האָט פאַרגעשטעלט די אָפּ-צוגעגעבןע ענטהאַלט 56 זייטען. דער "זשואיש כראניקל" געהאט אַרויס אייניגע זאַכען פון דין-וחשבון:

די חברה ארבעט אין גאַנץ אַמעריקאַ, אין אַלע אייראָפּעאישע לענדער און אין פּערשיעדענע געגענדען פון מזרח-אַזיאַטישען טעריטאָר. אויסער אַרץ-ישראל בעזיצט די חברה קאָלאָניעס אין ציפּור און קליינ-אַזיע. צוזאַמען מיט איהר הויפטאַרבייט צו קאָלאָניזירען יודען איז נאָך די חברה יק"א עזק צו שטיצען יודישען בעלי-מלאכות און פאַבריקאַציען פֿאַר צו פּערגרינגערען די גרויסע נויט צווישען יודען, ווי ווייט מעגליך איז.

ארגענטינא.

פון די ארגענטינישע קאָלאָניעס איז די די קאָלאָניע מאָזעס-ווייל במשך פון פּערגאַנגענעס יאָהר געקומען צו אַ פֿיעל בעסערען מעמד. די צאָהל פון די איינוואָהנער האָט זיך פּערגרעסערט מיט 31 פּערזאָן, און יעצט געפינט זיך דאָרט 71 פאַמיליעס אָדער 258 נפשות. אויך ווערט יעצט אין מאָזעסווייל בעאַרבעט ערד מיט 450 העקטאַר מעהר. די קאָלאָניסטען, וועלכע פּערגעהמען זיך פֿלייסיג מיט פֿיעה האָדעווען האָבען צוגעקויפֿט פֿאַר אַיגן געלד 1,000 שטיק פֿיעה. די קאָלאָניע האָלט 24,000 העקטאַר — 4 קוואַדראַטמײלען.

נאָך מעהר האָט זיך פּערגרעסערט דער מעמד פון ענטרע-ריאָס. דאָס פֿיעה-האָדעווען און מאָלקעריי וועלען זיי געבען די מעגליכקייט, אויסצוצאָהלען זייערע הובות דער חברה. פון די 944 פאַמיליעס אָדער 4932 נפשות בעאַרבייטען מעהר ווי די העלפט פאַמיליעס די גאַנצע

דער קאָלאָניזאַציע; פֿאַר דעם קאָנגרעס האָבען זיי דאָך אַליין איבער-געגעבען זייער "מאנדאט" דעם ד"ר הערצל, וועלכער איז געגען דער קאָלאָניזאַציע...

אַט אזוי איז דאָס מיט פֿיעל שטערט און שטערטליך, אַט אזוי איז דאָס מיט פֿיעל פֿראַגען.

אַט אזוי איז דאָס, עס דאַרף אָבער אזוי ניט זיין!

מיט מעהר ערנסט, מיט מעהר פּערשטענדנס, מיט מעהר קלאַר-הייט דאַרפֿען וואַהלען געמאַכט ווערען. ניט פּבור, ניט קאַפּריו, ניט יחוס, ניט געלד — נאָר ציוניזם, פּערשטאַנד, טהעטיגקייט און איבער-געבענהייט דאַרפֿען אין בעטראַכט קומען ביי די וואַהלען. מע דאַרף שיקען מענשען וועלכע מע קען פֿאַר ציוניסטען, וועלכע זענען בע-קאַנט מיט דעם ציוניזם, וועלכע ווייסען וואָס ווינשט און וואָס פֿער-לאַנגט דער ציוניזם; מע דאַרף שיקען מענשען וועלכע פֿערשטען הן וואָס מע רעדט; וועלכע זאָלען ניט נתפעל ווערען פון אַ פֿרעמדער שפּראַך, וועלכע זאָלען ניט נתפעל ווערען פון שענע קלינגעדיגע ווערטער; מע דאַרף שיקען מענשען זעלבסטשטענדיגע, זיי זאָלען קענען נור דאָן זאָגען "יא", ווען נאָך זייער שכל קומט אויס "יא", און נור דאָן פאַטשען בראַוואַ ווען זיי פֿערשטעהן אז ס'איז ווערט מע זאָל פאַטשען בראַוואַ, ווען נאָך זייער שכל קומט אָבער אויס "ניין!" זאָלען זיי האָבען גענוג קרעפֿטען צו זאָגען "ניין", האָטש אַנדערע זאָגען "יא"; מע דאַרף שיקען מענשען פֿעהיגע צו גייסטיגער אַרבייט, פֿעהיגע מיטצוהעלפֿען, איבערטראַכטען און איבערלעגען אלעס גע-רעדטע און געהערטע. וואָס מעהר טיכטיגע דעלעגאַטען, וועט אַלס דער קאָנגרעס טיכטיגער זיין. מע דאַרף שיקען מענשען איבער-געבענע דעם ציוניזם, וועלכע קוקען אויף איהם ווי אויף זייער אייגענעם, ווי אין לעבען גוגע, אינטערעס. עס זאָל זיי ניט צו שווער זיין זיצען פֿיער טעג; זאָלען ניט אַרומנעהן אין קאַרידאָר שפּאַצירען, בשעת אין זאָל ווערט געשטריטען מיט בלוט און מיט מאַרד פֿאַר אַ פֿאַלקספֿראַגע, און זיך קאַלטבלוט'יג טראַכטען: אַט, עס וועט רעכט ווערען! זיי דאַרפֿען ווייסען און פֿיהלען, אז צומאַל איין דעה, איין שטימע קען איבערוועגען צו נומערן אָדער צו שלעכטען די וויכטיגסטע פֿראַגע.

גען מיר טהון וואָס מיר ווילען, האָט דער ערשטער מיניסטער שוין געענ-טפּערט דיפּלאַמאַטיש.

— אויב אזוי, האָבען די קאָנסולען שוין אויך געזאָגט דיפּלאַמאַטיש, מוזען מיר אייערע פֿרעמדע יודען נעמען אונזער שוין, וואָרום ווען זיי זענען ניט אייערע, זענען זיי זיך עמענדיגס ד. ה. אונזערע בירגער, און דאָס איז אונזער הייליגער חוב מיר זאָלען פֿאַר זיי זאָגען, דען דערויף האָבען אונזערע רעגירונגען געזעצט אונז, קאָנסולען, אז מיר זאָלען אַכטונג געבען און ניט דערלאָזען אז מען זאָל אפילו איין איינציגען פון אונזערע ביר-גער בעלידיגען, אַלזאָ פֿערלאַנגען מיר פֿון אייך איהר זאָלט אונזערע בירגער געבען אַלע רעכטע און זיי ניט דריקען און שטיקען, אז זיי זאָלען מיט ווייב און קינדער דאַרפֿען אַוועקוואַרען זייערע אייגענע ערשטע און לויפֿען צו פֿוס אין דער וועלט אַרײַן.

— מיר וועלען אייערע יודען — די פֿרעמדע קיין רעכטע ניט גע-בען, נעמט זיי אייך צו פֿון דאָנען, האָט דער ערשטער מיניסטער געזאָגט. — מיר קענען זיי ניט נעמען, ווייל זיי וואָהנען שוין אין אייער לאַנד פֿון לאַנגע יאָהרען אָן, ווי זאָגט מען "שוין זיך איינגעזעסען" — דאָ איז שוין זייער היים, דאָ האָבען זיי זייערע בעסטע יאָהרען פֿערבראַכט, צו וואָס זאָל לען זיי זיך אַרומשלעפֿען, ניין, מיר וועלען זיי ניט אָברייסען פֿון זייערע איי-געזעסענע ערשטע, איהר, רומענער, מוזט זיי געבען לויט דעם אונטער-גע-שרייענעם בערלינער טראַקטאַט, אַלע רעכטע, האָבען די קאָנסולען פֿערלאַנגט.

און מיר וועלען די יודען קיין רעכטע געבען, איז דער ערשטער מי-ניסטער געשטאַנען אויף וויינס.

— מיר וועלען זעהן...

— נו, נו, וועלען מיר זעהן...

אָוואָרט איבער אָוואָרט און די אייראָפּעאישע קאָנסולען האָבען זיך צוקריגט מיט דעם ערשטען מיניסטער ד. ה. מיט דער רומענישער רעגירונג.

די רומענער וועלכע האָבען זיך באלד דערוואוסט אז די אייראָפּע-אישע קאָנסולען האָבען זיך אָנגעהויבען מיטען אין זייערע היימישע געשעפֿ-טען און האָבען געזאָגט "מיר וועלען זעהן", האָבען זיי פֿערשטאַנען אז די קאָנסולען וועלען באלד ווענען דעם טעלעגראַפֿירען זייערע רעגירונגען אָדער זיי וועלען מודיע זיין מיט עקסטער קוריערען, האָבען די פֿינסטערע רומענער באלד איבערגערוסען די דראַטען פון די טעלעגראַפֿען און צושלעפט די רעלסען פון באַהנען כדי די קאָנסולען זאָלען ניט קענען דעפּעשירען און די קוריערען זאָלען ניט קענען פֿאַהרען און האָבען די יודען נאָך מעהר אָנגעהויבען דריקען און שטיקען.

עטליכע טעג האָבען טאַק די אייראָפּעאישע רעגירונגען ניט געוואוסט וואָס קומט פֿאַר אין רומעניע, נאר אַדאָנק זייערע פֿעהיגע אַגענטען און קאָרעספּאָנדענטען פון די צייטונגען האָט זיך אייראָפּא דערוואוסט וואָס עס קומט דאָרט פֿאַר, ווי מען דריקט דאָרט די יודען און מען רייסט די טע-לעגראַפֿען און רעלסען פון באַהן.

באלד זענען צוגעשוואומען צו די רומענישע ברעגען אייראָפּעאישע קריעגס-שיפֿען מיט פֿיעל האַרמאַטען און סאָלדאַטען. די רומענער האָבען פֿערשטעהט זיך, אויך זיך קענען אויסגעשטעלט מיט זייערע קריעגס-שיפֿען האַרמאַטען און סאָלדאַטען.

אויף איינע פֿון די אייראָפּעאישע שיפֿען — אַ פֿראַנצויזישע, האָבען זיך אויך געפונען די בעוואוסטע גענעראַלען בואדעפֿער, מערסיע, פעליע, גאַנז און די פֿרייוויליגע דערולער, דריומאַן, קאַפּע און נאָך פֿיעל אַנדערע פֿראַנצויזען.

פֿון דעם פֿראַנצויזישען קריעגס-שיפֿ האָט מען אין נאָמען פֿון אייראָפּא געשיקט אַ"א"ולטימאַטום" צום רומענישען ערשטען מיניסטער אז מען זאָל די יודען אויפֿהערען דריקען און שטיקען און מען זאָל זיי געבען אַלע רעכטע ווי מענשען גלייך, ווען ניט וועלען זיי אָנהויבען שיסען.

דער ערשטער מיניסטער האָט זיך אָנגעצונדען פֿאַר כעס און האָט זי באלד אויך געענטפֿערט מיט אַ"א"ולטימאַטום" בזה הלשון:

לאַגנאטען לעבען זיך ברוח, נאָר זיי האָבען אסך חובות. פֿיעל אַנענטען קומען צו זיי און רעדען זיי איין צו קויפֿען לאַנדווירטשאַפֿטליכע מאַ- שינען אויף אויסצאהלען אין ראַטען בַּמִּשְׁךָ פֿון אַ לאַנגע צייט. די מאַ- שינען ברענגען זיי אַפֿשטאַל נישט קיין שום נוצען, אָבער זיי מוזען בע- צאהלען דאָס געלד מיט 12 פּראָצענט צינזען.

אין 1900 יאָהר וועלען צוקומען אין דער הירשקאלאָניע נאָך 15 רוסישע פֿאַמיליעס. די דאָזיגע פֿאַמיליעס זענען נעקומען קיין אַמע- ריקאַ אויף אייגענע הוצאות מיט אַ קאַפּיטאַל פֿון 10,000 מאַרק און האָבען זיך בעזעצט נעבען סוואַן די ווער, וואו זיי האָבען בעקומען ערד פֿון דער ממשלה — 2400 אַקער, און 14,000 מאַרק פֿון דער חברה יק"א, נאָר ווייל דער אָרט וואו זיי האָבען זיך בעזעצט איז זעהר ווייט פֿון ישוב, האָבען זיי זיך געמוזט לסוף בעזעצען אין דער הירשקאלאָניע. ארץ-ישראל.

די קאלאָניעס מִשְׁמַרְהֵן הִרְדֵּן הָהָר, וואָס אַ דע-לֵה אַ גֵּיץ און רחובות, וועלכע די געזעלשאַפֿט האָט געגעבען אין 1997 יאָהר גרוי- סע הלוואות זענען אין גאַנצען פֿערענדערט געוואָרען. וואָס-דע-לֵה האָט אַריינגעבראכט טרויבען אין די קעלערס פֿון ראַשון לציון פֿאַר 17720 פֿראַנק, רחובות (12 קאלאָניסטען) — פֿאַר 140,000 פֿראַנק; דערפֿון איז אָבערעכענט געוואָרען אויף דעם הישבון פֿון די חובות פֿון וואָס-דע-לֵה האָט 1880 פֿראַנק און—פֿון רחובות 102,500 פֿראַנק.

משמר-הירדן און חדרה זענען געשטעלט נישט נור אויף וויינבוי אַליין, און דערמיט האָבען די קאלאָניסטען זעהר קלוג געטהון. זיי פערזייען אויך ווייץ, האָבער, גערשטען, אַרבעס און אַנדערע מיני תבואות. די ווייצענ- פֿעלדער פֿון משמר הירדן האָבען היי יאָהר אָבערגעגעסען די היישריקען אויף אַ שטח פֿון 300 העקטאַר. אָבערעכענענדיג דעם מַעֲשֶׂר און אַנדערע אַבצאהלונגען האָבען 12 קאלאָניסטען אַראָבערגענומען פֿון די פֿעלדער 184 העקטאַליטער ווייט, 267 העקטאַליטער גערשטען, 37 העקטאַליטער וויקען, 130 העקטאַליטער אַרבעס און 40 העקטאַליטער זאָרגאַ. די קאָ- לאַניסטען זענען אָבער נישט געפֿאַלען ביי זיך צוליעב דעם נישטגערעכעניש. אין גִּבְרָה וואָהנען אויף 330 העקטאַר 73 פֿאַמיליעס, צורעכענ- ענדיג אייניגע הענדלער און בעלי-מלאכות. פֿון די 12 קאלאָניסטען, וועלכע לעבען נור פֿון וויינבוי, האָבען 6 בעקומען אַ גרעסערע הָלָאָה

ערד, וואָס זיי פֿערמאָנען. אין ענטרע-ריאָס פֿערגרעסערט זיך די צאָהל פֿון די איינוואָהנער דורך געבוירען פֿון קינדער מיט 5 פּראָצענט.

נישט אזוי גוט איז די לאַגע פֿון די קאלאָניסטען אין מאַר יציאָ, וועלכע זענען אַריינגעפֿאַלען אין גרויסע חובות דורך די נישטגערעכט- נישען פֿון די לעצטע יאָהרען. דאָדורך זענען 22 פֿאַמיליעס אַוועקגע- פֿאַהרען פֿון דער קאלאָניע, און די צאָהל פֿון די איינוואָהנער איז אַראָב פֿון 1045 אויף 968. מען האָבט פֿונדעסטוועגען, אַז די מאַלקערייען וועלכע מען האָט געמאַכט אין חדש אויגוסט און וועלכע ברענגען אשענע הַבִּנְיָה, וועלען פֿערבעסערען דעם מצב פֿון די קאלאָניסטען.

בְּכָלֵל גיט דער דין-וחשבון גוטע האַפֿענונגען ווענען די אַרגענ- טינישע קאלאָניעס. די קאלאָניסטען זענען געוואָרען שטאַרקער ביי זיך, און הויבען אָן צו גלויבען, אַז זיי וועלען קומען צו אַ תְּכֵלֶת. אַ בעווייז איז, דאָס זיי ברענגען אַראָב קיין אַרגענטינע זייערע קרובים פֿון רוסלאַנד, וועלכע קומען אהין אויף אייגענע הוצאות. די היישריקען זענען פֿאַריגעס יאָהר נישט געווען און די ערנטע איז געווען אַ מיטעלמעסיגע. פֿעראייניגטע שטאַטען.

די קאלאָניזאַציאָן אין די פֿעראייניגטע שטאַטען האָט דעם צוועק אַרויסצוברענגען די יודען, וועלכע זיצען אָנגעשטופט אין די גרויסע שטעט — אויף דעם פֿרייען פֿעלד. די חברה דריקט אויס איהר צו- פֿרידענהייט מיט דעם, דאָס די קאלאָניעס כּרמל, אַל לֵי אִנְס און רֶאָזענֵהֵיין אין ניו-זשערסי וועלכע האָבען גענוג פֿלאַץ פֿאַר טויזענדער פֿאַמיליעס, זענען זעהר געראַטען. אַדאָנק דער אַרבייט פֿון דעם באַראָן הירשפֿאַנד" אין ניו-יאָרק, וועלכער האָט זיך געשטעלט צום צוועק צו מאַכען יודישע איינצעלפֿערמער (קליינע גוטבעזיצער), געפֿינען זיך איצט אין ניו-ענגלאַנד 600 אַזעלכע איינצעלפֿערמער. אין פֿערגאַנגענעס יאָהר האָבען בעקומען הָלָאָה 86 איינצעלפֿערמער, וועלכע בעזיצען פֿערמעס אין ווערט פֿון 179,200 דאָלאַר.

קאנאדא.

די הירשקאלאָניע בעשטעהט פֿון 20 פֿאַמיליעס מיט 79 נפשות, וועלכע בעזיצען 1122 אַקער ערד. די ערד איז זעהר פֿרוכטבאַר און ברענגט 25-30 בושעל ווייץ פֿון יעדען אַקער, 60-80 בושעל האָבער, 300 בושעל קאַרטאָפֿעל. די פֿאַדוקטען קענען די קאלאָניסטען זעהר לייכט פֿערקויפֿען צו גוטע מקחים אין די נאָהנטע בערגרובען. די קאָ-

— איהר פֿראַנצויזען, האָט קיין סאָוועסט נישט ווען איהר קענט פֿער- לאַנגען אַז מיר זאָלען יודען אויך האַלטען פֿאַר מענשען דאָן, ווען איהר ביי זיך אין פֿראַנקרייך בעגעהט זיך מיט יודען נישט בעסער ווי מיר. יעדען טאָג, ביי יעדען צופֿאַל שרייט איהר ביי זיך אין לאַנד צו אַייערע אייגענע יודען "אַרויס פֿערשטאַלטענע יודען" און אַייער אַלושיר האָט איהר גערויבט יודען, אפילו אין פֿאַרזי האָט מען געשלאָגען פֿענסטער אין יודישע הייזער, און ווי- פֿיעל ושע האָט איהר דען יודען וואָס איהר שרייט צו זיי "אַרויס, אַרויס?" מיר האָבען אסך מעהר יודען, פֿערלאַנגט איהר פֿון אונז מיר זאָלען זיי האַלטען פֿאַר מענשען דאָן, ווען איהר אליין האַלט זיי פֿאַר רוחות, אשענער יושר פֿון אייך כּילעבען.

בואדעפֿר האָט זיך איבערגעקוקט מיט מערסיע, פעליע און גאנצען דרוימאן און דערולער האָבען זיך אויך איבערגעקוקט און פֿון דעם פֿראַנ- צויזישען שיף איז ווייטער אַוועק אַלעצטער "אולטימאַטום" צום רומענישען ערשטען מיניסטער, וואו בואדעפֿער שרייבט, אַז אין דיפֿלאָמאַטיע דאַרף מען קיין יושר נישט זוכען, נאר יעדע רעגירונג דאַרף איהרע טראַקטאַטען אַבזיטען הייליג, אַלזאָ זאָל די רומענישע רעגירונג ערפֿילען די פֿאַדערונג פֿון אייראָ- פּאַ; ווען נישט וועט מען שיסען, אום אַיינציגנעמען רומעניען און צו נעהמען אונגליקליכע, בעליידיגטע בעראַבעוועטע יודען אונטער דעם שוטץ פֿון איי- ראָפּאַ, און דערום ראַטהעט ער דעם ערשטען מיניסטער, ער זאָל הייסען די קריעגסשיפֿען אַוועקגעהן פֿון ברעג כדי אומזיסט בלוט נישט צו פֿערגיסען און זאָל אַריינלאָזען דעם אייראָפּעאישען חיל אין לאַנד, וואָס זאָל אַכטונג געבען, אַז די רומענער זאָלען אַבזיטען דעם "בערלינער טראַקטאַט".

אַנשטאַט אַנעמפֿער האָט מען באַלד פֿון ביידע צדדים אָנגעהויבען שיסען. באַמבעס פֿליהען... אין דער לופט ביי די רומענישע ברעגען הערט זיך "טראַך, טראַראַך"... מענשען פֿאַלען... בלוט גיסט זיך... די מלחמה צווישען דעם פֿינסטערען רומעניען און דעם ליכטיגען אייראָפּא האָט זיך אָנגעהויבען...

... וואָס איז דאָס, אַזיסער חלום, צי וואָס?... האָב איך אָנגעהויבען פֿרעגען אויסרייבענדיג די אויגען... איך האָב זיך אָנ- געהויבען אַרומקוקען... און זעה ווי איך זיך ביי דעם שרייבטיש אַרומגעלעגט מיט צייטונגען... אַפֿרישער נייער נומער צייטונג פֿול מיט טעלעגראַמעס און נייעס פֿון חינוא, וואו מען דריקט און שטיקט די דאָרטיגע אייראָפּעאישע איינוואָהנער, איז מיר אַרויסגעפֿאַלען פֿון די הענד און איך בין איינדרעמעלט געוואָרען...

"אחלום איז קיין קאַטאַוועס נישט"...

און איך לייען ווייטער אין דעם נייעם פֿרישען נומער צייטונג נייעס פֿון חינוא און פֿון רומעניען, שוין נישט בחלום נאר בהקיץ: בוקאַרעסט, אויף דעם היגען באַנהויף האָבען די רומענער מיט מעסער און די הענד פֿערטריי- בען די יודישע אַרבייטער. אַרומענישער קצב האָט אויף ווין שילד אויסגע- מאַלט אַבילד עלילת-דם פֿון טיטא-עסלאַר" און אויפֿגעשריעבען: זאָל יעדער עהן ווער די יודען זענען און וואָס זיי זענען אומשטאַנד צו טהון. פֿון גאַלאַטץ האָבען אויסגעוואַנדערט 743 יודישע פֿאַמיליעס, פֿון בראַזילע 135 — דאָראַי יעדען טאָג צו 40-30 — ניאַמטץ 100 — פּאַקשאַן 286 — בוקאַרעסט 608 קאַנסטאַנציע 500 יודישע פֿאַמיליען און פֿון נאָך פֿיעל שטעט, דאָס מעה וואַנדערען זיי צו פֿיס, ווייל דאָ האָבען זיי מעהר נישט אָנצוועהרען ווי צו שטאַרבען מיט ווייב און קינדער פֿון הונגער אָדער איבער טראָגען אויף זיך נייע גזרות, וועלכע די רומענער זשאַלעווען נישט די "פֿערשטאַלטענע יודען". פּעקין, טווענדער קריסטען מיט ווייבער און קינדער לויפֿען פֿון פעקין טיען-טזין און פֿון אַנדערע שטעט, באַרוועס און אָהן ברויט און די חנינזער הערען נישט אויף צו שרייען "אַרויס די אויסלענדערשע רוחות" א. ז. ו. ווי ווי אחלום קען אַמאָל פֿערדרעהען און פֿערפֿלאַנטעווען! ... מ. ספּעקטאָר.

נישע שולען מיט 850 שילער, און גענעבען הילףאות 15 קאלאניעס, וועלכע האבען אטהייל געלד שוין צוריקגעצאלט.

אין רומעניען האט די חברה דערווייל געשיצט 2 האנדעלשולען און 14 פאלקסשולען.

אין גאליציען איז מיט הילף פון דער יק"א געעפֿענט געוואָרען אַ קרעדיט־חברה פֿאַר קליינע הענדלער און פֿאַבריקאַנטען, וועלכע לייַהט געלד אויף אויסצאָהלען וועכענטליך מיט אַ קליינעם פֿראַצענט. די חברה האָט אָנגעהויבען צו אַרבייטען אין סטאַנסלוי, טאַרנאָוו און קאַלאָמעאַ. פֿון די באַריסלאָווער אַרבייטער זענען אַרויס געפֿאַהרען אויף די קאַסטען פֿון דער יק"א, פֿדי צו זוכען זיך איין אַנדערע אַרבייט 83 פֿאַמיליעס מיט 894 נפשות.

אויך פֿאַר די דייטשע יודען האָט די חברה אויפֿגעטון אַ סך גוטס. "דער דייטש־איזראַעליטישער געמיינדעבונד" אין בערלין "דער פֿעראיינ פֿאַר אַבדאָכלאָזע" (וועלכע האָבען נישט קיין היים) אין האַמבֿורג, די גערמאַנערשולע און די נאַרמאַלשולע אין האַנאָווער האָבען בעקומען שטיצע פֿון דער חברה.

דער 4-טער קאנגרעס.

די "ענגלישע ציוניסטישע חברה" מאַכט גרויסע הכנות פֿדי אויפֿ־צונעהמען די דעלעגאַטען. פֿאַר די געסט וועט אויך געמאַכט ווערען אַ תּפֿילה בַּצבור אין איינער פֿון די לאַנדאָנער שולען. נאָך דעם שלום פֿון קאָנגרעס וועט דער פֿעראיינ מאַכען אַבאַל פֿאַר די געסט.

* * *

דער סעקרעטאַריאַט פֿון קאָנגרעס־ביראָ וויען IX, טירקענשטראַסע 9, קען פֿערשאַפֿען פֿאַר דעלעגירטע, וועלכע ווענדען זיך צו איהם, רייזע־בילעטען וויען־לאַנדאָן און בערלין־לאַנדאָן צו די דאָזיגע בילגערע פֿרייזען:

ווייזן־לאַנדאָן אַהין און צוריק: II קלאַסע 79,20 פֿלאַריין.
III קלאַסע 54,40 פֿל.
בערלין־לאַנדאָן אַהין און צוריק: II קלאַסע 90,30 מאַרק.
III קל' 63,20 מאַרק.

* * *

דאָס ביורא פֿון קאָנגרעס מאַכט בעזאָנדערס אויפֿמערקזאַם אונזערע ברידער אין רומעניען, אז זיי זאָלען שיקען וואָס מעהר דעלעגאַטען אויף דעם לאַנדאָנער קאָנגרעס. אויף דעם בערלינער קאָנגרעס פֿון די אייראָ־פעאַישע מלוכות אין 1878 יאָהר האָבען פֿערטרעטער פֿון אלע מלוכות אונטערגעשריבען דעם פֿונקט אז די רומענישע יודען קריגען גלייכע רעכטע. די רומענישע רעגירונג האָט אָבער איהר וואָרט נישט געהאַלטען. פֿון די יודען נעמט מען צו יעדע מעגליכקייט צו לעבען און צו אַרבייטען, די רעגירונג דריקט די יודען דורך איהרע אונטענשליכע געזעצען און דאָס פֿאַלק מאַכט גענען די יודען איין פֿאַנגראָם נאָך דעם אַנדערען. די 300,000 רומענישע יודען האָבען איצט קיין אַנדער אויסוועג נישט ווי צו פֿערלאָזען דאָס נייע מַצרים; אָבער וואוהין זאָל מען לויפֿען און וואו נעמט מען די מיטעל אויף שטיצען אַזאַ גרויסע עמיגראַציע?

עס איז דערום זעהר וויכטיג צו פֿעראינטערעסירען די אייראָפֿע־אישע מלוכות מיט דער יודישער לאַגע אין רומעניען. זאָל די גאַנצע וועלט זיך דערוויסען ווי די רומענישע רעגירונג האָט געבראַכען איהר וואָרט. זאָל גאַנץ אייראָפּא דערהערען, וואָס פֿאַר אַ רדיפות קומען נאָך איצט פֿאַר גענען אַ גאַנץ פֿאַלק. זאָלען אויך די יודען פֿון דער גאַנצער וועלט זיך דערוויסען און בעקאָנען מיט דער לאַגע פֿון אונזערע ברידער.

* * *

מען איז אונז מוֹדִיעַ אז דערוויילע האָט מען איינגעצאָהלט פֿאַר שְׁקלים אַסך וועניגער ווי פֿאַר אַ יאָהרען. עס איז אָבער נור דערפֿאַר וואָס אונזערע טהוערס האָבען היינטיגעס יאָהר זעהר נאַכלעסיג געאַרבעט. די צייט צום קאָנגרעס איז שוין קורץ, און עס איז דערום געווינשט דאָס די ציוניסטישע חֲבֵרוֹת זאָלען איצט אַרבייטען מיט מעהר ענערגיע, פֿדי מען זאָל אויף דעם קאָנגרעס נישט דאַרפֿען פֿאַרלעגען אַ חֲשֶׁבון מיט ווער

פֿון דער חברה יק"א. די דאָזיגע קאַלאָניסטען האָבען אין 1899 יאָהר געלייזט פֿאַר וויינמרויבען 10,000 פֿר.

די נייע קאַלאָניע סערושערא האַלט 1200 העקטאַר, פֿון וועלכע די חברה האָט אָבגעקויפֿט 980 העקטאַר. אויסערדעם בעזיצט די חברה נישט ווייט פֿון דער קאַלאָניע 400 העקט' שטייניגע ערד, פֿון וועלכע וועט די העלפֿט ווערען צוגעגרייט צום אַקערען במשך פֿון די יאָהרען 1900-1901.

אין דער וועבֿעריי, וועלכע מען האָט געעפֿענט אין ירושלים חדש יולי 1899, אַרבייטען 53 פערזאָנען מיט 24 וועבֿשטוהלען. יודען לערנען זיך אויס גרינטליך אַרבייט במשך פֿון 6 וואָכען. די צאָהל פֿון די וועבֿשטוהלען וועט ווערען פֿערגרעסערט ביז 53. די חברה האָט אויך געגעבען שטריקמאַשינען אויף אויסצאָהלען 13 פֿרויען, וועלכע האָבען שוין אויסגעצאָהלט 700 פֿר. די פֿרויען לערנען זיך אויס זעהר לייכט אין 8 טאָג ווי זיך צו בענעהען מיט דער מאַשין.

אַלס דעם וויכטיגסטען פֿאַקט, וועלכער איז געשעהען אין דעם פֿערגאַנגענעם יאָהר רעכענט דער די־וואַחשבוֹן דאָס איבערגעהען פֿון די ארץ־ישראל קאלאניעס פֿון באַראָן ראָטשילדען אין דעם רשות פֿון דער חברה יק"א, און איז מוסיף, אז די חברה סטאַרעט זיך יעצט צו דערגעהן די מיטלען און די וועגען, ווי מען זאָל שטעלן די קאַלאָניס־טען, וועלכע זענען איבערגעגאַנגען אונטער איהר שוין אויף די אייגענע פֿיס, אז זיי זאָלען נישט דאַרפֿען אָנקומען צו פֿרעמדער הילף. מיר זאָר־נען אויך פֿאַר די קאַלאָניסטען וועלכע זענען נישט אָבגעענגי פֿון דער חברה, מיר בעמיהען זיך איינצופֿיהרען צוזאַמען מיט דעם וויינבוי אויך פֿעלדאַרבייט, פֿדי יעדער קאַלאָניסט זאָל האָבען פֿערשיעדענע מיטלען צום לעבען און זאָל נישט דאַרפֿען זיין אָבגעענגי נור פֿון וויינבוי אליין. ציפֿערן.

די קאַלאָניע מאַרגאַטי־פֿליק, וועלכע איז געגרינדעט געוואָרען אויף דער אינזעל ציפֿערן פֿון דעם לאַנדענער פֿעראיי־אַהבת ציון, האָט געמוזט ווערען אין גאַנצען איבערגעאַרבעט. פֿון די 15 פֿאַמיליעס וועלכע האָבען זיך דאָרט בעזעצט אין סעפטעמבער 1898, זענען 10 פֿאַמיליעס באַלד אַוועק צוריק, קיין ענגלאַנד. וויער שטעלע האָבען פֿערנומען 10 אַרבייטער פֿון ארץ־ישראל. די קאַלאָניע האָט אויסער איין אַדמיניסטראַטאר, אַ שוֹחט, אַ לעהרער, אַ קרעמער און אייניגע בעלי מלאכות; צוזאַמען 83 נפשות. די צאָהל וועט זיך געשווינד פֿערגרעסערען ווייל די יונגע קאַלאָניסטען האַלטען ביי חתונה האָבען. מען האָט געמאַכט צוויי קאַנאַלען, פֿדי אַרייַנצוברענגען אין די קאַלאָ־ניעס דאָס וואָסער וועלכעס געפֿינט זיך אין דער גאָהענט. די קאַנאַלען האָבען געקאָסט אַ סך געלד, נאָר דערפֿאַר קען מען דורך זיי אנטרענקען 170 העקטאַר ערד. דאָס וואָסער טרייבט אויך 2 מיהלען בַּמשך פֿון 4 חדשים אין יאָהר.

דער אורזשאַי האָט געגעבען: פֿון 5 1/2 העקטאַר ווייזענפֿעלד — 30 העקטאַליטער, און פֿון 3 העקטאַר האָבער פֿעלד אויך אַזוי פֿיעל. וויקען, וועלכער איז געווען געזייעט אויף 4 העקטאַר, האָט אויסגעגעבען 4 העקטאַליטער. דער גערשטען איז אַזוי שלעכט געראָטען, אז עס האָט איהם נישט געלוינט אַראָפֿצונעהמען פֿון פֿעלד. ביי די אומשטענדען מוז יעדער קאַלאָניסט האָבען זעהר פֿיעל ערד, און פֿון דער גאַנצער קאַלאָניע וועלען נישט מעהר קענען לעבען ווי העכסטענס 20 פֿאַמיליעס. קליינאזיען.

די ערשטע קאַלאָניע, וועלכע די געזעלשאַפֿט האָט געגרינדעט אין קליינאזיען הייסט אַר יעהו בא. זי איז 107 וואַרסט ווייט פֿון סמינא און 3 וואַרסט פֿון דער סטאַציע קאַפּאַקלי, ביי דער אייזענ־באַהן מאָנעזיאַסאַמאַ, אַ צווייג פֿון דער ליניע סמירנא־קאַסאַבאַ. די קאַ־לאָניע האַלט 587 העקטאַר, פֿון וועלכע 1105 זענען טויגליך צום בעאַרבייטען, דער רעסט איז געבירגיג. די ערשטע האָבען זיך דאָ בע־זעצט אייניגע אַמאַליגע תּלמידים פֿון מקוה־הישראָל.

רוסלאַנד, רומעניען און גאליציען.

אין רוסלאַנד האָט די חברה יק"א פֿערברייטערט דאָס פֿעלד פֿון איהר טהעטיגקייט. זי האָט געשטיצט 21 ערדאַרבייט און טעכ־

ווער פון אונז ווייס און איז בעקאנט מיט דיין זעלע, מיט איהרע טיעפ־
סטע בעוועגונגען? — — —

— — — ווי שווער איז דאך, א פערצווייפלונגס-ציוניסט צו זיין!
אז איך שטעל מיר פֿאַר אין מחשבה נור, ווי דאָס יודישע פֿאַלק
לעבט פֿריי און מעכטיג אין זיין אייגענעם לאַנד, ווי עס בלייבט און
וואַקסט זיין אייגענע, זעלבסטשטענדיגע קולטור, זיין אייגענע שטען
קלינגענדע שפּראַך, ווי עס וואַקסט און ענטוויקלען זיך פֿריי אלע זיינע
אינוועניסטע, גרויסע, גייסטיגע קרעפטן — ווי פֿרעהט זיך מיין זעלע,
ווי גליקליך קלאַפּט און פּאַכט אין מיר מיין שוואַך, קראַנק האַרץ, ווי
גליקליך מאַכט מיר אַזאָ מין צוקונפֿטסבילד! ... און דאָך קומט אויפֿן
שטעל דער צווייפֿעל און צערשטערט מיט זיין אייזערנער האַנד אלע
מינע שענע חלומות און בילדער! איז עס מעגליך? איז עס נייטיג?
און אין דערמאָן זיך, אַז די געשיכטע האָט איהר "אייזערנעס מוז", אַז זי
געהט זיך איהר נייטהיגען, דורך אַפּולע ספּות בעדינגטען, גאַנג, און
צערשטערט אַפּש זעהר זיסע, זעהר רייצענדע חלומות און האַפֿענונגען...
שטעהט אונז צו הילף דער אייזערנער מוז פֿון דער געשיכטע? מוזען
מיר קעמפֿען, מוזען מיר מַנְצֶה זיין? ... און איך ווענד מיר צו דער געד
שיכטע, פֿאַרש און זיך איהרע וועגען ... אָבער די ספּקות, זיי לעגען
א געדיכטען שלייער אויף מינע אויגען ... איך זעה "וועגען" און זעה ניט,
וואוהין זיי פֿיהרען ...

און ניט וועלעדיג גיב איך אַמאַל אַ קלער, אַז אַפּשער מוזען מיר
פֿערשווינדען, אַז אפּשער איז ניט באַשערט ווידער אויף דאָס ניי אויפֿ-
צולעבען... און אַ טיעפֿער, אונערטרעגליכער שמערין ערפֿילט מיין האַרץ...
איז דאָס מעגליך, אַז אונזער טויזענד-יאַהריגע שוידערהאַפּטע געשיכטע
וועט זיך ענדיגען מיט דעם טויט פֿון דעם העלדען? ... און מיר דוכט זיך,
אַז אונזער געשיכטע קען אַזוי זיך ניט אויסלאָזען, ווען אין דער געד
שיכטע איז נור איבערהויפט דאָ וואָס עס איז, פֿאַר אַ זינגען, ווען אין
דעם געשיכטליכען לעבען פֿון פֿעלקער איז איבערהויפט דאָ יִשְׂרָאֵל און
גערעכטיגקייט ...

אָבער איך דערמאָן זיך ווידער, אַז דער "אייזערנער מוז" אין
דער געשיכטע ווייס ניט פֿון רחמנות און מיטגעפֿיהל, אַז ער צוברעכט
און צערשטערט אלעס, וואָס איז שוואַך און קראַנק, וואָס האָט זיין
צייט אָנגעלעבט און מוז צו זיין סוף קומען. איז אונזער פֿאַלק נאָך
שטאַרק? דאַרף עס, מוז עס לעבען? אָבער די שטרענגע, שווייגענדיגע
געשיכטע זעהט מיר אַן מיט איהר פֿינסטערען, שטומען בליק און אויף
איהר בלינדען פנים לייזען איך די ווערטער: דאָ הערט-אויף דאָס
"וויסען", דאָ הויבט זיך אַן דער גלויבען! ...

דער גלויבער! וואו נעהם איך איהם, אַט דעם שטאַרקען, בע-
וועגענדען, אלעס אויפֿלעבענדען גלויבער, וואו זאָל איך איהם נעהמען
איך — דער פֿערצווייפלונגס-ציוניסט! — — —

* * *

— — — ניין! איך פֿיהל, אַז עס זענען זעהר נאָריש אַט די
אלע געדאַנקען פֿון "געשיכטליכעס מוז". איך לעב ניט מיין פֿאַלק, דער-
פֿאַר, מעהר נישט דערפֿאַר צווייפֿעל איך אין זיין צוקונפֿט, אין זיינע
קרעפטען ...

ליעב איך מיין פֿאַלק?

אמת, איך פֿיהל זיינע שמערצען, זיינע וועהטיגען, זיין ליידען.
אָבער זענען די שמערצען וואָס איך פֿיהל די אייגענע ווי זיינע שמער-
צען? פֿיהל איך די שמערצען פֿון דעם יודען אָדער אפּשער פֿיהל איך
מעהר ניט זיינע מענטשליכע אַלגעמיינע שמערצען?

— ליעב איך דען מיין פֿאַלק, אַז איך בעטראַכט איהם ווי אַ געפֿעהר-
ליך קראַנקעס, ליידענדעס פֿאַלק, צו וועלכען איך פֿיהל רחמנות און מיט-
לייד? וואָס פֿאַר אַ קראַנקע ליעבע איז דאָס, אַז איך פֿיהל מעהר ניט
די יסורים פֿון מיין פֿאַלק, ניט זיינע פֿחות, ניט זיין מאַכט, ניט זיין
שטאַרקען ווילען? וואָס פֿאַר אַ קראַנקע ליעבע איז דאָס, אַז איך האָב
מורא פֿאַנגדערשאַקלען איהם פֿון זיין שלאָף, פֿון זיין פֿאַנאַטיזם, מורא
אַ גוטען שטויס געבען, עס זאָל מוטיג געהן פֿאַרווערטס, ווייטער צום
ציעל — — —

ניגער הכּנָסָה ווי פֿאַר אַ יאָהרען. זאָל קיין ציוניסט ניט פֿערפֿעהלען איינ-
צוצאָהלען זיין שקל, זאָל יעדער דורך דעם אויסדריקען זיין צובונד צו
דעם ציוניסטישען רעיון.

* * *

פֿון פֿיעל שטעט קלאַנגען זיך די אַקציאָנערען פֿון דער יודישער
קאַלאָניאַלבאַנק, אַז מען מאַהנט ביי זיי ניט די איבריגע ראַטעס פֿאַר די
אַקציעס. ליידער זענען דאָ זעהר וועניג אַזעלכע אַקציאָנערען, וואָס זאָ-
לען אליין אַרייַנטראַגען דאָס געלד. ביי דער גרויסער וויכטיגקייט פֿון
אונזער באַנק, ביי דער ראָליע, וועלכע מיר טהיילען איהר צו אין ציוניזם,
וואָלט געווען פֿון גרויס נוצען, אַז צום קאַנגרעס זאָל איינגעצאָהלט ווע-
רען וואָס מעהר געלד פֿאַר די אַקציעס. עס וואָלט געווען גוט אַז יעדער
שטאַדט זאָל נעהמען אויף אייניגע צייט טיכטיגע אַגענטען, וועלכע זאָלען
איינקאַסירען דאָס נייטהיגע געלד.

א קליינער יודי.

(פֿון אַפֿערצווייפלונגס-ציוניסטען.)

(ענדע.)

איך פֿערשטעה זעהר גוט, אַז די ציוניסטישע אידעע פֿאַר זיך
איז זעהר אַ גרויסע, ערהאַבענע עדלע אידעע, און זי איז ניט
שולדיג דערינען, וואָס ניט אלע זענען איהר טריי, ניט מיט
גאַנצען האַרצען איהר איבערגעבען. איך פֿערשטעה זעהר גוט,
אַז זעהר אַפּולע פֿון מינע חברים, די אינטעליגענטע ציוניסטען, געהערען
צו דער יודישער קראַנקער אינטעליגענץ וואָס פֿוילט און פֿערוועלקט
ייט לאַנגע יאָהרען, ווייל איהר פֿעהלט די בעריהרונג מיט דעם גרונט,
וואָס ערנעהרט אליין אויף דער וועלט, די בעריהרונג מיט דער פֿאַלקס-
זעלע! איך ווייס זעהר גוט, אַז די אינטעליגענץ זוכט ערשט בעריהרונג,
ווייל אויפֿריכטיג מיט אונזער פֿאַלק זיך פֿעראייניגען, ווייל, האַטש דאָס
קומט איהר זעהר שווער, וואָרום זי איז דאָך פֿאַרפֿערמדעט, דערווייטערט
געוואָרען פֿון דעם יודישען גייסט — פֿון יודישען לעבען. איך פֿערשטעה
עס, און פֿון דעםטוועגען, אַז איך זעה אַמאַל דעם שלעכטען "מענטשען-
מאַטעריאַל", וואָס ליפֿערט אונזער אינטעליגענץ פֿאַר די ציוניסטישע
אידעע, אַזוי קומען ביי מיר אַרויף אומעטיגע געדאַנקען און צווייפֿעל ...

זאָלען מיר לייקענען דעם פֿאַקט, אַז אונזערע "בעסערע יוגענד"
געהערט אַפֿט גאַנץ אַנדערע אידעאלען, אַ גאַנץ אַנדערער וועלט? — — —
און איך ווענדע אָב מיין פֿינסטערען בליק פֿון מינע אינטעליגענטע
חברים און בעטראַכט מיין פֿאַלק ... און דיזעלכע צווייפֿעל שטייגען אויף
אין מיר ... ווייל מיין פֿאַלק מיט אַנאַמט ווידער אויפֿשטעהן, אויפֿ-
שטעהן צו אַ נייעם נאַציאָנאַלען לעבען? אַפּשער חלומ'ט זיך אונז דאָס,
אונז, נאָרישע פֿאַנטאַסטען? קען אונזער פֿאַלק קעמפֿען? זענען ניט
אפּשער אונזערע פֿחות אַזוי אָנגעשוואַכט דורך דעם ² טויזענד יאָהריגען
קאַמפֿף, אַז מיר זענען גאָר ניט פֿעהיג, נאָך ווייטער דעם קאַמפֿף צו
פֿיהרען? טאַמער זענען מיר אלע קראַנק, געפֿעהרליך קראַנק? און עס
דוכט זיך מיר אַפֿט אָב, אַז אונזער פֿאַלק וויל בלייבען אין זיין זוכפֿף,
אין זיין בלאַטע, פֿלִיזֶמן עס לעבט זיך, ווי עס לעבט זיך נור, מיר דוכט
זיך אַמאַהל, אַז מיין פֿאַלק וויל ביסליכווייז אָבשטאַרבען האַלטענדיג די
כּוּים בלישצענדע "תּוֹרַה-לִיכּוּט" אין זיין שוואַכער, אָבשטאַרבענדיגער
האַנד ... און איך הער ווי אַפּולע פֿון אונזערע רבנים, מיט די קאוונער
יעזואיטען וועהרען זיך מיט אלע פֿחות געגען דער גאולה, איך הער ווי
מגידים קומען מיט תּרִשָׁאוֹת פֿון 300 רבנים צו רעדען געגען אונזער
פֿאַלקסרעטונג — איך הער דאָס אליין, און מינע צווייפֿעל שטייגען,
שטייגען ...

אַ, ווילסטו דו אויף אַנאַמט דיין גאולה מיין אָרים, ליידענדעס
פֿאַלק! ביסטו דו שטאַרק גענוג, אום צו פֿיהרען דעם נייטהיגען שווערען
קאַמפֿף? אָדער גלויבסטו דו ניט דינע אינטעליגענטע פֿיהרער? ביסטו
קראַנק? ביסטו געזונד? ווער ווייס דינע אינווענדיגע און אויסווענדיגע
קרעפטען? ווער ווייס דינע שטילע, געהימע געדאַנקען און פֿערלאַנגען?

פון זיי אויף 32 מיליאן רובעל טהעע. רוסלאנד האט אבער די בעסטע אויסזיכטען אויף פֿערגרעסערונג פֿון איהר האנדעל מיט חילא. זייענדיג מיט איהר נאָהענטע שכנים, פֿערבינדענדיג איצט סיביר מיט חילא דורך די גרויסע אייזענבאָהנען וועט רוסלאנד אין גיכען געוויס אריינטרעטען אין אַ פֿיעל ענגערע און שטארקערע פֿערבינדונג מיט חילא ווי ביז איצט, דערום קען רוסלאנד בשום אופן נישט דערלאזען אז אַ אנדערע מלוכה זאל זיך פֿערשטארקען אין חילא און דערפֿאר זשאַלעוועט איצט רוס-לאנד איהרע סאָלדאטען נישט, נור כדי צו זיין איינע פֿון די ערשטע, וועלכע פֿערטהייריגט דאָס לעבען און פֿערמעגן פֿון די פֿרעמדע אונד-טערטהאָנען וואָס וואָהנען אין חילא.

אַפֿיציעל האָט נאָך דערווייל נישט חילא און נישט וועלכע עס איז איין אנדער מלוכה ערקלערט מלחמה, האָטשט עס קומען איצט אלץ פֿאַר בלוטיגע בעגעגענישען צווישען דעם חיל פֿון די פֿרעמדע מלוכות מיט דעם חיל פֿון חילא.

שווער איז געווען די לאַגע פֿון די אייראָפּעער אין טיען-טזין. דער אייראָפּעאישער טהייל פֿון שטאָרט איז אין גאנצען געוואָרען איינ-געשלאָסען דורך 10,000 מאַן פֿון „דעם גרויסען קולאָק“. אייראָפּעאישע סאָלדאטען וואָס זענען געקומען אין שטאָרט, זענען געווען צו וועניג זיי זאלען ראטעווען די פֿרעמדע אונטערטהאָנען. די פֿערבינדעטע האָבן בען גלייך ארויסגעשיקט פֿון טאָקו הילף, אויפֿין וועג אָבער האָבען אונטערנעמלעכערט אין אַבעהאלטענעם אָרט די הינעזער און אומגעריכט זענען זיי אַרויפֿגעפאלען אויף אַרוסישע אַבטהיילונג, וואָס איז געגאנגן גען פֿון טיען-טזין. די אונפֿאַרזיכטיגקייט האָט געקאָסט די רוסען 180 מאַן געהרגעטע און פֿערוואונדעטע. ערשט אז עס איז אונטערגעקומען אַ 2-טע אַבטהיילונג פֿון דעם פֿעראייניגטען חיל אונטער אַרוסישען קאָמאנדיר איז געראטען זיך צוצושלאָגען ביז טיען-טזין און בעפֿרייען די אייראָפּעער פֿון זייער געפֿעהרליכער לאַגע.

אַ גרויסע געפֿאָהר איז שוין פֿאַרגעשטאנען דעם פֿעראייניגטען חיל אונטער דעם קאָמאנדא פֿון דעם ענגלישען גענעראל סימור וואָס איז געגאנגען ראטעווען די געזאנדטע און די פֿרעמדע פון פעקין. נישט דערגרייכענדיג זיין ציעל איז ער אויפֿין וועג אַרומגערינגעלט געוואָרען פֿון אַ פֿיעל שטארקערען פֿיינד. בעהארצט האָט סימורס חיל זיך גע-שלאָגען מיט די הינעזער, זיין לאַגע איז אָבער מיט יעדער מינוט גע-וואָרען געפֿעהרליכער, ווייל ער איז געווען צו שוואַך זיך דורכצורייסען דורך די הינעזישע אַרמעע. די רוסען האָבען געאייילט אַרויסצושיקען 2000 סאָלדאטען, וועלכע האָבען בעוויזען צו קומען צו דער צייט און צו פֿערטרייבען די הינעזער. ביי סימור איז געווען 62 מענשען דער-הרגעט און 200 פֿערוואונדעט. וואָס אַנבעלאַנגט די לאַגע פֿון די גע-זאנדטע און קאָנסולען אין פעקין האָט די הינעזישע רעגירונג מודיע געווען אז זיי האָט זיי אָבגעפֿיהרט אין איין אנדער שטאָרט, וואו זיי וועלען זיין אַהן שום סכנה.

די דאָזיגע בעגעגענישען ביי טאָקו און טיען-טזין בעוויזען גאנץ קלאָר דאָס נישט גרינג וועט זיין די מלחמה מיט חילא. דאָס נאציאָנאַלע געפֿיהל האָט אין די לעצטע יאָהרען אין חילא זיך זעהר פֿערשטארקט און די הינעזער וועלען איצט נישט לאָזען צוברעקלען און צורייסען זייער לאַנד. חילא האָט 400 מיליאָן איינוואָהנער, 4 מאָל אזוי פֿיעל מענשען ווי גאַנץ רוסלאַנד, וועלכע האָבען לייעב זייער לאַנד און זייערע מנהגים. וויפֿיעל פֿין זיי עס זאלען נישט אונטערגעהן וועט אלץ חילא נאָך האָבן בען גענוג מענשען צו פֿערצויגען די מלחמה אויף יאָהרען. די פֿער-אייניגטע מלוכות זעהען דערום איצט צו פֿערשטארקען זייער חיל. רוסלאנד רופֿט צונויף די רעזערווען פֿון סיביר און אַמור און אין גי-כען שיקט זיי אַרויס פֿון דאָרטען 30000 סאָלדאטען, אויך יאפּאן האָט צוגעזאָגט אַרויסצושיקען 20000 סאָלדאטען, ענגלאַנד האָט געגעבען אַ בעפֿעהל אַרויסצושיקען פֿון אינדיען 15,000 מאַן, אויך פֿראַנקרייך, דייטשלאַנד, די פֿעראייניגטע שטאַטען פֿון אַמעריקא און אפילו עסט-רייך און איטאַליען שיקען אויך אַרויס מיליטער קיין חילא, און אין משך פֿון אַ פֿאַר וואָכען וועלען די פֿעראייניגטע מלוכות האָבען אין חילא אַ חיל פֿון 100,00 מאַן.

— לייעב איך מיין פֿאַלק?

מיין פֿריינד, דער קלוגער און עהרליכער רומפערט, זאָגט גאַנץ אָפּען אַרויס, אז ער פֿיהלט ווי בוישה, אז מען דערקאָנט אין איהם אַ יודען. שעם איך זיך נישט מיט מיין יודענטהום? שטייגט אָפֿט נישט אויף ביי מיר אַ צווייפֿעלאַן מיין פֿאַלק, אין אונזער יוגענד, אין זיך זעלבסט? ווער איך דען נישט רויט און בלייב פֿון בוישה, פֿון פֿערצווייפֿלונג, אז איך לייען אַמאָל אין אַ בוך, אז מיר, יודען, זענען פֿערדאָרבענע מענשען? קומט פֿאַרשטעמלעך ביי מיר אליין נישט אַרויף דער געדאַנק, אפֿשר זענען מיר טאַקע אַלע פֿערדאָרבענע, אָבגעלעבטע, קראַנקע מענשען? אָפֿט, אָפֿט אז איך זעה דעם פֿרייען „דייטש“, ווי ער קוקט אויף מיר מיט זיינע האַסענדע, פֿעראַכטענדע אויגען, פֿיהל איך דען נישט פֿאַרשטעמלעך ווי אַ מיין פֿערדרום און פֿעס אויף זיך זעלבסט, וואָס איך, מיט מיין קיום, שטער איהם, דעם שטאַלצען, פֿרייען דייטש? ווי קען איך לייעבען מיין פֿאַלק, אז איך לייעב זיך אליין נישט, מיין אייגענע פֿערזאָן?

לייעב איך מיין פֿאַלק, אונזער יודישע ליטעראַטור, אונזער יודישע שפראַך? איז דאָס נישט ווי אַ חלום? איך זאָג דאָס, איך גלויב, אז איך לייעב מיין ליטעראַטור, אָבער וואו בעווייזט זיך די לייעבע און אין וואָס בעווייזט זי זיך? פֿאַר וואָס זענען אַלע מייע געדאַנקען שוואַך, בלייב, אָהן לעבען און גייסט? פֿאַר וואָס פֿעהלט מיין שרייבען דאָס מעכטיגע, ערהאַבענע פֿייער, וואָס וועקט אַלעס צום לעבען און קאַמפֿף? ווער פֿון אונז לייעבט אונזער פֿאַלק? פֿאַר וואָס האָט אונזער ליטעראַטור ביז אויף דעם היינטיגען טאָג נישט געגעבען קיין אַריגינעלע, מעכטיגע, ווייטבלי-קענדע שריפטשטעלער, דענקער און קינסטלער, וועלכע פֿערשטעהן מיט דער געוואַלטיגער מאַכט פֿון זייער גרויסער זעלע צו ווירקען אויף דאָס גאַנצע פֿאַלק? פֿאַר וואָס זענען מיר אַלע אַזוינע „קלייניקע מענשע-ליך“? פֿאַר וואָס קענען מיר מעהר נישט ווי מַזְמָרִים זינגען, און האָבען מיר אַרויסצוטרעטען מיט ביטערע אָבער קרעפֿטיגע ווערטער? וואו זענען אונזערע גלויבענדע, שטראַפֿענע, רופֿענדע וועקער און קעמפֿער? ...

וואָרצעלט ווירקליך מיין נשמה אין יודישען פֿאַלק, אָדער איהר פֿעהלט דוקא אַט דיזער גרונט, וועלכען זי ברויכט צו איהר בערוהיגונג און ענטוויקלונג, צו איהר גליק? ... וואָלט איך זאָגען, אז איך וואָלט געגלויבט, אז עס איז פֿאַראַן גליק אויף דער וועלט, אז גליק מאַכט גלוקליך ...

וואו נעהם איך דעם גלויבען?

איך גלויב נישט אין זיך זעלבסט, איך גלויב נישט אין מיין ציוניזם, איך גלויב, דאָכט זיך, נישט גופא—אין מיין פֿערצווייפֿלונג! — אַ, גלויבען נישט מיר, ווען איהר קענט מיר איהם געבען, ווען איהר גלויבט אליין! —

שרלטנבורג. ה. ד. הורוויץ.

פאליטישע איבערזיכט.

אין דער בערוהיגונג פֿון חילא זענען פֿעראינטערעסירט די גרויסע מלוכות פֿון דער גאַנצער וועלט: אייניגע כדי צו פֿערטהייריגען דאָרטען זייערע אונטערטהאָנען, אנדערע צוליעב זייער האנדעל און ווייטער אנד-דערע אין דער האַפֿנונג אויך צו קריגען אַ חלק בעת עס וועט קומען די צייט, ווען מען וועט בעטען שוין פֿאַר די גרויסע מיה, מיט וועל-כער מען נישט זיך אָב צו ברענגען פֿרידען אין דעם אומגליקליכען צו-ריסענעם חילא. די גרעסטע ראָליע שפּילען אין חילא די ענגלענדער, די גרעסטע געשעפֿטען זענען ביי זיי אין די הענט, דער גאַנצער היי-געזישער האנדעל איבערן ים ווערט געפֿיהרט מיט ענגלאַנד. פֿון די גרויסע אייראָפּעאישע מלוכות איז רוסלאַנד'ס ראָליע געווען זעהר קליין, פֿון די 17,000 אייראָפּעער וואָס וואָהנען אין חילא זענען דאָ רוסישע אונטערהאָנען נור 16 הונדערט. דער רוסישער האנדעל מיט חילא ווערט געפֿיהרט נור מיט יבשה, רוסלאַנד פֿיהרט אַריין אין חילא סחורה אויף 5 מיליאָן רובעל אַיאָהר און פֿיהרט אַרויס אויף 40 מיליאָן.

די איידאפעאישע מלוכות זענען מודיע אז קיין לענדער פון חסא ווילען זיי נישט צוגעהערן, זיי ווילען נאר זיכערן דאס לעבען פון זייערע אונטערהאנען, דערום איז נאך ביי אים נישט אויסגעלאזשען די האפע- נונג — ווי שוואך זי זאל נישט זיין — אז די אידישע אונטערהאנען אין חסא וועלען נישט פיהרען צו א גרויסע מלחמה. די חסעזישע רעגירונג פאדערט נאך אלץ דאס פערמדיע מלוכות זאלען מעהר קיין חיל נישט שיקען, דאס זי וועט מיט איהרע אייגענע מיטלען זיך סטארען איינצושטילען די מרידה פון „דעם גרויסען קולאק“, מען גלויבט אבער וועגט אין די ווערטער פון דער חסעזישער קייזערין, ווייל צו דערזעלבער צייט שטיצט זי אויך די פאנאטישע חברה, וואס רודפט די פערמדיע אונטערהאנען. איצט האט אויך דער חסעזישער חיל געקראנען דעם בעפעהל זעהן איינצונעהמען צוריק טאקו.

די מלחמה אין חסא האט אפגעשוואכט דאס אינטערעס צו אנדערע פאליטישע פראגען, וועלכע זענען אויך מסוגל פריהער אדער שפעטער צו ווערען ברענגענדיג פראגען. איינע פון זיי איז די לאגע אין מאראקא. דאס איז א זעלבסטשטענדיגע אראבישע מלוכה וואס ליגט אין צפון-אפריקא, ביי די פראנצויזישע לענדער אלזשיר און טוניס. איינוואהנער האט מאראקא לערך 10 מיליאן (200,000 יודען). דאס לאנד איז רייך און פרוכטבאר, און דאס איז גענוג וויכטיג פאר פראנק- רייך, אז זי זאל זיך סטארען איינצונעהמען דאס לאנד. פאר פראנק- רייך איז מאראקא נאך וויכטיג דורך דעם, וואס דאן וואלט זי גע- קענט קריגען איין אפענעם וועג צו איהרע קאלאניעס אין מערב-אפרי- קא, וואס ליגען ביי די טייכען סענעגאל און גאמביא; זי וואלט אויך דורך דעם זיך געקענט שאפען אין צפון אפריקא די פיהרענדע ראליע, וועלכע ענגלאנד האט געקראנען אין דרום אפריקא, און זיך פער- שטארקענדיג אין צפון וואלט זי דערמיט זעהר אפגעשוואכט די ענגלענדער וועלכע האבען זיך געשטעלט מיט אשטארקען פוס אין מצרים. פראנק- רייך האט אויסגענוצט די אונטערהאנען וואס זענען געווען ביי די גרענע- צען צווישען אלזשיר און מאראקא און זי האט צוגענומען א שטיק לאנד פון דער מאראקאנישער מלוכה, דער סולטאן פון מאראקא האט אין נאמען פון גערעכטיגקייט פראטעסטירט געגען פראנקרייכס אריינ- פאל ביי איהם אין לאנד און ער האט אריינגעשיקט זיין פראטעסט צו די גרויסע איידאפעאישע מלוכות, פון וועלכע ענגלאנד און דייטש- לאנד זענען געגען פראנקרייך, ווייל זיי האבען אין מאראקא זייערע אייגענע ציעלען. די צייט איז אבער פאר מאראקא איצט זעהר נישט קיין פאסענדיגע, אז איהרע פראטעסטען זאלען קענען דערגרייכען זייער צוועק, און פראנקרייך האט דערום די בעסטע אויסזיכטען אויסצובריי- טען אונגעשטערט איהר הערשאפט איבער די מאראקאנישע מלוכה.

ל.

צייטונגס-שטימען.

ווי באלד עס איז בעקאנט געווארען, דאס היינטיגעס יאהר וועט דער ציוניסטען-קאנגרעס אפגעהאלטען ווערען אין לאנדאן, האבען זיך אלע יודישע צייטונגען אפגערופען אויף די נאכריכט מיט גרויס צופריד- דענהייט. אפילו פאר די, וועלכע האבען געמיינט, דאס עס וואלט נישט געשאדט פאר די בעוועגונג, ווען מען וואלט היינטיגעס יאהר נישט בע- נוצט פארן קאנגרעס, איז די נאכריכט געוועזען א אמתה בשורה-טובה. אין „השבוע“ האט ה. קרעפל אנגעהערט די פראגע, צי עס איז נייטהיג פאלל אפצוהאלטען אלע יאהר א קאנגרעס. ער איז זיך מודה, דאס ער האט נישט גערעכענט דאס היינטיגעס יאהר וועלען זיך ווידער צוזאמענקלייבען די ציוניסטישע דעלעגאטען. פונדעסטוועגען בעגריסט ער דעם הייארהיגען קאנגרעס מיט ווארעמע ווערטער, און האפט דאס אלענפאלס וועט ער ווידער בעלעבען די ציוניסטישע בעוועגונג, וועלכע האט צוליעב דער שלעכטער צייט אביסיל געליטען. פמערט דאס אייגענע שרייבט דער „וואסחאד“.

דער וויכטיגסטער ארטיקל ווענען קאנגרעס האט זיך בעוויזען אין דער דייטשער „וועלט“ נ. 23; א בעקאנטע שטימע קלינגט אונז אנט-

קענען. און די שטימע ווירקט אויף אונז דורך איהר רוחניגען שענען טאן און דורך איהרע וויכטיגע ווערטער, וואס זי רעדט צו אונז. נישט קוקענדיג אויף די רוחניגע ארט ווירקט אויף אונז דער ארטיקל ווי א קאמאנדא אין ווייטען ציוניסטישען פעלד, און יעדער וועלכער הערט דאס קאמאנד- דא נעהמט זיך פריש און לעבעדיג פאר דער ארבייט. דעריבער בריינגען מיר ווארט ביי ווארט. דעם ארטיקל וואס טראגט אויף זיך דעם נאמען: „דער פיערטער ציוניסטישער קאנגרעס“.

דער פיערטער קאנגרעס וועט זיך צונויף-קלייבען אין לאנדאן. דריי יאהר נאכאנאנדער פלעגען מיר זיך צונויף-קומען אין באזעל, און אפילו אונזער הארץ איז פול מיט דאנק צו דער שענער פרייער שטאדט, וואו די איינוואהנער און שטאדט-פארשטעהער האבען אונז בעוויזען אזוי פיל פריינדליכקייט, דענאך האבען די פיהרער פון דער בעוועגונג געפונען פאר גלייכער היינטיגעס יאהר זיך צונויפצוזאמלען אין לאנדאן. די וואס בעטהייליגען זיך אין קאנגרעס אין די לעצטע דריי יאהר האבען די הגאה געהאט זעהענדיג, דאס פמערט אלע וועלכע קוקען זיך צו נעהנטער צו אונזערע קאנגרעס-ארבייטען, צי יודען צי קריסטען, ווערען אונזערע פריינד. ווער עס האט זיך מיט דעם ציוניזם אויפן ארט בע- קענט, נישט דורך צייטונגען און בראשורען נאר מיט זייערע אייגענע אוי- נען, דער ווערט פאר איהם אייגענעמען. דאס איז א פאקט, וועלכע מען קען בעווייזען דורך סבן ביישפיעלען. מען זעהט און הערט אויף די קאנגרעסען דאס מען סטארעט זיך פאר א גרויסע, גוטע און גערעכטע זאך, און דאס ווירקט אויף דעם עהרליכען מאן און ציהט איהם צו צו אונז מיט א געוואלטיגען פה. עס איז שוין פארגעקומען, דאס געגנער פון אונזערער בעוועגונג זענען געקומען אין באזעל מיט דער דעה אונז אויסצושמעטען און נייעס מאטעריאל צו קריגען אקעגען אונז; דאס וואס זיי האבען אבער געהערט און געזעהן האט געוויקט אויף זיי אזוי שטארק, דאס זיי זענען געווארען בעל-תשובות, און זענען אוועקגעפאהרען מיט א הייסען צובונד צו אונזער יודישען פאלקסאידעאל.

אויב דער קאנגרעס האט יא אין זיך דעם פה אונז צוציהען אונ- הענגער און פריינד, דארפען מיר זיך סטארען איהם אפצוהאלטען אין אונ- ארט, וואו יעדעס ווארט, וואס ווערט אויפן קאנגרעס גערעדט זאל קענען קריגען נאך א גרעסערען אפבלאנג ווי אין דער קליינער שטאדט באזעל. לאנדאן מיט זיינע 5 מיליאנען איינוואהנער איז א געוואלטיג גרויסער מיטעלפונקט, וואו עס בעגעגען זיך אלע שטראמען פון גייס- טיגען פאליטישען און עקאנאמישען לעבען. די קאנגרעס-רעדען וועלען קריגען נאך אנאנדער ווידערקלאנג, ווי אין באזעל. די לאנדאנער ציי- טונגען האבען די גרעסטע צאהל לעזער אויף דער גאנצער ערד; און ווען מיר דערמאנען זיך מיט א טיעפען דאנקענדיג אן די פריינדליכ- קייט און די רוחניגקייט מיט וועלכע די שווייצערישע צייטונגען האבען אונז בעהאנדעלט — לייכט אויף ביי אונז די האפנונג, דאס די ענגלישע צייטונגען זיך בעקענענדיג מיט אונז אויף ארט און שטעלע וועלען אונז בעהאנדלען נישט וועניגער גוט אין נישט וועניגער פריינדליך. דאדורך וועט אונזער בעוועגונג דערגרייכען די העכסטע מדרגה פון עפענטליכקייט, וועט זי ווערען בעקאנט אין די ווייטעסטע אפגעלעגענסטע ווינקלען פון דער ערד. און אזוי ווי מיר ארבייטען פאר א גערעכטען הייליגען געדאנקען — הא- בען מיר קיין פחד נישט צו פילע בעקאנט צו ווערען; מיר ווילען דאס אליין פון גאנצען הארצען.

דער ערשטער גוטער סימן האט זיך שוין בעוויזען. איינס פון די געגערישע בלעטער אין לאנדאן, דער „Jewish chronicle“ וועלכער שפיעלט א גרויסע ראליע ביי די אנט-ציוניסטען בעגריסט די נאכריכט, דאס דער פיערטער קאנגרעס וועט אין לאנדאן אפגעהאלטען ווערען אין זעהר א פריינדליכען ארטיקל. עס זענען שוין אוועק די צייטען בשעת די מינכענער יודען זענען געווארען אויסער זיך, דערהערענדיג דאס די ציוניסטען קלערען צו מאכען זייער קאנגרעס אין דער בייערישער הויפט- שטאדט. די מינכענער יודען האבען פערלאנגט דעם קאנגרעס פון בייערן. דאמאלס האבען מיר געשריבען אין דעמזעלבען בלאט:

„מיר זענען פערסט איבערצייגט דאס דער גאנצ פון קאנגרעס וועט ביי דער עפענטליכער מיינונג ערוועקען סימפאטיע (מיטגעפיהל) פאר

אונטערשטיצונג, מיר מיינען די פאליטישע און די מאראלישע אונטער-
שטיצונג. דען די אויספירונג פון אונזער גרויסען ווערק קענען
מיר און מוזען מיר נור ערווארטען פון דער אייגענער קראפט פון
גאנצען יודישען פאלק.

עס איז א וויכטיגער מאמענט. מיר רעדען אין לאנדאן פאר א
גרעסערע צאָהל ווי אין באָזעל. רעדענדיג מיט דער גרויסער צאָהל מוזען
מיר נאָך שענער, פֿעראייניגטער אויפטרעטען ווי אין באָזעל. אינזער אַהדות
דארף ניט זיין די אהדות פון עטליכע, עס מוז זיין די אהדות און די
בענייטערונג פון א גרויסער גרופע פון פֿערטרעטער. אפילו דער קלאַנג,
די רנסטקייט און די אַנשטענדִיקייט פון אונזערע פֿערהאַנדלונגען דאַר-
פֿען ניט זיין בעסער ווי אין באָזעל; אָבער דער אויסערער אַנבליק, זיך
רעכענענדיג מיט דעם אָרט, מוז אַנאָדערער, א מעכטיגערער זיין. זאָל מען
וויסען דאָס דער קאָנגרעס רעדט אין נאָמען פון גאנצען יודישען פאלק,
זאָל מען ניט מיינען דאָס ער איז א צוזאַמענקונפֿט פון פֿערשידענע
מענישען, וועלכע שמועסען זיך דורך. נור א פֿערטרעטונג אין גרויסער
צאָהל קען האָפען צוציהען אויף זיך די בליקען פון דער ענגלישער
הויפטשטאָרט.

נור ווען די קראַפט פון אונזער בעוועגונג וועט אזוי קלאַר אַרויס-
טרעטען פֿאַר די אויגען, ווי די לידען פון אונזער פאלק און די גערעכ-
טיגקייט פון אונזערע ווינשען, נור דאָמאלס קענען מיר האָפען דאָס
גרויסע ענגלאַנד צו קריגען פֿאַרן ציוניזם.

דאָס אַלין פֿערשטעהט זיך אייגענטליך פון זיך אליין, אז מען
דאַרף נאָר אויף דעם קיין ווערטער ניט פֿערלירען. פֿונדעסטוועגן מוזען
מיר דאָס זאָגען און בעטען יעדען ציוניסטען עס זיך גוט אַריינצונעהמען
אין מח. אין די קורצע צייט וואָס לעגט צווישען קאָנגרעס מוז מען אַנ-
ווענדען אַלע פֿאַר אויף דעם, דאָס דער לאַנדאָנער קאָנגרעס זאָל אַרויס
אין זיין אויסערען אַנבליק שטען און שטאַרק ווי נור מעגליך. די דעלע-
גאטען מוזען וואָס פֿריהער אויסגעקליבען ווערען, און מוזען אין פֿולער
צאָהל קומען צום קאָנגרעס. ווען עס וועלען זיין וועגן דעלעגאטען אויפֿן
קאָנגרעס, וועט מען מיינען דאָס דער ציוניזם האַלט אין פֿאַלען, וואָס
איז גאָר ניט אמת. עס מוז ווערען געוויזען, דאָס דאָס יודישע פאלק
שטעהט טריי, מוטהיג און פֿעסט ביי דער ציונספֿאַהן. מיר געהען ניט
צוריק, מיר ווייבען ניט און געהען פֿאַרווערטס !!

דער קאָנגרעס האָט נאָך אויסערדעם וואָס ער וויל ווירקען אויף
דעם זייטיגען צושויער, נאָך אַסך אַנדערע זאַכען אַבצוטהן. די וויכ-
טיגסטע פונקטען פון אונזער טאָגעסאַרדנונג זענען: דער ווייטערער גאַנג
פון אונזערע פאליטישע אַרבייטען, די קרעפֿטיגונג פון אונזער פֿינאַנצ-
עלען אינסטרומענט, וועלכער איז שוין געוויכערט, פון דער יודישער קאָ-
לאָנאַל באַנק, אַרגאַניזאַציאָנס פֿראַגען, די ניט מינדער וויכטיגע פֿראַגע
וועגען דעם ווייטע שטאַרקען דאָס יודישע פאלק עקאָנאָמיש, קערפֿערליך
און גייסטיג. . . מיר מיינען דאָס אין די נייַערע צייטען האָט מען נאָך
קינמאַל ניט מיט אַזאַ ערנסטקייט און מיט אַזאַ קלאַרע פֿאַרשטעלונג פון
דעם ציעל געאַרבייט פֿיר די ווידערבעלעבונג פון אונזער פאלק ווי אין
די היינטיגע צייטען, זייט דעם ציוניזם.

שרעקליך איז אויך אין היינטיגען יאָהר די יודענפֿאַגע געוועזען.
ניט ריידענדיג פון קליינע אויף די גאַנצע וועלט צושפּרייטע אומגליקען,
האַבען די רומענישע יודען מעהר פֿאַר אַלעמען אויף זיך צוגעצויגען די
אומעטיגע בליקען פון זייערע טרויערענדע ברודער. עס איז געווען א צייט,
פֿשעט אין פֿאַרלאַמענטען פֿלענען זיך געפֿינען מענשען, וועלכע פֿלענען
דערהויבען זייער שטימע צום שוין פון פֿערפֿאַלגטע יודען. היינט געפֿינט
מען שוין אין ערגעץ ניט אַזאַ פֿאַרלאַמענט. פון קיין בימה הערט מען
ניט אַ וואָרט וועגען אונזערע לידען. דעריבער מוזען מיר אונזער אייגענע
בימה בענוצען. אמתער און מיט מעהר ווירקונג ווי פון אַנדאָדער שטעלע
וועלען אונזערע גערעכטע טענות און אונזערע בעשיידענע ווינשע אַרויס-
קלינגען אין די ווייטע וועלט.

ציוניסטען! סטאַרעט זיך דאָס דער לאַנדאָנער קאָנגרעס זאָל
גרויסאַרטיג זיין אין דער צאָהל פון זיינע פֿערטרעטער! עס הענט דער-
פון צו פֿיעל אָב אז מען זאָל דאָס אין אַ אַרטיקעל קענען אַריינזאָגען.

אונזער אידעע. עס איז ניט נור פון נוסטצען פֿאַר די יודען אליין, ווען
רוהיגע מענער פֿרווען אין פֿריעדען, ניט בעריהרענדיג עמיצענס פֿבֿור, צו
געפֿינען אַ וועג, ווי פֿיל צו מאַכען די טרויעריגע יודענפֿראַגע, און
בעטען דערביי אַלעמען, וועלכע זענען פֿעראינטערעסירט מיט דיעזער
פאליטישער פֿראַגע מיט זייער מיטגעפֿיהל און זייער עצה בעהילפיג צו
זיין. און מיר האָפען אויף ווייטער, דאָס דער קאָנגרעס, וועלכען מען
האַט היינט פון מינכען פֿעריאָנט וועט נאָך אַמאָל זיין אַ פֿבֿור פֿאַר יעדער
שטאַרט, וועלכע האָט איהם ביי זיך פֿריינדליך אויפֿגענומען.

איצט אָבער בענענענט אונז פֿריינדליך אַ בלאַט, וועלכעס האָט
אונז ציוניסטען געוויס ניט געשווינט, וועלכעס האָט זיך אויך פֿאַר אונזערע
געגנער אַפֿטמאַלס געעפֿענט, פֿרי אונז מיט ניט ריכטיגע בעשולדיגונגען
צו פֿערפֿאַלגען. — מן הסתם אליין ניט וויסענדיג דאָס די בעשולדיגונג-
גען זענען פֿאַליש. דאָס איז אַ נוסטער סימן, אויף וועלכען מיר דאַרפֿען
זיך אמת פֿרייען. און מיר זאָגען דאָס אַרויס מיטן גאַנצען האַרצען, ווייל
אויך אין די טעג פון הייסען פֿאַרטייטשטרייט האָבען מיר אונזערע ברי-
דערליכע געפֿיהלען ניט פֿערלאָרען פֿאַרן עהרליכען געגנער, וועלכער
טרויט אונזער בעוועגונג ניט, ווייל ער קען זי ניט גענוג. ווען דער "בראָ-
ניקל" זאָגט, דאָס דאָס צוזאַמענטרעטען פון ענגלישע יודען מיט זייערע
ניט-ענגלישע ברודער וועט זיין פון גרויסען נוסטצען פֿאַר ביידע צדדים, —
זענען מיר מיט איהם איין מיינונג. מיר געהען נאָך אַ טרויט ווייטער און
רעכענען, דאָס די ניט ענגלישע יודען וועלען קריגען פון דער צוזאַמענ-
קונפֿט מיט די ענגלישע נאָך מעהר נוסטצען, ווייל זיי וועלען זיך בע-
קענען מיט די נוסטע ענגלישע מדות און בענעהן זיך מיט מענשען, מיט
זייער עהרליכקייט ביי ופֿוהים-פֿיהרען; זיי וועלען איינזעהן די גרויסע
מעלות פון אַ הויכער פֿאַרטיגער קולטור און פון אַלצדינג וועלען זיי מיט-
נעהמען אַהיים טייערע וויכטיגע ערינערונגען.

נאָך פֿאַר דעם ציוניזם האָבען זיך די ענגלישע יודען אויסגעצייכ-
נעט מיט דעם, וואָס זיי האָבען מיטן גאַנצען האַרצען זיך געסטאַרעט צו
פֿערבעסערן די לאַגע פון זייערע ברודער אין די ווייטעסטע לענדער. אמת,
אַלע זייערע אַרבייט האָט מעהר ניט געהאַלפֿען דערצו, — און דאָס ניט
אַלעמאַל, — צו פֿערטרייבען די צייכענס פון די קראַנקהייט. די גרויסע
יודישע קראַנקהייט האָבען זיי ניט געקענט בייקומען. די גרויסע קראַנק-
הייט איז געבליבען און אין די לעצטע 20 יאָהר איז זי נאָך אפילו
ערגער געוואָרען. אונזער ציוניזם וויל אָבער דעם גאַנצען קראַנקען קער-
פֿער היילען, און ניט דורך אַ געהיים-מיטעל, אַ שיר-המעלות"ל, נאָר
דורך אַלעמען בעקאַנטען מיטעל, וואָס יעדער קען עס אונטערזוכען, דורך
אַ מיטעל, וואָס די צייט און דער וויסענשאַפֿטליכער גייסט האָט אונז
אליין אָנגעוויזען. פון אַזאַ מיטעל קענען זיך אפילו אויך די ניט אָבזאָ-
זאָגען, וועלכע האָבען אין דער ערשטער מינוט, בשעת די מיינונגען זענען
נאָך ניט געוועזען געלויטערט, זיך ערקלערט פֿאַר "אַנטיציוניסטען". אין
לאַנדאָן וועלען זיי אונז בעסער זעהען און פון נאָהענטען וועלען זיי אונז
הערען. די מיינונגען וועלען זיך לויטערען, מיר וועלען זיך בעסער דורכ-
רעדען, און מיר לעבען אין בִּטְחוֹן, דאָס מיר וועלען זיך מיט דעם סוף,
מיט די רעזולטאַטען ניט דאַרפֿען שעמען.

מען דאַרף אָבער ניט פֿערגעסען, דאָס גלייבצייטיג, בשעת די
רייכע יודען אין ענגלאַנד האָבען געפרוכט העלפֿען אונזערע לידענדע
ברידער — זענען אויך אַפֿט איידעלע קריסטליכע הערצער צוגעשטאַנען צו
זיי. אין לאַנדאָן, וואו מען האָט אזוי ליעב די ביבעל איז "גאטס אַלטעס
פאלק" אויך ניט פֿעראַכטעט. אויף די בימות, וועלכע פֿלענען בעשאַפֿען
ווערען צוליעב דעם יודישען עלענד, האָבען זיך ניט איינמאַל בעוויזען
קריסטען פון די העכסטע קלאַסען. אונטער זיי קען מען זיכער ערוואָר-
טען אַזעלכע, וועלכע וועלען פון גאַנצען האַרצען צושטעהן צום ציוניזם,
ווייל דאָס וואָס האַלט אָב דעם יודען זיך צו בעקענען צו אונז, דער
פחד, טאַמער וועט מען איהם ניט האַלטען דערפֿאַר פֿאַר אַ עכטען פֿאַט-
ריאָטען, קען דאָך ניט אַבהאַלטען דעם קריסטען, וועלכער דאַרף ניט
בעווייזען אַלע טאָג זיין עהרליכען פֿאַמדיאָטיזם.

בזן געהט דער פאליטישע ציוניזם קיין לאַנדאָן זיך אַפֿיציעל פֿאַר-
צושטעלען פֿאַר די ענגלישע וועלט און צו פֿועלן ביי איהר די נייטהיגע

די תלמוד-תורה אונזערע האָט אויך היינטיגעס יאָהר אויסגע-
לעבט; ווי איך האָב שוין פֿריהער געזאָגט, איז מיט פֿיעל יאָהרען
צוריק ביי אונז קיין תלמוד תורה גאָר ניט געווען. דערנאָך שוין
אין די לעצטע יאָהרען איז עפֿים יאָ געווען אַ מינ ת"ת, ה. ה. נור
דער נאָמען אליין, ווייטער האָט עס קיין שום ווערט ניט געהאָט.
היינטיגען פאר פסח האָבען זיך גענומען צעהן ענערגישע יונגע לייט
(אלע ציוניסטן) און האָבען געמאַכט אַרדנונג הן אין לערנען, הן
אין ריינקייט, דען זיי האָבען געדונגען א גרויס הויז, וואו עס לער-
נען 5 מלמדים מיט אַני ערך אכטציג קינדער, אויך געהט אַרײַן צו
זיי אַ לעהרער אויף רוסיש. זיי סטאַרען זיך אויך צו בעקליידען די
אַרימערע קינדער, און האַטש עס איז אַ שלעכט יאהר דאך געפֿיר-
נען זיך אַזעלכע גוטערציעג פֿרויען וואָס געבען זייערע גרובות גאר-
ניטערליך פֿאַר די ת"ת קינדער, פֿאַר פסח האָט מאַדאַם יאַלעס
געשענקט 30 קאסטימליך.

די אויבען דערמאָנטע יונגע לייט דענקען נאָך צו קויפֿען
געבען דער שטאָרט עטליכע דעסיאטינס ערד אויף אַ פֿערמע צו לער-
נען די ת"ת קינדער, וועלכע וועלען ענדיגען זייער למוד, ערדאָרבייט.
דערווייל סטאַרען זיי זיך מען זאָל די ת"ת בעשטעטיגען, נאָר עס
פֿעהלען נאָך דערווייל די מיטלען; אַ האָפֿנונג אָבער דאָס זיי וועלען
עס מיט זייער ענערגיע אויספֿיהרען, דער כלל איז, מיר זעהען אַז
אין דער שטאָרט וואו עס זענען דאָ מענשען מתעסקים קען מען
אלעס טהון אין אלעס אויספֿיהרען.

פֿאַריגעס יאָהר האָט זיך געמאַכט דאָס אומגליק פֿון דעם
הונגער, האָט מען ביי אונז געמאַכט איין חברה צו העלפֿען אַרימע
לייט בעשטעטיגט פֿונגס-מיניסטער, באַלד האָט מען געעפֿענט אַ
ביליגע קיך, וואו דער אַרימאָן בעקומט פֿאַר 5 קאָפֿ אַ פֿאַרציאָן סופּ
מיט ברויט, מיט אַ שטיקל פֿלייש.

פֿאַר פסח האָט די דאָזיגע חברה געזאַמעלט געלד און גע-
קויפֿט מצות, קארטאפֿלעס, וואָס מען האָט אויסגעטהיילט אונטער די
אַרימע לייט, באַלד נאָך פסח האָט מען אַרויסגעשיקט, אייניגע יונגע
לייט אויף דער שטאָרט צו פֿערשרייבען די פֿאַמיליעס וואָס נייטהיען
זיך אין הילף, עס האָט זיך אַרויס געוויזען אַ שרעקליך עלענד:
ביז פֿיר הונדערט פֿאַמיליעס האָט מען פֿערשריבען, איין ערך פֿון
1600 נפשות, וואָס זיצען ממש אָהן ברויט; צו דעם צוועק האָט די
חברה אויסגעוויקט פֿונגס פֿעטערבורגער קאַמיטעט אַ געוויסע סומע
צו שטיצען די אַרימע לייט ביז דעם נייעם אוראזשאַן.

יעצט איז אַ האָפֿענונג אַז די שטאָרט וועט זיך שוין פֿיהרען
מיט מעהר השגחה.

דעם גרעסטען דאנק פֿערדינען די געהערטע מיטגלידער: ה'
י. אַבראַמאָוויטש, ה' ש. הילעלעס, ה' י. קיטראסער, ה' צ. זילבער-
מאַן, זיי שפאַרען ניט קיין צייט און מיהע, און סטאַרען זיך. ווי ווייט
מעגליך אלע גוטבעדערפֿטיגע צופֿירדען צו שטעלען. דריי טעג אין
דער וואָך שטעהן זיי אין דעם מאַגאַזין און טהיילען אויס די אַרימע;
ברויט, קארטאפֿלעל, קוקורוזע מעהל, פאסאלעס, יעדען זיין חלק נאָך
דער צאָהל פֿון די נפשות וועלכע זענען מיט איהם פֿערשריבען.

נאָך אַ וויכטיגע זאַך איז ביי אונז נולד געוואָרען: אַ ביבליאָ-
טעק פֿון רוסישע און העברעאישע ביכער און צייטונגען. דאָס האָבען
מיר צו פֿערדאַנקען דעם נייען לעהרער פֿון דער יודישער אַנפֿאַנגס-
שולע, ה' י. קאַנטאַה, וועלכער האָט אויסגעוויקט ביי דער חברה
מפיצי השכלה אין פֿעטערבורג, הונדערט רובל און האָט געגרינדעט
די ביבליאָטעק, וואו מען בעקומט צו לעזען ביכער פֿאַר 10 קאָפּ
אַ חדש.

ש. ל. פֿון טאלטשון (וואהל, גוב.) : די רעגירונג האָט אונז
ערלויבט אַרויסגעהמען 5 טויזענד רובל פֿון קאראבקע אויף צו בויען
אַ בקור-חולים פֿאַר יודישע קראַנקע.

אין בקור חולים וועט אויך זיין אַ אומזיסטיגע לעטשעבניצע
אזוי אַז יעדער וועט קענען בענוצען אַ דאָקטאָר אומזיסט.

די קלוגע וועלען שוין פֿון די פֿאַר וואונקען פֿערשטעהן און וועלען זיך
מיט פֿרישקייט געהמען צו דער אַרבייט. פֿאַרווערטס! א. ע.

מען שרייבט אונז.

היינס ליב בעלינסקי פֿון סאַראַקי (בעסאַראַביע): די
שטאָרט סאַראַקי שטעהט ביים דניעסטער, זי האָט ביי 5 טויזענד פֿאַר-
מיליעס גרעסטענטיילס פֿון יודען; זי האָט אַמאָל צוריק מיט אַ
20 יאָהר געהאַט אַ שם מיט איהרע רייכע טאבאקפֿלאַנטאציעס, פֿון
וועלכע הונדערטער פֿאַמיליעס האָבען געהאַט פרנסה בכבוד, נאָר זייט
קאווקאַז האָט אויסגעהויבען אַ גרויסע קאָנקורענץ אין דעם מסחר
הטאבאק קעגען בעסאַראַביע איז ביי אונז דער דאָזיגער מסחר אין
גאַנצען געפֿאַלען און הונדערטער פֿאַמיליעס זענען געבליבען אָהן
ברויט, ווייל קיין נייע פרנסות האָבען די פלאַנטאטאָרס ניט געפֿונען.
נאָך דעם טאבאק איז געבליבען דער הויפטהאַנדל—תבואה; די לעצט-
טע יאָהרען איז דאָס תבואה געשעפֿט אויך געפֿאַלען—איבער דעם
וואָס יעדער צאָהלט קליינע מקהים—און איבער די נישטגערעטענישען
וואָס זענען געשעהען די לעצטע יאָהרען. איבערהויפט האָט זיך דער
צושטאַנד פֿון סאַראַקער יודען פֿערשלימערט פֿון דער צייט זינד די
באָהן האָט זיך אויסגעבויט, דען יעדע סטאַנציע איז ניט געהענטער
פֿון 30-40 וויאָרטס, אזוי אַז די שטאָרט סאַראַקי איז געבליבען
שטעהן אליין, אויסגעשלאָסען פֿון אלע איבריגע שטעט. פֿריהער
פֿלעגען אלע תבואות פֿון דער סביבה אַריינגעבראַכט ווערען קיין
סאַראַקי, וואו מען האָט געלאָדען אין גאַלערעס און געשיקט קיין
אַדעס, דערביי האָבען פֿערדינט די טרעגער, די פוהרלייט, וכדומה.
יעצט געהט עס אַוועק מיט'ן באָהן, און צו אונז ברענגט מען שוין
נאָר נישט. איז שוין אַלואַ קיין חידוש ניט וואָס די אַרימקייט איז
ביי אונז שרעקליך גרויס, צדקה-חברות זענען ביי אונז קיין מאָל ניט
געווען, זעלבסט אין די גוטע יאָהרען איז ניט געווען אין סאַראַקי
קיין בקור חולים, קיין תלמוד תורה, קיין הכנסת-אורחים וכדומה,
מיט איין וואָרט, וואָס אין אַ יודישע קהלה דאַרף זיין, איז דאָ קיין
מאָל ניט געווען. איהר קענט דאָך אפשר מיינען, אַז די שטאָרט
האָט דעמאָלט קיין מיטלען ניט געהאַט, האָט איהר אַ טעות. אַכט-
ציג טויזענד רובל קאראבקע געלד איז געווען צו יענער צייט עס
האָט זיך אָבער ניט געפֿונען קיין ענערגישער מענש, וואָס זאָל עפֿים
אַנהויבען צו טהון; טאָמיר האָבען זיך אַמאָל געפֿונען אייניגע מענ-
שען וואָס האָבען געמאַכט אַ בעשלוס אַרויסצוגעהען עטליכע טוי-
זענד רובל אויף אַ בקור חולים—פֿלעגט באַלד בעשאַפֿען ווערען אַ
פֿראַטעסט וועלכער פֿלעגט תיפֿף אַוועקגעהן גלייך מיט דעם בעשלוס
און דערפֿון פֿלעגט גאָר נישט ווערען. אַט אין אַזא צושטאַנד האָט
זיך אונזער שטאָרט געפֿיהרט אַ צייט מיט יאָהרען, ביז וואַנען עס
האָט זיך געפֿונען אַ געוויסער גביר ה' ש. קייליס, וועלכער האָט
געשיינקט אַ גרויס הויז מיט אַ הויף און מיט אַ גאַרטען—אויף אַ
בקור חולים, וועלכער עקזעסטרירט נאָך עד היום; עס איז אויך דאָ
דאַרטען איין אפטייק, וואו עס ווערען אַרויסגעגעבען אומזיסט דעצעפ-
טען פֿאַר אַרימע לייט, עס איז נור אַ פֿעהלער פֿון די מיטגלידער,
וואָס זיי האָבען איינגעפֿיהרט אַז יעדער רעצעפט זאָל אַנדערש ניט
אַרויסגעגעבען ווערען וואו דער קוואַרטאַלנע שרייבט איהם ניט אונ-
טער. אורדאי איז עס זעהר ניט גוט פֿאַר דעם אַרימאָן, ער קען
געהן עטליכע מאָל אין פֿאַליציע און דעם קוואַרטאַלנע ניט טרע-
פֿען—דערווייל קען דער חולה אויסגעהן, די מיטגלידער האָבען
אָבער ניט מיט וואָס דעם בקור חולים אויסצוהאַלטען, די סומע געלד
וואָס מען געהאַט אַצונד אלע אָהר אַרויס פֿון קאראבקע איז זעהר
קליין (די אַכטציג רובל) זענען אזוי לאַנג געלעגען ביז עס האָבען
זיך געפֿונען אַזעלכע וואָס האָבען זיך אויף דעם מרחם געווען און
האָבען געמאַכט הלואות אויף פֿערשידענע זאַכען, ווי אויף ברוקירען
גאַסען וכדומה.) און צוזאַמען מיט דער הכנסה וואָס פֿאַלט אַרײַן
פֿון דעם מרחץ קלעקט קוים אויף אייניגע חולים אויסצוהאַלטען.

צעחען און די דעלעגאטען האָבען בעהאַלטען עפּס אַזאָך פֿאַר די בעלי-מלאכות און די זאך בעשטעהט אין דעם דאָס די פֿיהרער האָבען צוגעגעבען צום בעשלוס אַז ווי זענען נישט מסכים אַז מען זאָל יודען אויסשליעסען פֿון די צעחען, ווייל דאָס קען שאַדען דעם מסחר. לעצטענס האָט מען געמאַכט אַ שאלה ביי דעם פרעזידענט רוענטקאווסקי וועגען דעם ענין, און ער האָט זיך נישט געקאָנט פֿערענטפֿערען.

== אנדב.ה. ה' ל. בר אָדס קי דער עהרענאויפֿוועהער פֿון דער אָדעסער יודישער „קאזיאנער“ מעדענ-שולע האָט מנרב געווען אויף פֿערגרע-סערען פֿון דער שולע 125,000 רובעל. ה' בר אָדסקי האָט געקויפֿט אַ גרויסען פֿלאַץ, אויף וועלכען עס ווערט געבייעט אַ נייע געביידע פֿאַר דער שולע. דאָס נייע געביידע איז אויסגעריכטעט פֿאַר 600 שולערנים און וועט זיין געמאַכט לויט די פֿאַררעגונגען פֿון דער היגיענע. אויסערדעם האָט ה' בר אָדסקי געגעבען נאָך 10,000 ר' צו קויפֿען נייע מעבעל פֿאַר דער שולע.

— חתונות צווישען יודען און מאַחמעדאנער דער „אַרעסער לויס מאַק“ שרייבט, אַז אין קרים טרעפֿען זיך חתונות צווי-שען מאַטאַרען און יודישע אָדער קאראימישע פֿרויען, די חופּה וקרושין גיבען נור די מאַחמעדאנישע מולאַס (גייסטליכע), און די יודישע פֿרוי בלייבענדיג ביי איהר אַמנָה, שרייבט אונטער אַ געוויסען שטר התחייבות. על פי רוב לאַזען זיך די חתונות נישט גוט אים. דעם מאַטאַר ווערט באלד מאַס די יודישע פֿרוי, וועלכע איז איהם אין אלעמען פֿרעמד, און עס הייבט זיך אָן קריגערייען. נאָך אַ גט איז זעהר לייכט צו בעקומען ביי דעם מאַחמעדאנישען גייסטליכען, מען דאַרף נור בעצאָהלען עטליכע רובעל דעם מולאַ פֿאַר פֿאַרלייענען דעם גט און מאַן און ווייב זענען געשיידט. פֿאַר אַ קורצע צייט איז געוואָרען אַבגעמאַכט אַ גט פֿאַר אַנדערמאָלען רובעל.

== דער מיניסטער דעם אינגערען האָט ערקלערט, ווי די „אָדעס“ נאָ-וואַסטי“ זענען מוריע, אַז יודען וועלכע דאַרפֿען זיך באַדען אין ים און שטעלען צו וועגען דעם אַ צייגנים פֿון אַ דאָקטאָר האָבען דאָס רעכט צו וואָהנען ביי זומערצייט אין די דערפֿער פֿון אָדעסער אויער.

== אין דער לעצטער וועג פֿון מינסקער דומע (מאַניסטראַט) איז פֿאַר-געלייגעט געוואָרען דער נייער קיווערליכער בעפֿעהל, וועגען ענדערן די תקנות פֿון דער שטערטישער קרעדיט געזעלשאַפֿט. מען זאָל בעגרענצען די צאהל פֿון יודען וועלכע געהען אריין אין דער פֿערוואַלטונג, אויפֿזיכט-אַמט און בעפֿאל-מעכטיגטע — אויף איין דריטעל. אין די תקנות פֿון דער געזעלשאַפֿט פֿון גע-גענויטיגען קרעדיט אין בערלין איז שוין אַריינגעקומען די החלטה, לויט וועלכע עס טאָרען נישט זיין מעהר ווי 1/3 יודען צווישען די מוטגליכער פֿון דער פֿערוואַלטונג.

*

דייטשלאַנד. — דער קאניצער משפּט. די קאסטען פֿון אויסהאַלטען דאָס מיליטער וועלכעס איז געשיקט געוואָרען קיין קאַניץ אַרעפֿט אַן 3800 מאַרק טעגליך, און אויף בעפֿעהל פֿון קיווער ווילהעלם מוז די שטאָרט טראָגען די הוצאות דערפֿאַר, ווייל זי האָט צוגעלאָזט די אַנטיסעמיטישע אונ-רהען. ביי אַהער זענען 2 מענשען אַרעסטירט געוואָרען, ווייל זיי האָבען פֿאַלש עדות געזאָגט אויף אומשולדיגע יודען אַז זיי זענען חייב אין דער רציחה פֿון ווינטער. דער קיווער ווילהעלם אינטערעסירט זיך אַזוי שטאַרק מיט דעם קאניצער משפּט, דאָס ער האָט זיך געהייסען אַבגעבען דיין-יחשבון פֿון אלעם וואָס עס קומט פֿאַר אין דעם פּראָצעס, די איינוואָהנער פֿון קאַניץ זענען שוין פֿיעל ר-הי-גער, עס קומען שוין נישט מעהר פֿאַר קיין גערודער אויף די גאַסען און דערום וועט ווערען פֿערקלענערט די צאָהל פֿון חיל.

וועגען דעם חורבן וואָס מען האָט געמאַכט אין דער קאניצער שול שרייבט מען דער „יודישער פרעסע“. עס איז שרעקליך צו זעהען דעם חורבן, וואָס דער המון האָט געמאַכט אין שול. עס איז נישט געבליבען גאַנץ קיין איין שטול, קיין איין לייכטער. דער פּרוכט איז צוריסען אויף שטיקער — די ספרי תורה האָט מען צום גליק פֿריהער אַרויסגענומען — דער המון האָט אויך גע-וואָלט צונעהמען די וועג פֿון דער שול, און ער וואָלט עס בודאי געטהון, ווען עס וואָלט נישט אונטערגעקומען מיליטער. דער לאַנדראַט, זעהענדיג אַז רייד העלפֿען נישט און דער המון טהוט דאָס ווייניג, האָט געדעפֿעסירט קיין גר-ו-דענץ אַז מען זאָל צושיקען הילף. 9 1/2 אַ וויגער אַבערס איז אָנגעקומען דאָס מיליטער, און צוואַנגט דעם עולם, פֿון וועלכע זענען אייניגע פֿערוואַנדעט גע-וואָרען.

— דער אַנטיסעמיזם אין דייטשלאַנד. דער „בערלינער טאָגבליט“ איז מוריע, אַז דער אַנטיסעמיטיזם צושפּרייט זיך פֿון קאַניץ אויף אלע וויטען, גאַנץ מערב-פּרויסען און אַטהייל פּאַמערן איז אַרומגענומען מיט שנאה צו יודען, אין די שטערט און אין די דערפֿער קען זיך אַ יוד נישט ווויזען אויפֿין גאַס. אויס מורא מען זאָל איהם נישט בעליידיגען אָדער שלאָגען, די פּאָליציע וועלכע נעהמט זיך אָן פֿאַר יודען האָט אויך צרות פֿון דעם המון. אין טוכעל האָט דער המון אויפֿגענומען די ראַטע סאָלאַדאטען וועלכע איז געשיקט געוואָרען פֿון גרודנץ קיין קאַניץ מיט די גע-שרייען: „יודישע שיצערס!“

*

אויב עס וועלען זיך געפֿינען פֿרייע בעטליך וועט מען אויך מענען צונעמען קראַנקע פֿון די נאָהענטע שטעדטליך און דאָס איז זעהר וויכטיג ווייל אין אונזער געגענד געפֿינען זיך זעהר ווינציג שטעדטליך מיט אַ בקור חולים. אויסער די 5 טויזענד רובל פֿון קא-ראַבקע וועט נאָך פֿיעל געלד ווערען פֿון זייטיגע נדבות—אזוי אַז מיט אונזער בקור חולים וועלען מיר זיך נישט האָבען צו שעמען געגען אַנד-דערע שטעדט.

יעקב זעליג פֿוטער פֿון אַוורוש (וואהלונ. גוב.): די טעג איז צו אונז אין שטאָרט געקומען אַ בעל דרשן, מיט זיינע דרשות האָט ער אויפֿגעקאָכט גאַנץ אַוורוש. פֿון די מאַנסלייט איז שוין נישט דאָ וואָס צו רעדען, נאָר אפילו ווייבער און קינדער זענען אויך גע-לאָפֿען איהם הערען. און פֿאַר וואָס זאָל מען נישט לויפֿען איהם הער-רען? אַז ער האָט גערעדט פֿון אַזעלכע וויכטיגע ענינים ווי למשל, מען זאָל זיך היטען אַז בשעת וואַשען זיך צו עסען זאָל חלילה אַרום דער קוואַרט קיין פנס נישט זיין, אָדער ער האָט שטאַרק גע-מאָרשט די ווייבער פֿאַר וואָס זיי גאָלען נישט אָב די האָר פֿון זייערע קעפּ, וועגען ציין האָט ער אויך גערעדט: „וועה איז צו אונז! — קלאַנט דער בעל דרשן אין זיין דרשה—ווי קענען מיר געהאַלפֿען ווערען, אַז די הילף אויף ציין ערוואַרטען מיר נאָר פֿון די אַריסטא-קראַטען, וואָס פֿאַר אַ הילף קען שוין דאָ זיין?“ דעם לעצטען אַבענד האָט ער געזאָגט אַ דרוש אויף שלמה המלך'ס אשכּנז-חיל. דער עולם האָט געלעקט די פֿינגער, פֿון גרויס הנאה האָט מען פֿון זיינעט ווע-גען צונויפֿגעזאַמעלט 25 רובל.

די יודישע וועלט

עסטרייך. יודישע גרים. אין דאָרף „בעזער אופאלי“ אין ויכענכירגען געפינט זיך אַ גאַנצע קהלה פֿון יודישע גרים, זיי שטאַמען פֿון אַמאָנגאלישען פֿאַלק, וועלכעס איז פֿערוואַנדט מיט די אונגאַרען און מיט די אלטע כוזרים. זיי האָבען זיך מגייר געווען אין ענדע פֿון 16 יאָרהונדערט און זייער ערשטער רבי וועלכער האָט זיי געבראַכט צום יודישען גלויבען איז געווען אַש אַנדראַש, זיין פֿערטערטער איז געווען שמעון פעטשי אַגענעראל און הויפט סעקרעטאַר אין לאַנד ויכענכירגען. ער האָט געקענט גוט העברעאיש אין האָט איבערגע-זעצט אויף זיין מוטערשפּראַך דעם סדור און אייניגע תפלות פֿון מחזיר, שפּעטער האָט מען פעטשי און אלע יודישע גרים גערודעט פֿאַר זייער אַמנָה, און דערום האָבען זיי זיך געמוזט אויסגעבען פֿאַר קאטוילען, נאָר שטילערהייט האָבען זיי מקיים געווען די תורה. די קריסטען האָבען זיי פּונדעסשוועגען גערופֿען שומרי שבת, „סאַבאַטהאירער“, בשעת מען האָט אין 1867 יאָהר ערקלערט פֿרייהייט אין אַמנָה-זאכען און די יודישע אַמנָה איז גלייכגעשטעלט געוואָרען מיט די אַנ-דערע אַמנָה האָבען פֿיעל פֿון דער כתה אָנגענומען אַפֿען דעם יודישען גלוי-בען, און אלטע 60 יעהריגע בויערען האָבען זיך מל געווען אין געוואָרען יודען, מיט דעם גאַנצען האַרצען. פֿין דאָמאָלס אָן איז דאָס גאַנצע דאָרף בעזער אַז-פּאלי געוואָרען אַ קהלה פֿון גרים די קהלה איז זעהר אַרים, און האָט נישט מיט וואָס אויסצוהאַלטען איהר חזן-שוחד, און דערום גיבט איהר די בודאפּעסטער קהלה אַיגעהרליכע שטיצע.

— אַבעשלוס פֿון וויזענער געמיינדער אַט.ה. אַ וויענער וינג פֿעראיין, וויענדיג אין פּאַריז, האָט אַרויפֿגעלעגט אַ קראַנץ אויף דעם קבר פֿון פּאַעט היינע. דער וויענער געמיינדעראַט אַז פֿון דעם געוואהר געוואָרען אין האָט צוזאַמענגערופֿען אַ ויזונג אויף וועלכער ער האָט בעשלאָ-סען אויסצוריקען זיין בעדויערען, דאָס וויענער איינוואָהנער האָבען אַרויפֿגע-לעגט אַ קראַנץ אויפֿין קבר פֿון אַידישען פּאַעט, וועלכען קיין איינציגע דייטשע שטאדט האָט נישט געוואָלט שטעלען אַ מאָנומענט.

*

רוסלאַנד. — דער „סלאווא“ איז מוריע, אַז ווייט עס איז געווען די אספה פֿון בעלי-מלאכות אין פעטערסבורג איז געוואָרען איין אומשלוס אין די וואַרשאַווער צעחען פֿון בעלי מלאכות און איין אַגיטאַציע געגען די פרעווערע-טען פֿון די צעחען, פֿאַר דער גרויסער אספה אין פעטערסבורג זענען געווען פֿערוואַלונגען פֿון די וואַרשאַווער צעחען, און דאָן איז אָנגענומען געוואָרען דער אַנטראַג פֿאַרצולעגען דער אספה, אַז מען זאָל איינפֿיהרען אַ געזעץ אַז יודען טאָר מען נישט אַריינגעהען אין די צעחען. דער גאַנצער משא-ומתן, וועלכער יא געווען וועגען דער שאלה און דער בעשלוס איז אַוועקגעשיקט געוואָרען צום קאָמיטעט כדי איבערצושיקען עס קיין פעטערסבורג, די אַבטהיילונג האָט געשיקט איהרע דעלעגאַטען קיין פעטערסבורג, און קומענדיג האָט מען זיי אָב-געגעבען גרויס כבוד, פּלוצלינג האָט מען דערצעהלט אַז די פֿיהרער פֿון די

קישע אונטערמאנען בעת אין בעפעהל פון סולטאן ווערט גערעדט נור פון אויס- לענדישע יודען.

אמעריקא. — פֿעראייניגטע פֿון יודישע פֿרויען. אין די „פֿעראייניגטע שטאטען“ איז דא א „פֿעראייניגטע יודישע פֿרויען“, וועלכער בעשטעהט פֿון איבער 5000 מיטגלידער און האלט אויף 83 וואהל- טהעטיגע אנשטאלטען, דער הויפטזעק פֿון דעם פֿעראייניגטע איז צו ערציהען די יודישע אמעריקאנישע קינדער פֿאר עה-ליכע יודען און בעקאנט צו מאכען זיי מיט יודישע געשיכטע און ליטעראטור, דער פֿעראייניגטע ארכעט זעהר פֿיעל בריי צו דערגרייכען זיין צוועק.

אלגעמיינע וועלט נייעס.

עסטרייך. דער קראנפֿרינץ פֿון עסטרייך, דעם 25טן יוני איז פֿערענעמליכט געווארען א מורעה פֿון קייזערליכען הויף, „אדעם 28 יוני 1900 א זייער נאכמיטאג וועט זיין אין קייזערליכען פאלאץ אין וויען די שבעה פֿון ערצהערצאג פֿראנץ-פֿערדינאנד דיעסטע“. די עסט- רייכישע צייטונגען גיבען די ערקלערונג, אז דער ערצהערצאג פֿראנץ פֿערדינאנד האלט ביי חתונה האבען מיט דער גרעפֿין האטע ק. וועלכע שטאמט נישט פֿון א קעניגליכער פאמיליע און דערום וועט ער געבען א שבעה אז ער פֿער- לאנגט נישט פֿאר זיין פֿרוי און די קינדער פֿון איהר די זכיות וועלכע עס גע- הערען דעם קעניגליכען הויז, די גרעפֿין האטעק וועט דורך דער חתונה נישט בעקומען קיין שום שטעל וועלכער איז פֿערבונדען מיט דער קייזערליכער פא- מיליע, האטש צו דער חתונה האט דער קייזער געגיבען זיין ערלויבניש.

*

רוסלאנד. ארפואה צו שרפות. דעם 13 יוני זענען אין ווארשא געמאכט געווארען פראבען מיט א נייערפֿונדענעם פולווער צו פֿערלע- שען געשווינד פֿייער, דאס פולווער הייסט „רעמונג“ און איז ערפונדען געווארען פֿון איין עסט-יידישען יוד ה' זיבענשיין. ווען דאס פולווער צוגעהט אין וואסער איז דאס וואסער כבד צו פֿערלעשען זעהר ליכט דאס גרעסטע פֿייער, און אפילו ברענעדיגע סמאלע און קעראסין. אויסערדעם לאזט דאס אין וואסער נישט דעם פֿייער צושפרייטען זיך ווייל דאס פֿייער קען נישט האבען קיין שליטה אויף די זאך, וועלכע איז בעגאסען מיט דעם מין וואסער. ווען א מענשט בע- נעצט זיך דעם קאפ, די הענד און דעם פנים מיט דעם מין וואסער קען ער אהן מורא אריינגעהען אין פֿייער און ווערט נישט אבגעברענט. ווען ער בעניסט זיך דעם גאנצען קערפער מיט דעם וואסער קען ער בשעת שרפה אהן סכנה פֿאר זיך אריינגעהען ראטעווען זאכען פֿון ברענענדיגער שטוב. די פראבען זענען געמאכט געווארען אויף א גרויסען פלאץ אין אנוועזענהייט פֿון מענשען מבינים און אלע זענען געווארען ערשטוינט. די ערשטע פראבע איז געווען, דאס מען האט ארויפגעשטעלט אייניגע אנגעמאלעוועטע פֿעסער איינע אויף די אנדערע און אנגעצונדען, און בשעת עס איז געווארען א גרויס פֿייער האט מען ארויפ- געשפריצט די וואסער מיט דעם פולווער און דאס פֿייער איז באלד איינגעלאשען געווארען. די צווייטע פראבע איז געווען, דאס מען האט אנגעגאסען א פילען גראבען מיט סמאלע און קעראסין און אנגעצונדען, און נאכדעם ווי דאס פֿייער האט זיך צוברענט און עס איז געווארען א רויך ביזן הימעל, האט מען ארויפ- געגאסען אויף דעם פֿייער צוויי עמער וואסער און דאס פֿייער איז תיכף פֿער- לאשען געווארען. די דריטע פראבע איז געווען דאס מען האט אויסגעשטעלט צוויי ציילען טרוקען האלץ, בעגאסען מיט קעראסין און סמאלע. איין צייל פֿון דער אנדערער איז געווען אבערדיקט 4 פֿוס, געבען די צוויי ציילען איז געווען נאך א דריטע צייל האלץ וועלכע איז געווארען בעגאסען מיט דעם מין וואסער. איידער מען האט אנגעצונדען דאס פֿייער האט זיך איין ארבייטער אנגעטהון מלבושים וועלכע זענען געווען בענעצט מיט דעם מין וואסער און אויך די הענד און דעם גאנצען קאפ האט ער בענעצט מיט דעם וואסער. נאכדעם ווי דאס פֿייער האט זיך צוברענט און עס איז געווארען א היץ, דאס מען האט נישט געקאנט שטעהען דערכיי, איז דער ארבייטער אריינגעגאנגען צווישען די ברע- נענדיגע ציילען האלץ און געשפאצירט דארט, דאס האלץ וועלכעס איז געווא- רען בעגאסען מיט דעם וואסער איז געבליבען גאנץ און האט זיך נישט אנגע- צונדען.

עס איז לויכט צו פֿערשטעהען אז דער נייערפֿונדענער פולווער איז א גוטע רפואה צו שרפות, און עס איז נייטיג אז אין די יודישע שטעטליך, וואו דער רויטער האהן איז איין אפֿטער גאס, זאל שטענדיג זיין אנגעגרייט דאס פולווער צו פֿעהרטישען די הייזער און דאס פֿארמעגען.

— שרפות. די שרפות הערען נישט אויף, אין דאזיג-האראדאק זענען אבערברענט געווארען 300 הייזער, און הינדערט משפחות זענען געבלי- בען בדות. אויך אין וויטען סיביר — אין טאטסק איז געווען א גרויסע שרפה; עס זענען אבערברענט געווארען 500 הייזער. פון שפיטאל האבען די סטודענטען ארויסגעראטעוועט די קראנקע און איבערגעטראגען אין די קליניקען פון אוניווערסיטעט. אין מאשע (מאחמעדאנישער בעטהיז) האט זיך בעהאל-

פראנקרייך. — איין אויפֿרוף. די „חברה כל ישראל חברים“ אין פאריז האט צושיקט אלע צייטונגען דעם דאזיגען אויפֿרוף: „צייט די חברה Alliance Israelite איז געגרינדעט געווארען ער- לויכט אונז די יודישע בארמהערציגקייט צו העלפען אונזערע ברודער ביי יעדער צרה. די שלעכטע לאגע פֿון אונזערע יודען אין דרום-רוסלאנד, אין רומעניען און גאליציען לעגט אויף אונז ארויף דעם חוב צו ווענדען זיך צו דער יודישער וועלט מיט דעם דאזיגען אויפֿרוף:

אין דרום רוסלאנד האט אויסגעבראכען א הונגער מיט אלע ווינע שרעקליכע פאלגען. די קריסטליכע פויערין בעקומען שטיצע פֿון דער ממשלה, אבער די יודען קענען נור רעכענען אויף די הילף פֿון ווערע ברודער. אין 30 שטעט האבען טויענדער פאמיליען נישט קיין שטיקל ברויט, די אלואנס האט שוין צוגעשיקט בעדייטענדע שטיצע. אין רוסלאנד אריין זאמעלט מען אויך נדבות פֿאר די הונגעריגע, אבער דאס אומגליק איז אזוי גרויס, אז מען דארף האבען מעהר ווי 600,000 פֿראנק, כדי צו דערהאלטען די הונגעריגע ביים לעבען ביז צום קומענדען אוראזשאי.

אין רומעניען איז דער מעמד פֿון די יודען נאך טרויעריגער. די רומע- נישע רעגירונג האט נישט מקיים געווען איהר הבטחה צוגעבען יודען גלייכע רעכטע מיט אלע. מען בעטראכט און בעהאנדעלט זיי דאָרט ווי „פֿערמער“ האַטש זיי וואָהנען שוין אין לאנד פֿון פיעל הונדערטער יאָהרען און ווי ערפֿילען ווערע חובות צום לאנד גלייך מיט אלע בורגער. די מערדערישע געזעצע פֿער- וועהרען זיי צו בעשעפֿטיגען זיך מיט געוויסע געשעפֿטען, צו וואָהנען אין דערפֿער און צו קויפֿען ערד. לסוף, כדי נאך פֿול צו מאכען די מאָס האָט מען אַרויסגעגעבען א געזעץ, וועלכעס שליסט אויס יודישע קינדער פֿון די אלגע- בייגע שולען. די רומענישע יודען האבען אלעס שטיל איבערגעטראָגען, אבער צו זעהען ווי ווערע קינדער מווען בלייבען אינוויסענד — דאס קענען זיי שוין נישט איבערטראָגען. אויסערדעם איז נאך יעצט א הונגער אין רומעניען, און אין דער גאנצער מאָלדאוו וועלכע האט מעהר ווי 200,000 יודען, בלאַנדווען ארום די אומגליקליכע יודען, און זוכען ווי צו פֿערדינען אויף א שטיקל ברויט. אין גאליציען האָט זיך פֿערגרעסערט דער עלענד פֿון די דאָרטיגע 600,000 יודען דורך די אַנטיסעמיטישע העצערדייטען. טויענדער אַרבייטער גע- הען אַרום לעדיג און האָבען נישט קיין שום האָפֿנונג צו געפֿינען א שטיקל פרנסה

אונזער אויפֿגאבע איז זעהר גרויס, אָהן א גבול. אָבער די יודישע בעלי-צדקה וועלען אונז געבען קראַפֿט און מיטעל צו קומען צו אונזער ציעל, א. ז. וו. פֿאר דעם צענטראַל-קאָמיטעט

נ. לעווען פרעזידענט. צדוק כהן. עהרענפרעזידענט.

— באַראָן אַדאָלף ראָטהשילדס צו אה. עס איז בעשטעמט געוואָרען פֿון געריכט די צואה פֿון געשטאָרבענעם באַראָן אַדאָלף ראָטה- שילד. אַ זאמלונג פֿון קינסטאָבען און בילדער, וועלכע געהער צו די טהוי- ערסטע אין דער וועלט, האָט ער אָבגעזאָגט דעם לובער-מוזעום אין פאריז. א גרויס גוט וועלכעס איז ווערט 60,000 פֿרי האָט ער אָבגעזאָגט דער שטאָדט בולאן א״ו. סך-הכל האָט ער אָבגעזאָגט 20 מיליאָן פֿראַנק, אויסערדעם האט ער געלאָזען 10 מיליאָן פֿרי אויף גרינדען און אויסהאלטען א שפיטאל פֿאר אויגענקראַנקע. צו דעם פונקט פֿון דער צואה האָט ער צוגעשרייעבן די דאָזיגע ווערטער: „איך שענק די סומע דעם פֿאָלק צו וועלכען איך האָב די עהרע צו געהערען“, ד. ה. דאס פֿראַנצעזישע פֿאָלק. עס איז אָבער אַ שאלה אויב דאס פֿראַנצעזישע פֿאָלק און בעזאָנדערס דרומאן אָן זיין חברה האלטען דעם באַראָן פֿאר איינעם פֿון ווערע ברודער, האָטש זיינע נדבות וועלען זיי בודאי צוגעהמען. — 52 יודען פֿאַבריקאנטען און גוטבעזיצער, האָבען געקלאָגט דעם רעדאַקטאָר פֿון דער צייטונג Antjuif דערפֿאַר ווייל ער האָט אָבגעדרוקט ווערע נעמען אין זיין צייטונג און אַרױפֿגעלעגט אויף זיי פֿערשױערענע חטאים. דאָס געריכט האָט געפסקנט, אז דער רעדאַקטאָר גערען (וועלכער ויצט אַצינד אין געפֿענגעניש און דער דרוקער פֿון בלאַט זאָלען בעצאָהלען 3 פערזאָן פֿון די 52 — צו 1000 פֿרי און די איבעריגע 49 — צו 500 פֿראַנק.

*

ענגלאנד. — יודישע געזעלשאַפֿט „צו שיצען יודישע פֿרויען און מייד- לין“ אין לאנדאן האט געפֿענט איהר אייגענעם פֿרויט (בית-מחסה), וועלכער איז געבויעט געווארען דורך יוסף פֿיק, אין דעם פֿרויט וועלען געפֿינען איין אומזיסטיגע דירה ארימע עמיגרנטקעס וועלכע קומען אַם מייסטען פֿון רוסלאנד, און פֿערשטעהען נישט די שפראך פֿון לאנדאן און דאָרום קענען זיי לייכט פֿערציהיט ווערען פֿון שלעכטע מענשען.

טערקיי. — וועגען יודען, ווערע ווילען אַריבער פֿון די אַרומיגע מדינות קיין טערקיי, איז אַרויס אַבעפֿעהל פֿון סולטאַן אז זיי טארען זיך נישט ווייטער בעזעצען אין קאנסטאַנטינאפֿעל און קלינאַווען, ווייל עס האט זיך גע- שטאַרקט די עמיגראַציע פֿון מאַחמעדאַנער אויס רוסלאַנד, די יודען אין בולגאַ- ריען האבען אנגעגעבען אַ ביטע צום סולטאַן אין וועלכער זיי פֿערלאַנגען אַז מען זאל זיי יא אַריינלאזען אין טערקיי, ווייל זיי ווערען גערעכענט פֿאַר טער-

בילדער פונם לעבען.

1.

אברהם סטאלער.

פאר וואס האט מען איהם גערופען "אברהם סטאלער", ווען אין אמת'ן איז ער גאר געוועזען איין שניידער, א פשוט'ער הויזענשניידער? דאס בלייבט עד היום א סוד גמור. שפעטער, ווען אברהם סטאלער איז פלוצים פשוט על פי נס, גרויס און געהויבען געווארען, ווען אין די אויגען האט'ן איהם שוין גערופען: "ר' אברהם סטאלער" און אונטער די אויגן גען — "שלמה סלעפאק", האבען זיך די קבצניפֿקער יודען שטארק געבראכען די קעפ אויף דער שאלה, נאר עס האט זיי אבער גאר נישט געהאלפען, אפילו פון דעם לעצטען מיטעל האט זיך אויך אויסגעלאזט א בוידעם.

דאס לעצטע מיטעל איז בעשטאנען אין דעם, וואס איין עקסט-רענע אסיפה פון עטליכע האסטערער, הוסאטענער, סאדעגורער, טשארט-קיווער און זינקעווער חסידים האבען זיך צונויפגעקליבען אין דער "אלטער שול" אריין. ³⁶ מאל האבען זיי זיך צונויפגעלעגט צו ² און צו דריי גראשען און האבען געשיקט נהדערשין, מיכל שיכרים קליינעם, צו רב'הן דער גרשוין'קעס פון דעם "שטילען שענקיר" נאך ^{1 1/2} קרוטשאקעס בראג-פען צו ²³ גראשען דעם קרוטשאק. זיי האבען געטרונקען לחיים, פער-ביסען מיט דריי מאות דארער רעטשענע פלעצליך און מיט א האלבען זאק געבראטענע לאסקערינענער קארטאפלעס. זיי האבען אויסגעשמעקט אכט פושקעליך טאבאק מיט שמעריצע און אהן שמעריצע, דערצעהלט דער-ביי הונדערטער מעשיות, תורות, נסים און מופתים פון איצטיגע און אמאאלעדיגע צדיקים אין בעלי-שמות'ן. למשל אשטיינער ווי דער קאז-ניצער מגיד איז געבוירען געווארען אין דעם זכות פון א קנעפיל און בעל-שם'ס טאנצען; ווי אדעל דעם בעל-שם'ס טאכטער האט געבוירען א זון פון א חסיד'ס א פאנטאפעל; ווי ר' ליב שרה'ס פלעגט אלע נאכט פליהען אויף א קאטישערע קיין וויען שמייסען דעם פריין; ווי מע האט אמאל גע-פאקט אלעקסען דעם רבי'נס דאוונען אין צוויי פאר תפילין, פון וואנען מ'איז געוואהר געווארען, אז אלעקסע איז גאר נישט אלעקסע, נאר איינער פון די "רניקעס וכדומה, וכדומה...

הכלל, זיי זענען איבערגעזעסען א גאנצענהדיגע נאכט, איבער-געקלערט, איבערגעשמעסט, אויסדערצעהלט, איבערגעטראכט, אויסגע-טרונקען און אויפגעגעסען, וואס נור מעגליך איז געוועזען, און עס האט זיי געהאלפען פונקט ווי א טויטען באינקעס. דעם סוף, פאר וואס רופט מען איהם "אברהם סטאלער", ווען אין אמת אריין איז ער געוועזען נישט מעהר ווי איין הויזענשניידער, — האבען זיי פארט נישט מנהל געוועזען.

"דער ארט בעשיינט דעם מענשען". די אנדערע דעה איז, אז "נישט דער ארט בעשיינט דעם מענשען, — דער מענש בעשיינט דעם ארט". איך וויל יוצא זיין ביידע דעות, און וועל איך אין קורצען בעשרייבען אי אברהם סטאלער, אי קבצניפֿקע.

אויף דער קארטע זאלט איהר קבצניפֿקע נישט זוכען, איהר וועט זי נישט געפינען. פאר וואס? צי דערפאר, ווייל דאס שטעטל איז ארומגעהילט מיט הויכע בערג און פעלזען, ווי א קבצן אין שמאטעס — וועט איהר עס נישט ארויסזעהן, צי ווייל די פריצה פונם שטעטל איז זעהר א גרויסע מקשעת, און האט זיך געסטארעט, אז מע זאל גאר פון דעם גאנצען שטעטל נישט וויסען, בכדי קיינער זאל נישט געוואר ווערען, ווי אזוי די אומגליקליכע קבצניפֿקער יודען זענען ביי איהר אין גלות, און האבען נאך ביים לעבען חיבוט-הקבר, — סיי ווי אפי קבצניפֿקע איז אויף דער קארטע נישט. אויב איהר ווילט אבער וויסען, וואו קבצניפֿקע געפינט זיך, זאלט איהר פריהער אויסזוכען קאמעניפֿקע. דאס איז א גרויסע שטאדט, אין וועלכער עס געפינען זיך גרויסע גבירים מיט פיעל קבצנים, גרויסע חסידים מיט הייסע שבת-צבי-עניקעס, א גוומא מלמדים מיט לאנגע קאנטשעקעס און וועניג תורה, קליינע חדרים-ליך מיט אסך תלמידים, פיעל שוחטים מיט נאך מעהר הכלי-שוחטים, פראצענטניקעס, פאקטוירים, מוסרים, אסך קצבים, האטש עסען עסט מען הארטע ביינער אויף ⁴⁵ קאפ' די אקע.

מען א פאנאטישער מולא און האט באן אופן נישט געוואלט ארויס, האטש די מאשעע האט שוין געברענט; מען האט איהם ארויסגענומען מיט געוואלד. דער שאדען טרעפט אן הונדערט טויזענדער רובעל.

= דער פינאנצמיניסטער האט געמאכט א בעזאנדערען ריזע טאריף אויף דער צייט פון 1 מאי ביז דעם 30 סענטיאבר לויט וועלכען האבען דאס רעכט צו פאהרען אויטאמאבילן אלע רוסישע אייזענבאהנען אין די וואגא-נעס פון III קלאס: 1) שילער פון אלע ניעדריגע שולען וועלכע פאהרען ארויס אויף קינדערשע ריזען אונטערן שטאדט, נישט ווייטער ווי 30 ווערסט פון שטאדט 2) שוואכע און קראנקע קינדער, וועלכע פאהרען צוזאמען מיט זייערע בעגלייטערס אין די זומער-קאלאניעס אדער אין ווארעמבעדער.

*

דענעמארק. — ארעסטאנטען ערדארבייטער. פון פאריז גען יאהר אן האט מען אין דענעמארק אנגעהויבען צו פערנעהמען די ארעס-טאנטען מיט לאנדווירטשאפטליכע ארבייט. די ערשטע פראבע איז זעהר גערא-טהען. איינמאל, האט די ארבייט אויף פרישע לופט זעהר גוט געוויקט אויף דעם געזונד פון די ארעסטאנטען; דאביי האבען זיך די ארעסטאנטען זעהר גוט אויפגעפיהרט און געארבעט פליסיג. די ארבייט איז ארויסגעקומען זעהר גוט און עס איז נישט אויסגעקומען צו בישטראפען די ארבייטער אדער אונטער-צוואנגען זיי. צום ערשטען האט מען זיי געגעבען ניר צו גראבען קאנעלען און גרובער. היינטיגס יאהר וועט מען זיי שוין געבען וויכטיגערע ארבייטען ווי פלאנצען בוימער וכדומה.

*

אמעריקא. — די עמיגרציע אין קיינאמער יקא. אין די ערשטע 4 חדשים פון היינטיגען יאהר זענען געקומען אין ניויאקער פארט 120,000 איינוואנערער, ווי עס איז אבער ידוע געהען ארום לערנ 75,000 ארבייטער אין ניויאק און האבען נישט קיין שום פערזענלעכע דאס ארבייטער-עראיינען סטארען זיך מען זאל ארויסגעבען נייע געזעצע, וועלכע זאלען ערשווערען דעם וועג פאר נייע עמיגראנטען.

*

אינדיען. — דער הונגער אין אינדיען. דער הונגער אין אינדיען פערשטארקט זיך אלעמאל. פאר א מאנאט זענען געווען הונגערנדע, וועלכע האבען בעקומען טעגליך שטיצע צו ^{1 1/2} פונט ברויט 8 מיליאן נפשות, און יעצט זענען שוין דא 6 מיליאן. אזעלכע וואס בעקומען קיין שום שטיצע זענען דא 100 מיליאנען נפשות גרעסטענטיילס מאחמעדאנער. דאס טרוקעניש און די מגפה אויף בהמות האט מיט אמאל צוגענומען ביי די איינוואנער ברויט און פלייש. עס איז נישט געבליעבען קיין אקסען. עילען און פערד צום אקערען און צום שעפען וואסער פון די ברינעמער, כדי צו בעניעסען די פעל-דער. די הונגערנדע געהען ארום אין די גאסען מחנות-ווייז, און פאלען. די קווארטאלען ווערען אלעמאל מעהר פוסט, דער טוירט רוימט זיי אויס מיט אמאל. די ענגלענדער קענען נישט זארגען פאר די הונגערענדע ווייל זיי זענען פערנומען מיט דער מלחמה. בעת מען האט שוין צונויפגעקליבען פאר די אלמנות און יתומים פון דער טראנסוואאלער מלחמה 2 מיליאן פונט שטערלינג, האט מען פאר די הונגערדיגע צונויפגענומען נישט מעהר ווי 200,000 פונט.

א תפלה.

בעלייבט מיין נשמה, די אייביגע ליבט.

און לאז זי נישט אויסגעהן אין חשך אין שווערען יואם האט זיך צערלעגט אזוי שווארץ און געדיכט, און האט זיי פערלאשען אין הימעל די שטערען.

ווי שווער איז מיין מזל! נור וואנדלען און געהן

אָהן ליבט און אָהן יִענע אָהן אַהימעל און שטערען מלחמה צו האלטען מיט זיך נור אליין.

נישט וינען און קיינמאל בעזונגט נישט צו ווערען.

ווי דאָרשט און ווי שטערעכט מיין נשמה אין מיר

אלייבט צו דערזעהן און די פליגעל צושפרייטען!

איין איינציגען שטראהל טהו איך בעטען ביי דיה,

די אייביגע זון פון די פינסטערע צייטען!

ה. ד. נאמבערג.

צווישען זיי פֿאַר צווייג מחלקות, מְסִירוֹת און עס פֿליהען צווייג פייער-דיגע פעטש, אז אין דעם ענן גלייכען זיי זיך שוין אויס פֿעמט מיט די גרעסטע קבצניפֿקער חסידים. על פי רוב צייכען זיך אין דעם אויס די שניידערליך מיט די שוסטערליך. זיי ברענען עס אַביסיל וועלטען, אז נור איין גאָט זאָל אויף זיי רחמנות האָבען!

אָבער נישט אזא מין שניידערליך איז אונזער אברהם סמאָלער גע-וועזען! קיינער האָט אזוי פֿיעל רעכט נישט געהאַט צו זיין אַ שקין, ווי אונזער אברהם סמאָלער, ווייל, ערשטענס, איז ער געוועזען אַ געבאָרע-נער קבצניפֿקער, און קבצניפֿקער שפּען דאָך פֿאַר די גרעסטע שפּקצים אין דער וועלט. צווייטענס, איז ער דאָך געוועזען אַ שניידער, און ווער ווייס נישט, ווי אזוי די שניידערליך, די יפֿטליך קערען עס איבער און ברענען וועלטען? און צום סוף, נישט קוקענדיג אויף די אַלע זאָכען, האָט איהר געמעגט אויספֿאַהרען די גאנצע וועלט פֿון עק ביז עק און וואָלט פֿאַרט נישט געפֿינען אזא שטילען, אזא ענן, אזא עהרליכען קבצן, ווי אברהם סמאָלער איז געוועזען. אפשר איין יצחק יוסיל ברויטגעבער (פֿון דעם נפש וועט אַמאָל זיין אַ בעזונדערער שמועס) האָט זיך צו איהם גע-קאָנט גלייכען. נישט אומזונסט פֿלעגט שלמה סלעפּאק (אוי, איז דאָס גע-וועזען איין עובר ישראֵל! אוי פֿלעגט ער צאפֿען און רייסען די קבצניפֿקער קער יודען!), דער קבצניפֿקער סטראַסע, שרייען. — "קבצניפֿקער יודען, נעמט אייך מוסר פֿון אברהם סמאָלער! וואָרפֿט אַוועק אייערע תקיפות! שווייגט און נעמט אַלסדיג אַן פֿאַהבֿה, אזוי ווי ער, אלא נישט... אוי, וועל איך מיט אייך לערנען בלוק! אוי, וועל איך אייך לעגען ניין איילען אין דער ערד אַריין!"

אוי, יודען, איז אברהם סמאָלער געוועזען אַ קבצן! אפילו אין קבצניפֿקע, וואו יעדער ווינקעלע איז אָנגעשפּיגעוועט מיט ענינים ואַבֿוֹנים, איז ער אויך געוועזען אַ חרִישׁ!

אין דער צייט, פֿון וועלכער איך דערצעהל אייך, איז אברהם סמאָלער אַלט געוועזען אַ יאָהר 48. ער איז געוועזען אזוי מאַנער און דאָר, אז איטליכער פֿלעגט זיך נור הרושען אין וואָס זיינע דאָרע ביינער האַלטען זיך. אַ פֿאַר פֿיס האָט ער געהאַט צווייג לאַנגע, אז פֿון ווייטענס האָט מען געקאָנט מיינען, ער געהט אויף שטאַלצען. ווען ער זאָל נישט גע-ווען געהן אזוי איינגעהויקערט, אפשר אין צעהנטען, וואָלט'ן איהם גע-קענט רופֿען: "אברהם דער גרויסער", ווייל ער איז כמעט העכער געוועזען אפילו פֿון "שלמה דעם גרויסען". אפילו איינגעהויקערטערהייט איז ער נאָך אויך געוועזען העכער פֿון "אברהם דעם קליינעם". זיין קאָפּ און אַלע אָכרים, וועלכע האָבען צום קאָפּ געהערט, זענען געוועזען קליינע: אַ קליינע פֿאַר שוואַרצע אויגליך זענען ביי איהם געוועסען טיעף־טיעף אין זייערע ערטער און האָבען פֿסדר געפֿינטעלט מיט אזא מורא, מיט אזא מין פֿחד, גלייך ווי עמיצער געהט איהם בעשטענדיג נאָך און ציהט אויס די האַנד איהם אָבצולאָזען אַ פֿאַר הייסע פעטש. אַ קליינע נאָז און איין קליין מויל, געהן פֿלעגט ער פּאָוואָלע, שטיל זיך רוקען געבען די וועג, בננבה וואָרפֿען אויגליך אין אַלע זייטען, פונקט ווי ער געהט עפֿים אָב-טהון אזא מין חָטא, פֿאַר וועלכען עס קומט די תּלִיָה און נאָכדעם גאר נאטעווען אויך...

(ענדע קומט).

די בוכדורקעריי.

די קונסט פֿון בוכדורקעריי רופֿט איצט ביי קיינעם נישט אַרויס קיין פֿערוואַנדערונג. קיינער קוקט אויף דעם נישט ווי אויף אַ חידושידיגע זאָך, יעדעס דוכט זי זיך אויס זעהר פּראָסט, און דאָך איז די בוכדורקעריי אייגענטליך אַ נייע קונסט, וועלכע איז ערשט ערפֿונדען געוואָרען נור מיט 500 יאָהר צוריק. ביכער זענען אויך פֿריהער געווען, אָבער ביכער פֿלעגט מען קענען קריגען נור דורך דעם איבער שרייבען, דערום האָבען פֿאַר-צייטען ביכער געקאָסט זעהר טייער און זענען געווען זעהר זעלטען. אין גרויסע בוכהאַנדלונגען פֿון די אַלטע געבילדעטע פֿעלקער — גריעכען און רוימער, און ביי אַלע פֿעלקער פֿון אייראָפּא פֿלעגט מען האַלטען מענ-שען, וואָס פֿלעגען זיך ספּעציעל בעשעפֿטיגען מיט איבערשרייבען. דאָס איבערשרייבען פֿון איין בוך פֿלעגט אָפֿט געדויערען חדשים און יאָהרען, און די צאָהל פֿון די איבערגעשריבענע ביכער האָט ממילא שוין געמוזט

די שענקייט פֿון קאמעניפֿקע מיט די שטעדליך, וואָס רינגלען זי אַרום און בוקען זיך צו איהר, איז גאָר נישט צום בעשטייבען. די אַלע מענשען, וועלכע לעבען און זוכען בעשטענדיג שטענע און וואַנדערליכע בילדער פֿון דער נאטור, ראטא איד, אז זיי בעדאַרפֿען זיך גאָר נישט אַוועקלאָזען אין די ווייטע לענדער, ווי די שווייץ און ז. ו. — לאָזען זיי זיך בעסער דורכפֿאַהרען קיין קאמעניפֿקע. דאָרטען געפֿינען זיי אַוועלכע שטענע, רייכע און וואַנדערליכע ערטער, וועלכע האָבען זיי זיך קיינמאָל אפילו נישט גע'חלום'ט. קאמעניפֿקע שטעהט אויף איין הויכען באָרג, וועל-כער איז אַרום און אַרום פֿון אונטען ביז אַרויף בעוואַקסען מיט קריינע און גרויסע הייזער, גערטנער און סעדרער. אַרום דער שטאָרט טיעף־טיעף אין דעם טהאַל ציהט זיך דער שענער טייך סמאטריטש, אין וועלכען שפּיגלען זיך אָב קאמעניפֿק און די הויכע בערג און פֿעלען, וואָס הויבען זיך הויך איבער די קליינע שטעדטליך, פֿולוואַרקען און דערפֿליך, וועלכע רינגלען זיי אַרום.

בשעת איהר וועט צו קאמעניפֿקע צופֿאַהרען, נאָך אויף דער "טערקישער בריק", וועט איהר בעמערקען צוויי שמאָלע וועגליך, וואָס ציהען זיך אַראָב פֿון דער בריק איינער אין דער רעכטער און איינער אין דער לינקער האַנד. אויב איהר ווילט זיך בעקאָנען מיט קבצניפֿקע און מיט אברהם סמאָלער, בעצאָהלט דעם בעל־עגלה, זוכט אויס אייער קלימעקיל און נעמט זיך רעכט'ס! באלד וועט איהר דערזעהן אַ שטיק הונדערט שטיינעריגע און האַלצערנע טרעפֿליך. דער וועג וועט אייך גע-וויס נישט געפֿעהלען. נאָך קוקט דערויף נישט און שרעקט אייך נישט! זאָגט אָב ודוי, פֿערלאָזט זיך אויף די גפֿים פֿון זיין לעבען גאָמען, און קריכט, קלעטערט אויף אַלע פיער אזוי ווי אין פֿסוק שטעהט!

אז איהר וועט פֿשלוס אַראָבקומען ביז די מיהלען, איבערגעהן דאָס בריקיל, — שלום עליכם! איהר זענט שוין אין קבצניפֿקע!

אויף קיין איינפֿאַהרען זאָלט איהר אין קבצניפֿקע נישט פֿרעגען: מע וועט נור לאַכען פֿון אייך, אין אמת'ן, וואָס טויג אייך איינ-פֿאַהרען? איהר זענט דאָך צווישען יודען, אין אַ יודיש שטעדטל! אויב איהר זענט פֿון פֿליי־קודש, — געהט, זינט מוהל, גלייך צום רב אָדער צום שוחט. דאָרט קרייגט איהר עסען, טרינקען און אַ געלענער אויך. טאָמער זענט איהר אָבער אַ פֿשווער גוטער ברודער, — אַריין אין דער "אַלטער שול"! דאָרטען געפֿינט איהר אַלעס, וואָס נור אייער האַרץ געלויבט: אַ הייסע הרובע, איין האַרטע באַנק, וואָסער וויפֿיעל איהר ווילט, ספרים וויפֿיעל עס וועט אין אייך נור קענען אַריין, מען וועט אייך אויך פֿערזאָרגען מיט אַ קהל'שען טלית ותפילין.

גאנץ קבצניפֿקע בעשטעהט פֿון עטליכע הונדערט יודישע משפּחות. דער רוב פֿון זיי זענען בעל־מלאכות, האַטש'ן אין קבצניפֿקע, הן אין קאמעניפֿקע איז דער גרעסטער פּוֹיוֹן, ווען מען רופֿט איינעם "שניידערק", "שוסטערק" און ז. ו. ו. איין אמת'ער פֿעל יחֶסֶן הייסט דער, וואָס קען דער-ווייזען, אז אין זיין משפּחה געפֿינט זיך נישט אפילו איין בעל־מלאכה. דער גרעסטער קבצן פֿון די שטענע יודען, וואָס האָט אַפֿולע שטוב מיט בתולות לַמַּעֲלָה מעשֵׁרים און שטאַרבט צעהן מאָל אין טאָג פֿאַר הונגער, וועט גיכער בעשטעהן זיינע שטעטערליך זאָלען פֿערזיצען ביז אין גראָהען צאָפּ אַריין, איידער ער זאָל זיך הלילה מיט אַ בעל־מלאכה משדך זיין, האַטש'ן דער בעל מלאכה האָט געראָדע גאנץ שטען פֿרנסה און אַ מזומן קערביל נאָך אויך דערצו. פֿאַר וואָס דאָס איז אזוי? דאָס איז גאָר קיין שאלה נישט, ד. ה. די שאלות, אויף וועלכע אַיִד ענפֿערט: "עס איז אזוי, ווייל עס איז פֿשוט אזוי און נישט אנדערש"... די יודישע בעל־מלאכות זענען שוין אזוי געוואָהנט צו זייער שטאַנד, אז ביי זיי מאַכט גאָר נישט אויס און עס איז שוין קיין חרִישׁ נישט, וואָס מען רעכענט זיי עפֿים פֿאַר בעזאָנדערע מיני בעשעפֿטיגען, מיט וועלכע מע דאַרף זיך און מע מעג זיך שעהמען אַ וואָרט צו רעדען. זיי אַליין זענען שוין ביי זיך אזוי געפֿאַלען און פֿיהלען אזא מין דרך־אֵרֶץ צו די שטענע יודען, אז דער גרעסטער זקן בעל־מלאכה וועט בעשטענדיג פֿריהער אָנגעבען דעם "גוט שבת" דעם קלענסטען פֿון די כלי־קודש'.

דערפֿאַר אָבער צווישען זיך פֿיהרען זיך די בעל־מלאכות גאָר אנדערש. זיי האָבען זייערע אייגענע מוהלים, שטענע יודען און עס קומט

האָט געדויערט 5 יאָהר, בעת איצט האָט מען געפרופֿט אַבדווקען אין ענגלאַנד דעם גאַנצען תנ"ך, צוזאַמענשטעלען, אַבדווקען און אפילו איינבינדען, אין איין טאָג. פֿון דעם דאָזיגען גוטענבערגישען תנ"ך זענען איצט געבליבען נור 16 עקזעמפלאַרען, דאָס בוך איז זעהר שער געדרוקט אין גרויסען פארמאט. איין עקזעמפלאַר פֿון דעם דאָזיגען תנ"ך איז פֿערקויפֿט געוואָרען אין לאַנדאָן אין דעם 1884 סטען יאָהר אויף אַ ליציטאציע פֿאַר 39,000 רובעל!

אין אָנהויב האָט מען געהאַלטען די קונסט אין אַ גרויסען סדר, גוטענבערגס שותף, פֿאוסט פֿלעגט נישט אָננעמען קיין אַרבייטער וואו זיי זאָלען נישט שווערען אַז זיי וועלען דעם סדר פֿון דער ערפֿינדונג קיינעם נישט אַרויסגעבען, דרוקען פֿלעגט מען אין בעהאַלטענע פֿאדער-וואלען, פֿאוסט האָט אין גאַנצען אַריינגענומען אלץ אין זיינע הענט און ער איז גיך זעהר רייך געוואָרען, בעת גוטענבערג האָט געלעבט ביז אין זיינע עלטעסטע יאָהרען אין דחקות, די פֿאַרצייטיגע וועלט האָט נישט געקענט קלוג ווערען ווי איז דאָס מעגליך צו קריגען פֿון איין כתב-יד אַזוי פֿיעל קאפּיעס, די פֿינסטערע גייסטליכע פֿון פֿאַרזי וואו פֿאוסט האָט געבראַכט צו פֿערקויפֿען זיין אָבגערוקטען תנ"ך זע-נען געקומען צו דער דעה אַז דאָס איז געווען מעשה-שטן, און פֿאוסטען האָט מען אַריינגעזעצט אין תפיסה, ווייל מען האָט איהם בעשולדיגט, דאָס ער בעשעפֿטיגט זיך מיט כישוף, ער וואָלט געווען נישט גוט אָבגעשניטען און וואָלט געענדיגט זיין לעבען אויפֿן עשא-פֿאַט, ווען ער וואָלט פֿריהער נישט געשטאַרבען אין טורמע.

די זעצערס און די אַרבייטער זענען צולאָפֿען איבער די גאַנצע וועלט, צוגעבליבן די שריפטען און אַזוי האָבען זיי בעקאַנט געמאַכט די גאַנצע וועלט מיט דער בוכדווקעריי, אין וועלכער מען האָט געזעהן אַ מין כישוף, אַ שוואַרצע קונסט.

פֿון יענער צייט אָן איז די קונסט פֿון דרוקען אלץ מעהר אויסגעבעסערט געוואָרען, עס זענען ערפונדען געוואָרען פֿיעלערליי מאַשינעס וועלכע גיבען די מעגליכקייט צו קריגען טויזענדער קאפּיעס אין אַ שעה, אין דער דרוקעריי פֿון דער צייטונג, "נידזשורקער העראלד" גיט די מאַשין אַרויס 90,000 גרויסע קאפּיעס אַ שעה.

די יודען האָבען זיך זעהר גיך בעקאַנט מיט דער קונסט פֿון בוכדווקעריי, ווי אַ פֿאַלק, וואָס האָט שטענדיג ליב אַ ספר, האָבען די יודען גלייך פֿערשטאַנען דעם גרויסען ווערט און די וויכטיגקייט פֿון דער ערפֿינדונג, די אַרבייט פֿון דרוקען האָבען די יודען אָנגערופֿען אַ הייליגע אַרבייט; מלאכת-הקדש, עבודת-הקדש, די ערשטע דרוקען אין פֿאַרטיגונג זענען געווען יודישע, יודישע דרוקערייען זענען גע-עפֿענט געוואָרען אין אלע לענדער, דער הויפט האָבען זיך אָנגעהוי-בען צו פֿערברייטערן יודישע דרוקען אין איטאַליען, וואו די יודען האָבען זיך דאָן אויסגעצייכענט דורך זייער בילדונג, די ערשטע ספרים זענען זעהר שער געדרוקט און געהערען אַיצט צו די זעלטענהייטען, עס איז שווער איצט גענוי אָנצורופֿען אלע ספרים, וועלכע פֿלעגען געדרוקט ווערען אין די ערשטע יודישע דרוקען, ווייל טויזענדער ספרים זענען שפּעטער בעת די שרעקליכע רדיפות פֿערברענט געוואָרען, צו די ערשטע ספרים וואָס פֿלעגען געדרוקט ווערען האָבען געהערט "אָרבעט טורים", וואו עס זענען קורץ און אין אַ גוטע אַרדענונג צוזאַמענגעשטעלט די דינים פֿון דער גמרא, אויך פֿלעגען אָפט געדרוקט ווערען פֿערשידענע פֿירושים צו דער תורה, ווי די פֿירושים פֿון רש"י, דוד קמחי, אָבן-עזרא, פֿון תנ"ך פֿלעגען דאָס רוב געדרוקט ווערען נור איינצעלנע טהיילען, זעלען פֿלעגט געדרוקט ווערען, דיגמרא, דערפֿאַר אָבער זעהר אָפט ווערן פֿון די יודישע פֿילאזאפֿען אין שפּאַניען, ווי רמב"ם, יהודה הלוי, בחיי, י. ל.

צו די אבאנענטען אין רוסלאנד.

וועגען אַ נייע אַרדנונג וועלכע איז איינגעפֿיהרט געוואָרען אין צענזור ביי הערויסגעבען פֿון פּאַסילקעס איז נ'26 און נ'27 שפּעט אַרויסגעשיקט געוואָרען די אבאנענטען. מיר בעמיהען זיך אַז די נומערען זאלען ווייטער פֿינקטליך צושיקט ווערען.

זיין זעהר קליין, קויפֿען אַ בוך האָט נור געקאָנט אַזוינער ווער עס קען זיך היינט לאָזען שרייבען אַ תורה, די יודישע חכמים און גבירים האָבען שטענדיג מַגִּדב געווען געלד צו לאָזען שרייבען תורות, סדרים, ש"ס און אַנדערע ספֿרים, פֿדי צו פֿערברייטערן זיי אין די יודישע קהלות אין די ישיבות.

דער רעיון פֿון בוכדווקעריי איז גאַנץ פֿראַסט: ער בעשטעהט אין דעם, דאָס מען גיסט אויס איינצעלנע אותיות, וועלכע מען קען צוזאַמען-שטעלען צו וואָס פֿאַר אַ וואָרט מען וויל, מען בעשמירט די אותיות מיט פֿאַרב, מען לעגט אויף זיי אַרויף אַ פּאַפּיער און קוועטשט איהם צו, קומען שוין די געפֿאַרבענע אותיות אַרויס גלייך אויפֿן פּאַפּיר, ווי פֿראַסט אָבער דער רעיון זאָל נישט זיין, האָבען דאָך די געבילדעטסטע פֿעלקער פֿון דער וועלט אין משך פֿון לאַנגע הונדערטער יאָהרען נישט געקאָנט פֿאַלען אויף אַזא פֿראַסטען געדאַנק.

די המצאה ווי צו קריגען פֿיעל קאפּיעס פֿון אַ בוך איז אַריבער-געטראָגען געוואָרען מיט 200 יאָהר פֿריהער אין איטאַליען, דאָרט איז מען געפֿאַלען אויף אַ המצאה ווי צו קריגען קאפּיעס פֿון בילדער און צייכונג-גען אויף זיידען און ליינענט. מען פֿלעגט דאָרט אויסמאַלען אויף האַלץ אַ וועלכעס ס'איז בילד, אויסשניידען אלץ וואָס געהערט נישט צום בילד, כדי דאָס בילד זאָל אַרויסקומען עטוואָס העכער אויפֿן ברעטיל, בעדער-קען דערנאָך דאָס בילד מיט פֿאַרב, און צוקוועטשען צום בילד איין שטיק שטאָף נאָך דעם אַנדערען און קריגען יעדעס מאָל דאָסעלביגע בילד, אין 13-טען יאָהרהונדערט האָט מען אַזוי אָנגעהויבען אויך צו מאַכען קאַרטען אַנשטאָט צו מאַלען און צו פֿאַרבען יעדע איינצעלנע קאַרט אַפּאַרט, שפּעטער האָט מען אָנגעהויבען אויסצושניידען אויף ברעטליך פֿערשידענע קריסטליכע הייליגע בילדער, כדי צו קריגען פֿיעל ביליגע קאפּיעס פֿאַר'ן פֿאַלק, נאָך שפּעטער האָט מען אָנגעהויבען צו-זאַמען מיט די בילדער אויסשניידען אונטערשריפטען און גאַנצע פֿסוקים פֿון די קריסטליכע רעליגיאָנסביכער, די קונסט פֿון אויסשניידען אויף האַלץ האָט זיך אָנגעהויבען צו פֿערברייטערן און מען פֿלעגט אפילו דער-נאָך שוין אויסשניידען גאַנצע זייטען פֿון ביכער און אַרָאָבנעהמען פֿון דעם קאפּיעס.

אויך פֿלעגט מען אויף אַזא אופן דרוקען פֿערשידענע קריסטליכע תפלות, לוחות און אויך קליינע ביכליך, דערמיט איז מען שוין געקומען נאָהענט צו דעם אמת'ען דרוקען, וואָס איז בעשטאַנען נישט אין אויס-שניידען גאַנצע ביכער אויף האַלץ און דערנאָך דערפֿון אַרָאָבצונעהמען קאפּיעס, וואָס האָט פֿערלאָנגט פֿיעל אַרבייט און צייט, נאָר אין דעם אויסשניידען פֿון בעזונדערע אותיות, וועלכע מען קען אויף בעליעב צו-זאַמענשטעלען און פֿונאָדערנעהמען, די קונסט אויסצושניידען אויף האַלץ איז געווען שטאַרק פֿערברייטערט אין האלאַנד, וואו עס זענען גע-ווען צעהען, וועלכע האָבען זיך דערמיט פֿערנומען, ווי נאָהענט די האַ-לענדער זענען נישט געווען פֿון דער בוכדווקעריי, האָבען זיי דאָך זייער קונסט אויף אַ העכערע מדרגה נישט געבראַכט, ערשט אַ דייטשער פֿון מייניץ, יאָהאַן גוטענבערג האָט זיך קונה שם געווען אויף אייביגע צייטען דורך די איינפֿאַכע ערפֿינדונג אויסצושניידען איינצעלנע אותיות.

צוערשט האָט גוטענבערג געמאַכט הילצערנע אותיות, זיי אויס-געשטעלט אין איין ישרה, און גרויס איז געווען זיין שמחה ווען ער האָט דערזעהן אַז זיי האָבען זיך ריכטיג אָבגעדרוקט אויף פּאַפּיר, די הילצערנע אותיות האָבען אָבער געהאַט אַ פֿעהלער, זיי פֿלעגען זיך אָפט צוברעכען, צושפּאַלטען, זיי פֿלעגען אַרויסקומען נישט בעזאָנדערס שער און גלאַט, דאָס האָט איהם אַרויפֿגעבראַכט אויפֿן געדאַנק אויס-צוגיסען אותיות פֿון מעטאַל.

גוטענבערג איז געווען אַרים און ער האָט דערום אליין נישט געקאָנט אויסניצען זיין ערפֿינדונג, ער האָט זיך געפֿונען אַ רייכען שותף, מיט וועלכען ער האָט אין 1450 סטען יאָהר געעפֿענט די ערשטע דרוקעריי, דאָס ערשטע אָבגעדרוקטע בוך איז געווען אַ לאַטיינישער דקדוק, אין דעמזעלבען יאָהר איז ער אויך צוגעטרעטען צו זיין וויכטיגסטער אַרבייט, צו דרוקען דעם תנ"ך אויף לאַטיין, דאָן האָט נאָך דאָס דרוקען געדויערט לאַנג, דאָס אַבדווקען פֿון תנ"ך

תולדות הריפורמציון הדתית בישראל.

מאת דר. ש. ברנפלד.

בשני ספרים.

הספר הגדול הזה (מחזיק 18 באגנן פֿאַרמאט „אחיאסף“) ישים לפני הקורא תולדות הריפורמציון הדתית (התיקונים במנהגי הדת), אשר קמה בישראל בשנות המאה הי"ט, יברר סבותיה הפנימיות והחיצוניות, מצב ישראל בעמים ומעמד הקר־היהדות בזמן ההוא, ויספר עם זה תולדות כל החכמים והעסקנים, אשר השתתפו בהתנועה הכבירה הזאת.

ספר ראשון: פולמוס הראשון. מחירו 50 קאפ, ועם פֿאַרמאט 56 קאפ.

ספר שני: הפולמוס האחרון. מחירו 75 קאפ, ועם פֿאַרמאט 85 קאפ.

מחיר כל הספר מכורך הדר 1.55 ר"ב. עם פֿאַרמאט 1.70.

תכנה ספר:

הראשונים. התנהגותי במצות המעשיות. רי"מ יוסט ופעולתו. „דרשות היהודים“ של צונץ. צינץ עוזב דעותיו הראשונות ומתקרב אל האורתודוכסיה. התפתחות החקירה המדעית. פעולת חכמי גליציה ואיטליא. ר' שלמה יהודה רפפורט. ר' שמואל דוד לוצאטו. יחוס ש"ר לחכמי דורו.

פרק שני.

הפולמוס המדעי. התפתחות המדעים בישראל. הבונים החדשים. ר' אברהם גיגר. מאורעותיו ואופן גדולו וחוכמו. ציור של תכונת רוחו. חברו ר' שמשון רפאל הירש. תכונת רוחו ודרכו בקורש. מורו ר' יצחק ברנאים. מחקריו והשקפתו על דבר היהדות. דעותיו המפליאות. שיטתו בחקר השפה העברית. דעת הירש על דבר היהדות. חסידות היתרה הקיצונית בהשקפתו. ראשית פעולת גיגר, השקפתו בימים ההם על דבר היהדות בזמן הזה. תשובת הירש על הצעות גיגר. „תשע עשרה אגרות צפון“. השקפת הירש על דבר היהדות הדתית והלאומית. דעתו על דבר הגאולה העתידה. התקונים הדתיים, טעמי המצות קיום היהדות המעשית. התמצית המוסרית של היהדות. הירש בספרו „חורב על דבר חובות האיש הישראלי בזמן הזה“. סגנון הספר ושיטתו הדתית.

פרק שלישי.

הפולמוס המעשי. השנויים בחיי הקהלות. ההתעוררות לסדרים חדשים בעבודת הצבור. הדרשנים הראשונים. הסכסוכים בעדת ברוסלא. ר' שלמה טיקטין בחירת גיגר לדיין ודרשן בברוסלא. הפולמוס השני בהמבורג. מצב ההיכר בימים ההם. הרבנות של ר' יצחק ברנאים. הדרשן גיטלר סלמון. גברול ריכר. הסדר החדש. מחאת ר' יצחק ברנאים וכוונתו נגד הסדר החדש. חוות-דעת הולדריס וגיגר. ר' זכריה פרנקל. הפולמוס בינו ובין סלמון. השקפת ר"ז פרנקל ע"ד היהדות הלאומית.

פרק רביעי.

תקונים במנהגי הדת. השאיפה הרפורמ-ורית בפרנקפורט. פעולת יוסט בפרנקפורט. שיטתו בתקני הדת. מיכאל קריצנר. הצעותיו בדבר תקוני הדת. חידוד קריצנר. הסכסוכים בפרנקפורט ע"ד בטול מצות מילה. יחוס גברול ריכר לחברת הרפורמא. חות-דעת צינץ ע"ד מצות מילה. ר' יחיאל מיכל זקש. הטפוס הריחני של עדת ברלין. ויגמור שטירן. אהרן בירנשטיין. פעולת זקש בברלין. הפולמוס בברלין.

פרק חמישי.

ר' שמואל הולדהים. החקירה בדבר יחוס הדת הישראלית אל הזכויות המדיניות. ימי המלחמה בשביל הזכויות האלה. המלך פרידריך ווילהלם הרביעי בפרוסיה. ר' שמואל הולדהים. ומאורעות חייו. מצב היהודים במדינת מקלנבורג (שוורין). ריפורמא מטעם הממשלה. הולדהים נחקר לרב ראשי של המדינה הזאת. פעולתו שם. יחוס אל הרפורמא. ספרו על דברי האוטונומיה של הרבנים דיני אישות בזמן הזה.

פרק ששי.

אסיפות הרבנים. הערכובי בדבר תקוני הדת. אסיפת הרבנים בברלין. ייג. מהות הרבנים הנאספים. הולדהים וגיגר. פעולת האסיפה. ענין התחתנות בעמים. סדר התפלה בצב"ר. דיני אישות. אסיפת הרבנים בפרנקפורט. ההצעות. ר"ז פרנקל ויחוסו אל האסיפה הזאת. הוכחות בדבר תפלה כשפת עבר. הוכחות על דבר הגאולה העתידה. דיני שבת בזמן הזה. אחרית האסיפה.

פרק שביעי.

חברת הריפורמא בברלין. מחאת הרבנים נגד האסיפה. „תורת הקנאות“. מכתב הרב ר' שמשון רפאל הירש. היצעותיו לחוק בדקי היהדות. הצעה להפטר לגמרי מחברי הריפורמא ולקרוע את בית ישראל לשנים. מחאת שו"ר. ר' דוד קאסל וספרו „מאין ולאן“? מחאת כהן פרוסטנטי (פילוס נימן) נגד הריפורמא. התאחדות הריפורמטורים וסדר התפלה בבית הכנסת.

פרק שמיני.

הנסיון האחרון. היהדות בגרמניה משנת 1897 ואילך. סדרי הקהלות ויחוס הרב להפרנסים. ממשלת „התקפים“. הרבנים החדשים. התגברות הריפורמא. המצב האיקוני והמדיני של היהודים בגרמניה. אסיפת הרבנים בזאס. הסינודי הראשונה בלופסיה. לודוויג פילפוזן. תקוני הדת. מנהגי תפלה. דיני אישות. התחנות בנוצרים. ההכנות להסינודי השניה. המלחמה בין גרמניה ופרנציה. הסינודי השניה באיגסבורג. החלטות הסינודי. דיני אישות. דיני שבת. התלשתה ע"ד ישראל שלא מל. ר' יהושע העשל שור. שיטתו ודרכו בכקרת. ר' אברהם זיכמל. ר' אברהם גיגר ופעולתו המדעית. השקפה כללית.

האדריסה:

Издательство AXIACA Ф Б, Варшава. Почтовой ящики № 25.

Verlag „Achiasaf“. Verantwortlicher Red. M. Berkowicz. — Herausgeber u. Buchdruckerei Josef Fischer Krakau.

ספר ראשון.

פרק ראשון.

התעוררות מבית ומחוץ. היהדות בהתפתחותה ההיסטורית. מושג

הריפורמציון הדתית. יחוס עם ישראל אל הדת הקראית. פריקת עול המצות המעשיות. סדרי החיים בישראל בשנות המאה הי"ט. מצב ההשכלה בעמים. יחוס היהודים בגרמניה אל ההשכלה הכללית. השכלת הנשים. משפחת יצחק מאיר ומשפחת דניאל איציג. ריב משפחה על אורות המרת הדת. מצב היהדות וחיי הקהלה. ליכונג ומכיריו היהודים. גיטה ומנדלסון.

פרק שני.

שנות המאה הי"ח. הרוחות המנשבות במערב אירופא. הרגש הקיסמי-פולטי. מספר היהודים באירופא המערבית. מצבם במדינות גרמניה. יחוס ממשלת פרוסיה אל היהודים. „מכס היהודים“ ומשא מלך ושרים. קריסטאן דוהם וספרי. ניקולאי ומנדלסון מעוררים אותו למפעלו זה. תמצית הצעותיו. זכות אזרח בארץ ואמנציפציון גמורה. ריפורמציון דתית. המלומד יוחנן דוד מיכאליס. היסמון. הרמבמ"ן וספרו „ירושלים“. דעות הרמבמ"ן על דבר קיום האומה. משכילי הדר. הורץ הומברג. מלשינות על היהדות והיהודים. דוד פרידלנדר ופעולתו. אליעזר בן דוד.

פרק שלישי.

התסיסה הראשונה. דוד פרידלנדר משתדל להיטיב המצב המדיני של היהודים בפרוסיה. מצב הענינים בימי הילך פרידריך ווילהלם השני. ימי ריאקציה בפרוסיה. מספר היהודים נהרבה בה. דריאקציה נגד היהודים. השנאה מצד הגם הלכה וגדלה. יחוס כרום עם הארץ אל היהודים. התחתנות בין יהודים ואצילים בפרוסיה. המרת הדת נהרבתה בין היהודים. הצעת פרידלנדר במכתבו למיכאל. תשובת טילר. שליירמכער ודעתו על דבר קיום האומה הישראלית.

פרק רביעי.

הנסיונות הראשונים. שנות המאה הי"ט קפאון בחיי היהודים במערב אירופא. היהודים במדינות פרנציה. מצבם במדינת אלזס. עמאר ויעקב פריורא. יחוס נפמיון אל היהודים. אסיפת חשובי היהודים בפריש. יחוס האספה הזאת אל הריפורמציון הדתית. ענין התחתנות ישראל בעמים משפט הסנהדרין בדבר הזה. מצב הענינים בפרוסיה. פרידלנדר מתעורר לגדור פרצות היהדות. הצעתו לבטל את המצוות המעשיות למען קיום את התורה הישראלית. ישראל יעקביון. וולף ברידנבך. בטול „מכס היהודים“ במדינות הקטנות בגרמניה. בחי הספר בזיון ובוולפנביטל. סדר תפלה חדש.

פרק חמישי.

ברלין והמבורג. מפלת נפליין. יחוס היהודים אל מלחמת הדרור בגרמניה. הריאקציה גרוב המדינות. מצב הענינים באוסטריא ובפרוסיה. הרבנים מדור הישן ממאנים באמנציפציון. ההצעה להרחיק את שפת עבר מבית הכנסת. ר' שלמה פפענהיים. ר' אברהם מוהר. הסכסוכים בעדת ברלין. בחג השבועות תקע"ה נפתח בית הכנסת החדש. סדר התפלה החדש. המלך מעבב בדבר. נצחין המשכילים בסיוע שרי הממשלה. אליה קרי פעולתו בהמבורג הסד „ההיכל“ שם. מחאת הרבנים. אליעזר ליכרמן וספרו נגה הצדק ואור נוגה. ר' אהרן חורין ור' משה קוניץ. הרבנים הקנאים ואגרותיהם בספר „אלה דברי הכרית“. ר' משה סופר ור' מרדכי בניט. ברוסילוי ומחברתו „חרב נוקמת נקם בריח“.

ספר שני.

פרק ראשון.

חקר היהדות. מצב הענינים בשנות העשרים למאה הי"ט. הבנת היהדות. ר' יום טוב ליפמן צונץ. מאורעות חיי צונץ. יחוסו להריפורמטורים

הודעה!

התמונות הנכונות של הגרש"מ זצ"ל שנדפסו ע"י נכדו ה' יוסף מאהליווער והיו בידי למכירה נמסרו עתה לה' בן ציון ניימארק בבריס קרדליטא ובירו ימצאון כל דורשיהן.

יצחק ניסנבוים מביאליסטאק.

והיו עיניך רואות את מורד!

הנני מתכבד להודיע לכל המוקירים את שם הגאון ראשון לציון רבנו שמואל מאהליווער זצ"ל, כי תמונתו הנכונה שנדפסה ע"י נכדו מר יוסף מאהליווער נמסרה עתה למכירה לי הח"מ. מחירה 50 קאפ. עם פארטא. לאגדות ציוניות וגם דמו"ס הקונים לא פחות מעשרים והמשה עק"ז ינתן ראבאט הגון. ברגשי כבוד וברכת ציון בן ציון ניימארק.

הארדעססא :

Бенціону Неймарку, Бресть-лит.

אפאטהעקע פון אפ. קאוואלסקי

ווארשא גראניצשנא שטר' Nr. 10

בעניצט איין פאררשטע פון פרישע אין דעם 1900-טען יאהר געשעפטע נאטו-ראלנע מינעראל-וואסערען. אויך קינסטליכע, פערפערטיגט אויסשליסליך מיט דעסטילירטע וואסער, וועלכע איז ריין פון אנשטעקענדע באקטעריען.

Андреевскій (Куяльницкій)

ЛИМАНЬ
(курортъ) въ Одессѣ
На первоклассной дачѣ „МЕМОРИА“
Профессора мнемоники
С. ФАЙНШТЕЙНА
Отдаются роскошно меблированныя квартиры въ наемъ.

Вся дача прекрасно обставлена; порядокъ вездѣ и во всемъ образцовый, согласно новѣйшимъ требованіямъ гигиены и санитаріи. На протяженіи всей дачи устроены красивыя англійскіе и французскіе декоративныя сады, а на горѣ новыя аллеи съ видомъ на лиманъ и окрестности.

На дачѣ 8-10 мѣстныхъ американка и 4-хъ мѣстныхъ акинажъ (милордъ для надобностей гг. нанимателей).

Объ условіяхъ найма можно узнать въ „Бюро мнемоники“ профессора Файнштейна. Дерибасовская ул., пассажъ, № 1 телефонъ № 199.

גילועין-מאשינען

די בעסטע גילועין-מאשינען ניי-עסטער קאנסטרוקציען, מיט אונד אהנע דרוק-אפפארעטען, בעקאמט מאן ביי :

M. BLÜTH WARSCHAU
Papska str. 26.

אהיב את המלאכה!

אללע סארטען שפיענעל מאכען גרינדליך לערנט אויס דורך בריעפע

דער 25-יאהריגער פראקטיקאנט אין דיא שפיענעלפאבריקאציען

Judko Weinblatt, Warszawa, Ślizka Nr. 22.

Одесское коммерческое училище.

училище.

МИНИСТЕРСТВА ФИНАНСОВЪ

доктора прикладной математики Х. И. ГОХМАНА

для дѣтей всѣхъ сословій нехристіанскихъ исповѣданій (евреи бвзъ ограниченій). По субботамъ и еврейскимъ праздникамъ учащіеся свободны отъ занятій. Окончившіе полный курсъ ученія пользуются относительно отбыванія воинской повинности правами и льготами 1-го разряда. Приѣмъ въ теченіе всего года. За подробными свѣдѣніями и программами обращаться (съ прилож. 25 коп. марками) въ канцелярію училища (Греческая, д. Мелля. Одесса).

Консерваторъ, укрьпляетъ во-лосы и уничтожаетъ перхоть, по 2 р. 1 р. 20 к., 75 к. Экскансъ, гігіеническій порошокъ, отъ пота и пренія всего тѣла, 25 к. Agatolъ, тимоловый зубной порошокъ, 50 к. и 30 к.

זייט געזונד!

עס זינד שוין ערשיענען פאלגענדע 4 ביכער:

(1) די ערשטע הילף ביו דער דאקטאר קומט.

אינהאלט: פערניפטונגען, דאס אבבריען, דאס פערברענען, אבשטארבען, הילף פיר ערטרונקענע, פיר אויפגעהאנגענע, ביי ערשט-קונג, פיר בליטין ערשלאגענע, ביי ערשטיקונג פון שארליכען גאזען, הילף פיר פערטשאדעטע פון דונסט (סוואנט), פיר פערפארענע, ביי מארד-ערשיטטערונג, ביי זאנענשלאג, ביי שווערער קרענק, דאס אב-שטארבען פון די נייגעבארענע, די סימנים פון טויט, בלוטשטיצונגען, הילף ביי אפאפלעקסיע, אויסלינקען און צוברעכען, ווי געהט מען ארום א קראנקען, פרייז 30 קאפ' מיט פארטא.

(2) שווינדלונג (סוכאטע).

אינהאלט: ווי פעהרט מען זיך פון שווינדלונג? ווי היילט מען שווינדלונג מיט היגענישען מיטלען: מיט לופט, וואסער און גר-טע נאחרונג — פרייז 30 ק' מיט פאסט.

(3) מאגען און געדערם קראנקהייטען.

אינהאלט: מאגען-קאטאר (שארפער און הראנישער), רונדע מאגען-וואונד, ספאזמעס פון מאגען, נערוואזע דיספעפסיע, מאגען פער-ברייטונג, מאגען קרעבס: פערשיעדענע געדערמקראנקהייטען — פרייז 40 קאפ'.

(4) מענגערקראנקהייטען (סערעטנע):

טריפער (שארפער און הראנישער) פרייז 40 קאפ'.

Verlagsbuchhandlung A. ZUCKERMANN || Книжный магазинъ и библиотека ВАРШАВА, A. ЦУКЕРМАНА ||
Warschau, Nalewki N. 7. || Налевки 7. преяседе 15.
(vormals 15).

! די לעצטע נייעס !

נאכט-גאו-קיבע מיט א פליטע אהנע קנייט "Удобство"

בעקוועמליכקייט פיר דער ווירטשאפט. עס קען גאנצליך פערטרעטען די עכטע ענגלישע קיבע, מען קען וויסן איהר קאכען גלייכצייטיג 2 גרויסע כלים און מען קען רעגולירען דאס זירען.

די קיבע איז זיכער פון צופעללע און ביים שמו"ק-סטען פויער פערניצט די "Удобство" אין א שטונדע פיר 1 קאפ' נאכט און דערביי גיבט עס קיין גערוך.

פרייז פער שטיק מיט איבערזענדונג אין איירופעאיש רוסלאנד :

Nr. 1 "ווייערא" 2 רובל

Nr. 2 "אריאן" גרויסער פארמאט (רעגולירט דאס זירען) 3

Nr. 3 "אודאבסטווא" מיט א פליטע 3

Nr. 4 "אודאבסטווא" מיט פערגרעסערטע פליטע און צוויי קארפוסען 5

מיט נאכנאהמע (Налож. платож.) מיט 10 קאפ' טהייערער.

אויף ווייטערע ערטער אין רוסלאנד ווירד פערזענדעט נור געגען עקזאל-טען 25% פון דעם פרייז אלס האנדלער.

L. Французу Варшава Дольгая 51.

עם איז ארויס פון דרוק
דער ערשטער וויפוסק

בלעטער

פון אמאגבוק פון איש יהודי

אינהאלט פון ערשטען וויפוסק:

(א) פראגראם איש יהודי.	(ח) א איד א רמאי. חיהלע היילמאן.
(ב) ווי דארף מען שרייבען? דירעקטער האבגייסט.	(ט) יהודית. רעגענט זינגער.
(ג) אנאפענער קבר. יהודית האבגייסט.	אילוסטראציעס:
(ד) נח'ס קאסטען. איש יהודי.	(י) אם ירדן.
(ה) דום דום קאילען. אינוענער ראדאוויץ.	(יא) אברהם און מלכי צדק.
(ו) "ליריט" כעמיקער אנאליזן.	(יב) שלמה און מלכת שבא.
(ז) אמלחמה אין וועלכע עס גיסט זיך טייכען - וואסער.	
בן-ציון האפמאן.	

עס דרוקט זיך דער צווייטער וויפוסק פון די

בלעטער

אינהאלט פון צווייטען וויפוסק:

(א) וועלכסט הילפע. דירעקטאר האבגייסט.	(ו) זינדיגע שניידער. רייזענדער לאכמאן און יוריסט
(ב) אנאפענער קבר (פארטועצונג). יהודית האבגייסט.	גערעכטיגער.
(ג) די מלחמה אין אפריקא. קארעספאנדענט ניימאן.	(ז) לקוי חמה און לקוי לבנה. לעהרער וועלטמאן.
(ד) גליקריכע נומערן. בוכהאלטער שיפרין.	(ח) יהודית (פארטועצונג). רעגענט זינגער.
(ה) פלייטיגע פוטער. כעמיקער אנאליזן.	

פרייז: 50 וויפוסקען, וועלכע וועלען זיך דרוקען יעדער וואך אויפוסק 4 רובל.

פאר 5 רובל בעקומט מען איינער די 50 וויפוסקען, פון די בלעטער אויך די

וערמענט פארבען קארטינע, אלעאגראפיע,

די חשמונאים

די קארטינע וועט מען גלייך ערהאלטען.

דער אדרעס פון העראויסגעבער:

Л. А. Рабиновичу, С.Петербургъ, Торговая 17.

L. Rabinowitz, St. Petersburg, Torgowaja 17.

נור מיט עמליכע רובל

קען יעדער מענטש ביי זיך אויפ'ן אָרט א גוטע פרנסה איינפֿיהרען.
אזוי ווי איך גיב צו ערקלערען דורך א בריעף געגען א 7 קאפ' מארקע
אדרעסירען:

Варшава, Найдичу До востребованія.

קאלישער שטיקקערייען, שפיטצען אונד גארדינען, קאלירטע
באסיסטען גלאטע אין אללען פארבען צו העמדען אונד בלאזען
אם בעסטען אונד בעקוועמסטען נור ביא מ. ארקין ווארשא גענשא 6.

פרייליגען און דאמען

קענען זיך אויסלערענען גוט שניידען און נייצען אין אקורצע צייט
דורך בריעף אין זאגנאן, רוסיש אין דייטש. די מעטאדע איז די
בעסטע און די גרינגסטע. אפילו 12 יעהריגע מעדען קענען זיך גוט
אויסלערענען. אויף תשובה א מארקע. נישט זוימט און פֿרענט אן ביי
Госпожѣ Найдичъ, Давидъ—Городокъ Минской губ.